

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Přímé zahraniční investice Číny v České republice
Foreign Direct Investment of China in the Czech Republic

Student: Kristýna Čermáková

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Lenka Fojtíková, Ph.D.

Ostrava 2016

VŠB-Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání bakalářské práce

Student: Kristýna Čermáková

Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6210R004 Eurospráva

Specializace: 00

Téma: Přímé zahraniční investice Číny v České republice
Foreign Direct Investment of China in the Czech Republic

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Teoretické pojetí přímých zahraničních investic
3. Institucionální podmínky pro přímé zahraniční investice v Evropské unii
4. Dopad přímých zahraničních investic Číny na českou ekonomiku
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

ALON, I., M. FETSCHERIN and P. GUGLER. Chinese international investment. New York: Palgrave Macmillan, 2012. 448 s. ISBN 978-0230361577

MOOSA, Imad A. *Foreign Direct Investment: Theory, Evidence and Practise*. New York: Palgrave Macmillan, 2002. 329 s. ISBN 978-0333945902.

ZEMPLINEROVA, Alena. Effects of foreign direct investment: The case of Czech economy. Praha: Centrum pro ekonomický výzkum a doktorské studium, 2012. 161 s. ISBN 978-80-7343-269-0.

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Lenka Fojtíková Ph.D.

Datum zadání: 20. listopadu 2015

Datum odevzdání: 6. května 2016

Ing. Boris Navrátil, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežné prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně a všechny použité zdroje uvádím ve své práci.

Dne 2.5.2016, Ostrava

.....

Kristýna Čermáková

Poděkování

Děkuji vedoucí práce doc. Ing. Lence Fojtíkové, Ph.D. za odbornou pomoc.

Obsah

1	Úvod.....	7
2	Teoretické pojetí přímých zahraničních investic	9
2.1	Vymezení přímých zahraničních investic v kapitálových tocích	9
2.1.1	Definice přímých zahraničních investic	10
2.1.2	Vliv přímých zahraničních investic na platební bilanci státu.....	12
2.2	Typologie přímých zahraničních investic.....	14
2.3	Efekty přímých zahraničních investic na hostitelskou zemi	16
2.3.1	Pozitivní efekty přímých zahraničních investic	17
2.3.2	Negativní dopady přímých zahraničních investic	18
2.4	Faktory ovlivňující rozhodování investorů.....	19
3	Institucionální podmínky pro přímé zahraniční investice v Evropské unii	22
3.1	Evropská unie a její historický vývoj	22
3.2	Pravomoci Evropské unie v oblasti přímých zahraničních investic	25
3.2.1	Rozšíření pravomoci Evropské unie v oblasti přímých zahraničních investic po přijetí Lisabonské smlouvy	28
3.3	Přímé zahraniční investice v Evropské unii	39
4	Dopad přímých zahraničních investic Číny na českou ekonomiku	52
4.1	Přímé zahraniční investice Číny v České republice	56
4.2	Vyhodnocení dopadů čínských přímých zahraničních investic na Českou republiku	68
5	Závěr	75
	Použité literární a internetové zdroje	78
	Seznam zkratk	83
	Seznam příloh.....	85
	Přílohy	86

1 Úvod

Přímé zahraniční investice představují v současném globalizovaném světě významnou část světové ekonomiky. Přímé zahraniční investice jsou chápány jako investice zahraničního investora v hostitelské zemi za účelem získání jisté pravomoci. Společně se zahraničním obchodem jsou nejvýznamnějším prvkem světové ekonomiky, které vedou k posílení a rozvoji jednotlivých ekonomik světa. V polovině první dekády 21. století docházelo ve světě k významnému rozvoji obchodu a také tokům přímých zahraničních investic. Evropská unie v současnosti zaujímá stále významné postavení ve světové ekonomice v rámci přímých zahraničních investic a Česká republika je součástí tohoto integračního seskupení, což má na ni pozitivní dopad. Ačkoliv je Česká republika z geografického hlediska malá a na ekonomicky nižší úrovni v porovnání s některými vyspělými západními zeměmi Evropské unie, tak je stále poměrně oblíbeným místem pro zahraniční investory.

Cílem této bakalářské práce s názvem Přímé zahraniční investice Číny v České republice je zhodnotit vývoj a stav přímých zahraničních investic Číny v České republice, s bližším zaměřením na analýzu dopadů čínských investic na českou ekonomiku.

Bakalářská práce zabývající se přímými zahraničními investicemi je rozdělena následovně do tří obsahových částí. Druhá kapitola pojednává o teoretickém pojetí přímých zahraničních investic. Současně je v rámci této kapitoly vysvětlen pojem přímé zahraniční investice a jejich kategorizace v kapitálových tocích. Následně jsou stručně vymezeny dopady přímých zahraničních investic na platební bilanci hostitelské země a jednotlivé typy přímých zahraničních investic, které jsou rozděleny dle míry kontroly, motivu vstupu, způsobu vstupu a specializace mateřské firmy. Na závěr kapitoly jsou obsaženy obecné informace týkající se dopadů přímých zahraničních investic na hostitelskou zemi a jaké faktory ovlivňují investory realizovat svou činnost na území hostitelské země.

Třetí kapitola pojednává o institucionálních podmínkách Evropské unie v oblasti přímých zahraničních investic. První část kapitoly se zabývá historickým vývojem Evropské unie, její institucionální strukturou a definuje významné historické mezníky Evropské unie se zaměřením na přímé zahraniční investice. Významným rokem byl rok 2008, kdy Evropu postihla hospodářská krize, která byla způsobena kolapsem hypotečního trhu USA v roce 2007. Tato krize měla celosvětový dopad na růst jednotlivých ekonomik a na hodnotu směnných kurzů. Dodnes je řada států stále postižena dopady krize. Na druhou stranu jsou zde i země, které z této krize více méně těžily, jako je například Čína. Krize poznamenala také oblast přímých zahraničních investic zemí Evropské unie, kdy došlo k poklesu přílivu přímých zahraničních

investic z důvodu obav zahraničních investorů ohledně nestabilního ekonomického prostředí Evropské unie. V této souvislosti, s implementací Lisabonské smlouvy, byla také ustanovena výlučná pravomoc Evropské unie v oblasti přímých zahraničních investic. Představuje snahu o užší spolupráci členských zemí, mezi které patří i Česká republika, v tak důležité oblasti jako jsou přímé zahraniční investice. Kapitola bude pojednávat o jednotlivých změnách souvisejících se zavedením výlučné pravomoci Evropské unie v oblasti přímých zahraničních investic a o jejich pohybu v členských zemích Evropské unie. Zároveň bude část kapitoly věnována způsobu řešení investičních dohod, které byly přijaty členskými zeměmi Evropské unie před zavedením výlučné pravomoci Evropské unie v oblasti přímých zahraničních investic.

Čtvrtá kapitola je zaměřena na vývoj čínských přímých zahraničních investic v České republice. V této části se autorka bude zabývat objemem přímých zahraničních investic Číny v České republice a jejich strukturou. Objem čínských investic bude také porovnáván s objemem přímých zahraničních investic přicházející z jiných asijských zemí, které investují v České republice. Mimo jiné budou v této části práce poskytnuty informace ohledně některých čínských firem, zprostředkovávající přímé zahraniční investice na území České republiky a vliv těchto investic na českou ekonomiku. Závěr této části práce bude věnován především současným příležitostem České republiky vůči čínským investorům a předpokládaným investicím v budoucnu.

2 Teoretické pojetí přímých zahraničních investic

Proces globalizace patří v posledních letech k stěžejním rysům moderního světa, který umožňuje propojenost a vzájemnou závislost národních států. Tento proces je bezesporu úzce spjat s mezinárodním pohybem kapitálu, jakožto jednou z nejvýznamnějších hybných sil světové ekonomiky. Investice jsou obecně považovány za jistý druh ekonomické činnosti, již investor provádí s výhledem na výsledek, který pro něj do budoucna představuje zvyšující se prosperitu. Se zahraničními toky souvisejí pozitivní i stinné stránky. Jedním z pozitivních přínosů zahraničního kapitálu je schopnost jednotlivých ekonomik financovat schodky státních rozpočtů a běžných účtů platebních bilancí. Nejednou však bylo v historii prokázáno, že vzhledem k nedostatečným ekonomicko-politickým opatřením země došlo následně k zhoršení stavu běžného účtu platební bilance a k destabilizaci některých dalších oblastí národních ekonomik. Text bakalářské práce se však bude dále blíže zabírat jedním typem zahraničních investic a těmi jsou přímé zahraniční investice.

2.1 Vymezení přímých zahraničních investic v kapitálových tocích

Mezinárodní pohyb kapitálu není fenoménem jen posledních několika let. Kapitálové toky dosahovaly v rámci světové ekonomiky svého nárůstu již ke konci 19. století, avšak v 70. letech 20. století byl jejich oběh do značné míry zpomalen vlivem ekonomické nestability způsobené ropnými šoky. Významným stimulem přímých zahraničních investic byl rozpad socialistického systému na konci 80. let minulého století, který vytvořil obrovské investiční možnosti v zemích střední a východní Evropy a také v zemích bývalého Sovětského svazu. Dnes je příliv zahraničních investic spojen také s členstvím mnohých zemí v mezinárodních organizacích a integračních seskupeních, které jim dodávají investiční důvěryhodnost a atraktivnost pro zahraniční investory. V dnešní době jsou zahraniční investice ukazatelem důvěryhodnosti jednotlivých národních států, kterému je přikládána velká pozornost.

Transfer kapitálu neboli kapitálové toky bývá často označován také jako zahraniční investice. Tyto mezinárodní kapitálové toky vstupují do zemí v podobě zahraničních investic a úvěrů. Úvěry mohou mít podobu zahraničních půjček či dlouhodobých úvěrů. Poskytování úvěrů znamená dluhové krytí domácích investic. Tato forma pohybu mezinárodního kapitálu dává právo vládnímu či soukromému věřiteli pouze ke zpětnému získání vynaložených prostředků zvýšených o předem dohodnutý úrok. Rozhodně však nevzniká věřiteli právo zasahovat do ekonomické činnosti dlužníka, jak je tomu u zahraničních investic. Pochopitelně,

stejný princip nefunguje u všech forem kapitálových toků. Každý z těchto druhů kapitálových toků se vyznačuje svým specifickým způsobem, jakým je kapitál do hostitelské země dodán.

Zahraniční investice jsou členěny na přímé zahraniční investice (dále jen PZI) a portfoliové investice. Tyto investice zahrnují toky veřejných firem, soukromých firem, ale také jednotlivých osob. Zároveň oba tyto typy zahraničních investic mohou mít podobu nákupu cenných papírů, tedy řady forem dluhopisů, akcií či jiných finančních aktiv. Portfoliové investice představují vynaložení zahraničního kapitálu na určitou činnost spojenou s krátkodobými cennými papíry. Jedná se o typ pasivního investování spočívající v nákupu akcií a obligací, které vedou spíše ke krátkodobému zisku investora. Charakteristické pro portfoliové investice je, že investor nezískává podíl na řízení společnosti, jak je tomu u PZI, ale pouze majetkový podíl dané firmy.

Přímé zahraniční investice reprezentují zahraniční investice, které jsou specifickou formou dlouhodobých ekonomických vztahů. Na rozdíl od portfoliových investic se spíše vztahují k samotným podnikům, ve kterých mohou ovlivnit řízení společnosti daným podílem. Prostřednictvím zahraničních investic jsou investoři schopni získat dlouhodobý dohled a kontrolu nad svými společnostmi v zahraničí. Tyto společnosti mohou mít podobu poboček, dceřiných společností aj. Přímé zahraniční investice jsou v majoritním počtu případů realizovány prostřednictvím nadnárodních společností, které přispívají k navýšení přílivu PZI na trhy hostitelských zemí.

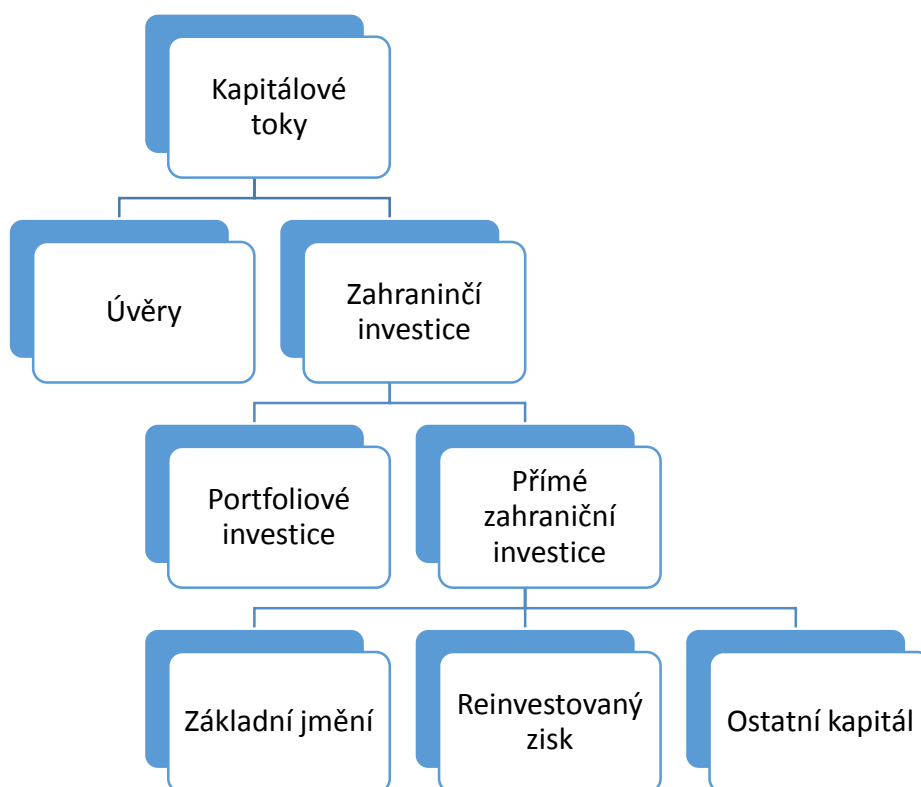
2.1.1 Definice přímých zahraničních investic

Definicí formulujících PZI je celá řada a částečně také dochází k terminologické neshodě mezi některými autory. Každý autor totiž PZI popisuje z trochu jiného pohledu a v jiné míře detailnosti. Přesto však můžeme PZI investice jednoduše definovat jako *„proces, kde rezident jedné země získá vlastnická aktiva za účelem kontroly produkce, distribuce a dalších činností firmy jiné země, hostitelské země“* (Moosa, 2002, s. 1). V podmínkách České republiky jsou PZI chápány obdobně. Příkladem definice může být devizový zákon ČR č. 219/1995 SB., v němž se uvádí, že *„přímé zahraniční investice jsou vymezeny jako investice do jiné země za účelem získání podílu na kmenových akciích a rozhodovacích pravomocích ve výši alespoň 10 %, či takového podílu, který dává zahraničnímu investorovi rozhodovací pravomoci.“* (Srholec, 2004, s. 11) Přímé zahraniční investice tedy odrážejí záměr zahraničního investora získat trvalou část subjektu v ekonomice jiné, než je domácí ekonomika investora. Velkého významu také nabývá otázka míry kontroly společnosti investorem. PZI zahrnují přímo, ale

i nepřímo vlastněné afilace v závislosti na výši podílu zahraničního investora na základním kapitálu nebo hlasovacím právu společnosti. Dělíme je na dceřiné společnosti, kde podíl investora na společnosti představuje více než 50 %. Dále na přidružené společnosti, kde se podíl investora pohybuje mezi 10 % až 50 % a nakonec pobočky, které jsou plně vlastněny investorem.

Přímé zahraniční investice nemusí být jednoznačně vkladem základního kapitálu, ale zahrnují i další kapitálové transakce. Jak uvádí Kalínská (1999), součástí PZI je dále kromě základního jmění také reinvestovaný zisk a ostatní kapitál. Vlastním jměním (kapitálem) je chápán vklad nerezidenta do vlastního kapitálu společnosti. Reinvestovaný zisk tvoří podíl přímého investora na hospodářském výsledku, který je snížen o hodnotu vyplacených dividend. Poslední částí zahrnutou v PZI je ostatní kapitál, kterým jsou přijaté a poskytnuté úvěry. Jsou do nich zahrnuty také dluhové cenné papíry a dodavatelské úvěry mezi přímými investory a společnostmi. Pro lepší přehlednost v kapitálových tocích je níže uvedena tabulka číslo 2.1.

Tab. č. 2.1 Schéma kapitálových toků

Zdroj: KALÍNSKÁ, Emilie., 1999.; WOKOUN, René, Josef TVRDOŇ a kol., 2010.

2.1.2 Vliv přímých zahraničních investic na platební bilanci státu

PZI mají výrazný vliv na ekonomiku hostitelské země a to v pozitivním i negativním slova smyslu. V dnešním globalizovaném světě hrají významnou roli v rozvoji národních států a přelévání vědomostí a pracovních postupů z jedné země do druhé. PZI mohou také ovlivňovat ekonomiku hostitelské země na základě mnoha vymezení, ale další závislou je také samotná ekonomická a politická situace v zemi. V další části bakalářské práce bude zhodnocen vliv PZI na platební bilanci země.

Nejprve je ovšem vhodné definovat samotný pojem platební bilance. „*Platební bilance je statistickým účetním záznamem všech peněžních a nepeněžních transakcí, které nastanou mezi subjekty určité ekonomiky a okolním světem za zvolené období, zpravidla jeden rok*“ (Jurečka a kol., 2013, s. 311).

Položka PZI má vliv na běžný a finanční účet platební bilance. Běžný účet platební bilance je ovlivňován skrz bilanci výnosů, která zachycuje výnosy ze základního kapitálu v podobě dividend, dále reinvestovaný zisk a úrokové výnosy z úvěrů. Na finančním účtu jsou PZI zaznamenávány ve formě základního kapitálu, reinvestovaného zisku a ostatního kapitálu. Tyto dva účty mají značný vliv na investiční pozici země. PZI v nich zaznamenané zároveň zachycují finanční postavení země vůči ostatním zemím. Za předpokladu, že je saldo běžného účtu aktivní, dochází k růstu pohledávek dané země vůči zahraničí. V opačném případě, kdy je saldo běžného účtu záporné, dochází k poklesu těchto pohledávek vůči zahraničí a zvyšují se zahraniční závazky. Finanční účet společně se změnou devizových rezerv ovlivňuje objem zahraničních aktiv a pasiv země.

Závažný problém, při kterém často dochází k nejasnostem mezi saldem platební bilance a skutečnou vnější nerovnováhou ekonomiky, představuje zachycení reinvestovaného zisku na účtu výnosů. Reinvestovaný zisk představuje tu část výnosů činnosti, která nebyla repatriována do zahraničí v podobě dividend, ale byla použita v hostitelské zemi k udržení nebo rozšíření účinnosti stávající investice (Slezák, 2007). Tato část reinvestovaného zisku se objeví jako debetní položka na účtu výnosů, kdežto na finančním účtu bude vyobrazena jako kreditní položka, zvyšující objem PZI v zemi. Reinvestovaný zisk v bilanci výnosů by v tomto případě nepředstavoval skutečnou poptávku po devizách a ani nabídku deviz na straně finančního účtu. Tento postup přispívá k navýšení schodku bilance výnosů v zemích, do kterých v posledních letech plynul nepřetržitě velký objem PZI. Tento problém vzniká, jak již vyplývá z předchozího textu, rostoucím deficitem běžného účtu platební bilance způsobeným růstem deficitu bilance

výnosů. Na druhou stranu, rovnováha zmiňovaných států nemusí být nenávratně narušena. Ovšem jen za předpokladu, že deficit běžného účtu platební bilance bude v bilanci výnosů tvořen náklady souvisejícími s reinvestovaným ziskem a nikoliv odlivem dividend. Pro dopad na vnější ekonomickou rovnováhu země je důležitá struktura výnosové bilance, tedy jaké složky PZI v ní převažují. Tím je myšleno, jaký podíl výnosů v rámci salda výnosové bilance připadá na reinvestovaný zisk a jaká část na dividendy a ostatní výnosy. Reinvestovaný zisk nemá dopad na devizovou nabídku a poptávku, čímž nemá ani vliv na vnější ekonomickou rovnováhu. Rozdílnou situací je přítomnost dividend a ostatních výnosů. Ovšem další problém s tímto související je, že dividendy vykázané v platební bilanci jako debetní složka, nemusí za každé situace představovat skutečný repatriovaný zisk. Pokud jsou dividendy nebo výnosy z úvěrů použity v hostitelské zemi k nákupu cenných papírů, objeví se jako debetní položka bilance výnosů a kreditní na účtu portfoliových investic (Marková, 2014). K tomuto dojde i přes to, že tyto akce nejsou spojeny s reálným pohybem deviz a nemají tak vliv na vnější ekonomickou rovnováhu. Avšak i takovéto typy operací způsobují oslabení již pasivního salda běžného účtu platební bilance země.

2.2 Typologie přímých zahraničních investic

Jak již bylo zmíněno v předešlé kapitole, přímé zahraniční investice jsou charakteristické svou snahou o založení, získání či rozšíření trvalých ekonomických vazeb zahraničního investora v hostitelské zemi. Přímé zahraniční investice mohou vstupovat na území hostitelské země v různých formách dle klasifikace. Je možné je vymezit na bázi čtyř základních hledisek, jak je možné spatřit tabulce č. 2.1. Přímé zahraniční investice je možno členit podle míry kontroly, motivu vstupu, způsobu vstupu investic a v neposlední řadě specializace mateřské firmy.

Prvním zvoleným kritériem je míra kontroly zahraničního vlastníka, která výrazně ovlivňuje stupeň nezávislosti rozhodování v podniku. Toto hledisko je dále členěno na podniky s menšinovým podílem, kde se podíl pohybuje mezi 10 % až 50 % na vlastním kapitálu či hlasovacích právech, a podniky patřící pod zahraniční kontrolu. V případě podniku patřícího pod kontrolu zahraničního investora, nedochází již k rozdělení moci s domácím subjektem. Zahraniční investor v tomto případě drží kontrolní vlastnický podíl.

Druhým hlediskem vymezující PZI je motiv vstupu investora na trh hostitelské země. V tomto případě PZI rozlišujeme na vyhledávající trhy, vyhledávající faktory, vyhledávající aktiva a v některých publikacích je uvedeno také kritérium investic vyhledávající zdroje. Hlavním cílem investic vyhledávajících trhy je motivace ke vstupu na trh, zvýšení podílu v daném sektoru hostitelské země a poklesem nákladů plynoucích z ekonomické činnosti investora. Tento typ investic s sebou nese i specifický negativní dopad na domácí subjekty, jelikož investice vyhledávající trhy vytlačují či nahrazují domácí produkci. Přímé zahraniční investice vyhledávající faktory jsou specifické svou proexportní orientací a zaměřením na nákladovou optimalizaci procesu výroby v podobě levné a dostatečně kvalifikované pracovní síly potřebné pro danou investici. Následujícím typem investice podle motivu vstupu jsou aktiva vyhledávající PZI. V tomto případě je pro zahraničního investora atraktivní existence specifického aktiva, která přivádí jeho činnost do hostitelské země. Mezi takováto specifická aktiva můžeme řadit patenty či investorsky přitažlivé obchodní značky. V souvislosti s předchozími třemi typy byl popsán i čtvrtý druh, který byl nazván jako investice vyhledávající zdroje. Tyto investice dále dělíme na základě preference získaných zdrojů, kterými mohou být přírodní zdroje, levná pracovní síla a technologická způsobilost či zkušenosti managementu.

Investice na zelené louce, hnědé louce, fúze a akvizice začleňujeme do třetího kritéria, kterým je vymezení PZI dle způsobu vstupu investora. Investice na zelené louce představují

založení nového podniku, což umožňuje zahraničnímu investorovi budování projektu od počátku dle jeho představ. Rizikem investic na zelené louce je například časová náročnost, administrativní překážky atd. Opačným příkladem je typ fúze a akvizice, tedy když investor vstupuje do již existujícího a plně funkčního podniku. Tito investoři mohou okamžitě převzít tržní podíl a produkční kapacity podniku. Často dochází ke vzniku nadnárodních podniků, které využívají komparativních výhod na území daného státu a snaží se také o co nejvýhodnější alokaci kapitálu, umístění výroby a dalších předmětů zájmu. Pro investice související s odkupem budov či pozemků, v rámci kterých se investor bude snažit o zefektivnění výrobní kapacity, se vžil výraz investice na hnědé louce. Jedná se o takové investice, kde jsou k produkci využity z velké části nové kapacity vytvořené mateřskou společností.

Posledním hlediskem vymezení PZI je specializace mateřské firmy. Tyto PZI jsou členěny z perspektivy investora na vertikální, horizontální a dále dle anglických zdrojů i na konglomerátní PZI. Horizontální PZI provádějí především procesně specializované firmy, které mají obdobné fáze produkčního řetězce v jednotlivých pobočkách v zahraničí. V rámci těchto PZI je produkován totožný či podobný produkt v hostitelských zemích jako v domácí zemi. Tento typ je obvyklejší pro monopoly či oligopoly. Vertikální PZI jsou opačným příkladem, pro něž je specifická produktová specializace a vyznačují se rozdílnou mírou vstupu či fází výrobního procesu v jednotlivých pobočkách. Konglomerátní PZI obsahují prvky horizontálních i vertikálních PZI. Pro větší přehlednost PZI dle hledisek vymezení slouží tabulka číslo 2.2.

Tab. č. 2.2 Hlediska členění PZI

Hledisko vymezení	Druhy PZI
Míra kontroly	Podnik s menšinovým zahraničním podílem
	Podnik pod zahraniční kontrolou
Motiv vstupu	Trhy vyhledávající
	Faktory vyhledávající
	Aktiva vyhledávající
	Zdroje vyhledávající
Způsob vstupu	Investice na zelené louce
	Investice na hnědé louce
	Fúze a akvizice
Specializace mateřské firmy	Vertikální PZI
	Horizontální PZI
	Konglomerátní PZI

Zdroj: MOOSA, Imad A., 2002., WOKOUN, René, Josef TVRDOŇ a kol., 2010.

2.3 Efekty přímých zahraničních investic na hostitelskou zemi

Efekty, které jsou přinášeny do hostitelských zemí, mohou být chápány z různých hledisek v závislosti na určité PZI, ekonomické a politické situaci v zemi a mnoha dalších ohledech. Dopady přímých zahraničních investic můžeme členit z ekonomického pohledu na makroekonomické či mikroekonomické, dle doby trvání na krátkodobé nebo dlouhodobé a podle velikosti území, na které měly tyto investice vliv. Nejzákladnější členění dopadu PZI na danou zemi by mohlo být klasifikováno na ekonomické, politické a sociální efekty. Přímé zahraniční investice jsou v posledních letech silící globalizace brány jako jeden z nejdůležitějších prvků rozvoje národních států zasahující širokou škálu oblastí. Těmito oblastmi může být například zaměstnanost občanů země, produktivita domácích podniků, technologický rozvoj země. Samozřejmostí je, že příliv přímých zahraničních investic je spojen s přínosem pozitivních účinků, ale i negativní dopadů na hostitelskou zemi. Musíme ovšem také brát v potaz, že očekávaný efekt z přílivu zahraničních investic není pouze jednostrannou záležitostí, ale závisí také na iniciativě hostitelské země, jaké podmínky investorům vytvoří.

2.3.1 Pozitivní efekty přímých zahraničních investic

S přílivem PZI souvisí celá řada pozitivních efektů na národní ekonomiku. Zjednodušeně řečeno, jedná o výrobu produktů a provozování služeb, které byly dříve dováženy ze země zahraničního investora. Vstup těchto investorů na trh hostitelské země je často spojováno s přínosem nových technologií, potřebnou modernizací a know-how, která posiluje kvalitu a efektivnost domácích subjektů a taktéž jejich produktivitu. Tímto je, pod podmínkou dodržování předpokladů státu, dána hostitelské zemi možnost zlepšit svou situaci na úrovni národní a taktéž na úrovni celosvětové. Tato skutečnost dále přispívá k podpoře obchodní situace země. Inovace, které s sebou PZI přinášejí, totiž ovlivňují chování spotřebitelů, okolních firem, dodatelů a konkurentů. Tato zvýšená investiční aktivita výrazně napomáhá domácím podnikům, jelikož se mohou podílet na dodávkách materiálu, výrobě zahraničních firem a získat od nich i řadu zkušeností a know-how. Dalším pozitivem je skutečnost, že PZI vytvářejí tlak na tuzemském trhu a domácí firmy jsou tak vystaveny větší míře konkurenčního boje, což vede ke zvýšení jejich produktivity. Mimo jiné přístup nadnárodních společností na trhy hostitelských zemí souvisí s tvorbou nových pracovních míst a tím také k poptávce po kvalifikované pracovní síle. Je vhodné poznamenat, že v minulosti byly ve většině případů PZI realizovány v ekonomicky slabších zemích investorem z vyspělé země. Podle World Investment Report 2015 je současný trend odlišný. V současnosti jsou PZI uskutečňovány investory z nově se rozvíjejících se zemí, kterými jsou například Čína, Singapur a další (World Investment Report 2015, 2015).

Je dobře známo, že nadnárodní společnosti hrají většinovou roli na technologickém vývoji zemí. Proto příliv PZI vytváří obrovský potenciál pro přelévání znalostí zahraničních firem na místní pracovní sílu. Zároveň samotná úroveň lidského kapitálu částečně rozhoduje o výši přílivu PZI. Jelikož nadnárodní firmy budou logicky spíše inklinovat k zemi s vyšší úrovní lidského kapitálu, jakožto k místu vhodnějšímu pro jejich ekonomickou aktivitu. Tato situace, v níž domácí firmy mohou získávat informace a zkušenosti nadnárodních korporací se nazývá efekt přelévání, neboli *spillover effect*. *Stillover effect* se však týká také pohybu pracovních sil, tedy možnosti domácích firem získat lidský kapitál z dceřiných společností nadnárodní firmy. Další výhodou jsou vysoce kvalifikovaní odborníci pracující pro nadnárodní společnosti. Ti za pomoci svých manažerských technik a organizačních schopností pozitivně působí v zahraničních pobočkách nadnárodních společností (Obdržálek, 2007). S aktivitou nadnárodních firem v hostitelské zemi také souvisí možnost vstupu na nové trhy pro domácí firmy. Nadnárodní společnosti totiž disponují širokým přístupem na mnohé zahraniční trhy a to

zároveň umožňuje dceřiným společnostem se dostat na ty trhy, na které by se bez zahraničního investora nemusely dostat. Domácí firmy mohou tak svou produkci nabízet pod známější a silnější obchodní značkou. S činností nadnárodních společností také souvisí pozitivní dopad na přírodní prostředí využíváním vyspělejších technologií.

2.3.2 Negativní dopady přímých zahraničních investic

Je nutné si však uvědomit, že PZI mohou mít i negativní dopady pro hostitelskou zemi. Přece jen investor přichází do země především za svými zájmy. Nejvíce diskutovaným negativním dopadem PZI je tzv. vznik duální ekonomiky. Ekonomika se stává duální v případě, že na jedné straně jsou silné, prosperující firmy napojené na zahraniční kapitál a na straně druhé jsou domácí podniky, které skomírají a nejsou schopny konkurovat silným zahraničním firmám. Problémem v některých případech je slabý domácí průmysl, který neumožňuje přelévání inovací a kapitálu zahraničních firem do domácích. V tom případě jsou domácí firmy nuceny vyrábět méně kvalitní produkty v porovnání s výrobky zahraničních firem. Ovšem nemá to dopad jen na samotné firmy, ale na možnosti vývozu, úroveň mezd, míru nezaměstnanosti v zemi či na možnosti přijímání nových technologií. Také je vhodné brát v potaz možnost, že nadnárodní společnosti nebudou schopny nebo ochotny, reinvestovat svůj zisk. V tom případě transformují pobočky tento zisk do země mateřské společnosti a dochází tak odlivu kapitálu z hostitelské země do zahraničí. Za předpokladu, že do země dochází k výraznému přílivu přímých zahraničních investic v podobě privatizace majetku, tak tento faktor nehraje primární roli. Skutečný problém pro hostitelskou zemi nastává až v průběhu času, kdy se příliv PZI z privatizace začne snižovat a začnou převažovat investice na zelené louce. Investice na zelené louce zvyšují odliv kapitálu. V případě, že domácí ekonomika nebude schopna zvýšit svou exportní výkonnost do úrovně pokrytí očekávané repatriace zisku, předpokládá se nárůst deficitu bilance výnosu a prohloubení deficitu běžného účtu platební bilance.

Dalším negativem, které PZI přinášejí je zvyšování mezd. V podnicích s účastí zahraničního investora většinou odpovídá růst mezd produktivitě práce, ovšem toto zvyšování mezd vytváří tlak na růst mezd v domácích podnicích. V těch však může tempo produktivity zaostávat v porovnání s nadnárodními společnostmi. Dále například vysoký příliv PZI může vyvolat inflační dopady na domácí ekonomiku, čímž se zvýší úrokové sazby a sníží investiční aktivita v hostitelské zemi.

Politické změny přicházející se zahraničními investory, zvyšování nezaměstnanosti následkem krachu domácích podniků, apreciace domácí měny vlivem zvyšujícího se přílivu

PZI, neochota nadnárodních firem pomoci domácím podnikům a respektovat smlouvy s domácími subjekty či zákony dané země. To je jen výčet dalších negativ promítající se ve státě při přílivu PZI. Ozývají se také názory, podle kterých jsou PZI chápány jako projev novodobého kolonialismu.

2.4 Faktory ovlivňující rozhodování investorů

Determinujících faktorů, které jsou příčinou přílivu PZI na území hostitelské země je celá řada. Základním cílem každého investora je maximalizace zisku a většinové postavení na trhu dané země. Od této skutečnosti se odvíjí investorovo rozhodování a motivuje ho k ekonomické aktivitě prostřednictvím zakládání poboček mateřské společnosti v zahraniční zemi, která nabízí pro něj a jeho činnost nejvýhodnější podmínky. Faktorů rozhodujících o přílivu PZI do národního státu je mnoho a záleží individuálně na každém investorovi, který je z faktorů pro něj rozhodující. Není proto jednoduchou záležitostí je definovat či dokonce určit nejdůležitější determinantu ovlivňující příliv PZI a tím i zvýšení atraktivity v očích investorů. Nejčastěji se však jedná o faktory jako kvalitní infrastruktura, kvalifikovaný lidský kapitál, ekonomická a politická stabilita země, s čímž souvisí i nízká míra korupce, nízké výrobní náklady, velikost a možnosti růstu domácího trhu, kvalita institucí a státního aparátu, administrativní náročnost, otevřenost ekonomiky, možnost získání dotací, finanční a daňové podmínky. Další výhodou, která posiluje investiční potenciál pro zahraniční investory, je členství dané země v nadnárodních uskupeních a organizacích. Členství země v v integračních seskupeních či organizacích totiž vytváří věrohodnější obraz o dané zemi a investoři se nemusí natolik obávat o své investice.

Pro zahraniční firmu může být domácí trh atraktivní za předpokladu, že disponuje bohatými a levnými faktory, kterými může být pracovní síla, ale i materiál potřebný k výrobě. Tato skutečnost poukazuje na snahu investorů minimalizovat své nákladové faktory. Ve stejném smyslu je pro zahraniční investory přitažlivá velikost a otevřenost trhu a možného přístupu na něj, čímž by se investorovi otevřely nové možnosti a očekával by od nich do budoucna vyšší zisky. Avšak s tímto také souvisí, zda vláda a další složky státu poskytnou zahraničním investorům podmínky vhodné pro jejich činnost na území daného státu. Jsou tím myšleny různé druhy dotací, zrušení tržních bariér, daňové podmínky, poskytování daňových úlev a investiční pobídky, které představují cílenou, penězi ocenitelnou výhodu pro investora, za účelem ovlivňovat jeho rozhodování ve prospěch investování v zemi. Investiční pobídky jsou v rámci České republiky vymezeny dle zákon č. 72/2000 Sb., o investičních podmínkách

ve znění platném od 1. května 2015. V závislosti na tento zákon mohou o investiční pobídky žádat pouze české, tak i zahraniční právnické nebo podnikající fyzické osoby. Příjemce může být pouze právnická osoba se sídlem na území České republiky (Czechinvest, 2015). Investiční pobídky poskytují podporu v oblasti zpracovatelského průmyslu, technologických center a center strategických služeb. Je uvedeno pět forem investičních pobídek. První z těchto pěti typů investičních pobídek je sleva na dani z příjmu právnických osob, která může být úplná či částečná. Dalším typem je hmotná podpora vytváření nových pracovních míst, která se odvíjí od míry nezaměstnanosti v dané oblasti srovnávané s průměrnou mírou nezaměstnanosti v České republice. Hmotná podpora rekvalifikace nebo školení nových zaměstnanců je následujícím typem investičních pobídek. Čtvrtým typem je osvobození od daně z nemovitostí. Míru osvobození v tomto případě určuje obec. Poslední formou investičních podmínek, vymezenou dle Czechinvestu, je hmotná podpora na pořízení majetku.

Jedním z hlavních faktorů vstupujících do lokalizačního rozhodování investora je ekonomická stabilita země. S ní souvisí celá řada faktorů, kterými mohou být hrubý domácí produkt země, míra inflace neškodící investorské činnosti, daňové podmínky země či míra nezaměstnanosti. V případě faktoru míry nezaměstnanosti se investor ohlíží na její výši na daném území. Předpokládá se, že pokud je v zemi nebo regionu vysoká míra nezaměstnanosti, tak bude mít investor vyšší pravděpodobnost výběru vhodné pracovní síly. Zajisté i to je omezeno skutečností, že část nezaměstnaných bývá nekvalifikovaná a nepředstavuje vhodné potenciální zaměstnance.

V procesu podnikatelského rozhodování o volbě lokality PZI figuruje celá řada faktorů. Poelhekke, van der Ploeg (2009) zdůrazňuje význam středně velkých měst, která jsou pro PZI velmi atraktivní. Je zde dobrá dostupnost odbytového trhu a nejsou zde přítomny problémy velkých měst, kterým je například vysoká míra znečištění. Pro umístění podniku je velice důležitá dopravní infrastruktura. Vyhodnocuje se nejen hustota dopravní sítě, ale také i výše poplatků za využívání. Dalším neméně důležitým faktorem je napojení infrastruktury na mezinárodní dopravní trasy.

Dle mnohých studií je však vhodnější studovat jednotlivé trhy odděleně a izolovat investory podle investiční strategie (Wokoun, Tvrdoň a kol., 2010). Investoři mohou být ochotni investovat nejen do rozvinutého, ale i nerozvinutého či zcela nového odvětví v rámci hostitelské země. Samozřejmostí však je, že investor se snaží najít nejvhodnější prostředí pro svou investorskou činnost na území státu, které není domácí zemí investora.

Z uvedeného je zřejmé, že přímé zahraniční investice nezpochybnitelně ovlivňují současnou světovou ekonomiku, jak svými pozitivními, tak negativními rysy. Jejich působení se promítá do všech oblastí dané hostitelské země a jejich subjektů. Tento fakt je možné následně zjistit i v rámci platební bilance na konci daného roku. Ať už je příliv PZI spojen s většími či menšími riziky, většina států se snaží, za pomoci výše zmíněných nástrojů, přilákat přímé zahraniční investice na své území za účelem modernizace, technologického rozkvětu či jen snížení nezaměstnanosti.

3 Institucionální podmínky pro přímé zahraniční investice v Evropské unii

Evropská unie (dále jen EU) je ojedinělým typem integračního seskupení, které souvisí se vzájemnou provázaností ekonomik členských zemí v mnohých oblastech. Je pochopitelné, že působnost jednotlivých orgánů, pravomocí EU a členských zemí musí být sepsány v rámci smluv a dohod, které tyto náležitosti uzákoňují. Při bližším zaměření se na PZI v rámci EU, které jsou náplní této bakalářské práce, je možno zjistit, že PZI jsou realizovány jednotlivě každou členskou zemí. Každá členská země EU se snaží zvýšit svou atraktivitu pro zahraniční investory a přilákat je tak na území svého státu. Intenzita nástrojů a pobídek lákající zahraniční investory je v jednotlivých členských zemích odlišná. Je potřeba si také uvědomit, že členský stát nemůže lákat investory pouze na základě uvážení mocenského orgánu země. Zákony a aktivity členských zemí související s PZI musí podléhat také standardům na evropské úrovni. EU vytyčuje jisté zásady související s přílivem a odlivem PZI, jejich ochranou v rámci členských zemí EU, odstranění překážek bránící tokům PZI aj. Nejdůležitějším dokumentem, který se věnuje problematice PZI na úrovni EU je Lisabonská smlouva¹, která byla ratifikována 1. prosince 2009. Lisabonská smlouva ustanovila výlučnou pravomoc EU týkající se PZI, jenž je začlenila do oblasti společné obchodní politiky EU.

3.1 Evropská unie a její historický vývoj

EU je unikátní hospodářské a politické společenství dvaceti osmi zemí nacházející se na území evropského kontinentu. EU se snaží zajistit ekonomickou a politickou stabilitu, prosperitu, udržitelný rozvoj, práva občanů a mír nejen v zemích EU, ale také v rámci světové ekonomiky. Nejdůležitějšími orgány EU je tzv. institucionální trojúhelník EU. Tento trojúhelník tvoří tři klíčové orgány pro správné fungování EU a těmi jsou Evropská komise, Rada Evropské unie a Evropský parlament. Rada Evropské unie, také známá jako Rada ministrů, zastupuje zájmy členských států na unijní úrovni. Hlavní pravomocí Rady EU je, že společně s Evropským parlamentem přijímá legislativu navrhovanou Evropskou komisí. Dalším orgánem je Evropská komise, která sleduje zájmy EU jakožto celku. V Evropské komisi je vždy za každou členskou zemi přítomen jeden komisař. Funkce těchto eurokomisařů spočívá v iniciování návrhů evropské legislativy a v dohledu nad dodržováním základních smluv EU. Evropská komise reprezentuje EU na mezinárodních jednáních. Evropský parlament na základě

¹ Celým názvem Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství.

Smlouvy o Evropské unii vykonává společně s Radou Evropské unie legislativní a rozpočtovou funkci. EU nestaví svou aktivitu pouze na základě těchto tři institucí, ale i dalších orgánech EU. Takovými to příklady mohou být Evropský soudní dvůr, Evropská centrální banka, Evropský účetní dvůr a mnoho dalších institucí a výborů napomáhají k zefektivnění činnosti EU v různých oblastech její působnosti. Se správným a efektivním fungováním EU souvisí také smlouvy EU, které vytyčují oblasti působnosti, pravomoci orgánů EU, vztahy EU a jejich členských států s třetími zeměmi. Tyto smlouvy se mohou týkat jak členských zemí EU, tak kandidátských zemí, potenciálních zemí či třetích zemí.

Počátky integračního procesu dnešní EU se datují do období po druhé světové válce, přesněji do 50. let minulého století. Na počátku 50. let minulého století došlo ke vzniku Evropského společenství uhlí a oceli, které dalo základ dnešní EU. Toto integrační seskupení spočívalo v upevnění hospodářské spolupráce a vzájemné závislosti šestice zakládajících států. Zároveň významným podtextem vzniku Evropského společenství uhlí a oceli byla kontrola důležitých komodit tehdejší doby, kterými bylo uhlí a ocel, což mělo za úkol eliminovat možnost obnovení ozbrojeného konfliktu. Následně bylo v roce 1958 založeno Evropské hospodářské společenství rozvíjející hospodářskou spolupráci, což přimělo ke vzniku rozsáhlého jednotného trhu. V tomtéž roce vzniklo Evropské společenství pro atomovou energii, jehož úkolem byla vzájemná spolupráce a kontrola zakládajících zemí v oblasti atomové energie. V následujících letech došlo k mnoha důležitým milníkům tvořící dnešní podobu EU. Jedním z takovýchto milníků bylo přijetí společného celního sazebníku pro členské země Evropských společenství v roce 1968. Nadcházející 70. léta 20. století, která jsou významná ropnými šoky a ekonomickou nestabilitou ve světě prokázala, že EU si přes nevhodné podmínky byla schopna udržet svou pozici na území Evropy a dokonce ji posílit. V roce 1973 totiž došlo k prvnímu rozšíření Evropských společenství. Nově vstupujícími zeměmi byly Velká Británie, Irsko a Dánsko. Současně na konci 70. let došlo k zavedení systému volně plovoucích kurzů, vzhledem ke zvyšování míry inflace a rozpadu bretton - woodského systému. V roce 1981 došlo k následnému rozšíření o Řecko a v roce 1986 o další dvě země jižní Evropy, kterými bylo Španělsko a Portugalsko. V roce 1986 přešel v platnost Jednotný evropský akt, jehož cílem bylo odstranění zbývajících překážek obchodu a umožnění vzniku společného trhu Evropských společenství do konce roku 1992. V tomto Aktu bylo také zmíněno posílení role Evropského parlamentu, změna společného celního sazebníku aj. V roce 1993 vstoupila v platnost Smlouva o Evropské unii, která změnila název integračního seskupení na Evropskou unii. Tato smlouva byla přijata z důvodu přípravných opatření na

zahájení evropské měnové unie a zavedla řadu politických změn, kterými bylo zavedení evropského občanství, vymezení společné zahraniční politiky a politiky v oblasti vnitřních záležitostí. V rámci této smlouvy dostal Evropský parlament větší pravomoci při rozhodování o určitých záležitostech. Dále smlouva dala základ k realizaci jednotného trhu či umožnila nové formy spolupráce mezi členskými zeměmi v oblasti obrany, vnitřních záležitostí nebo spravedlnosti. V roce 1995 došlo k dalšímu rozšíření EU. Příchozími státy byly Švédsko, Finsko a Rakousko. V tomto roce došlo také k naplnění Schengenské spolupráce, tedy zrušení kontroly na společných hranicích. V roce 1999 byla přijata Amsterdamská smlouva, která se zasadila o reformu unijních institucí s přípravou na přistoupení deseti nových členských států. Toto bylo nakonec za pomoci Smlouvy z Nice dokončeno a došlo k zefektivnění reformy evropských institucí před přijetím deseti členských států, které přistoupily do EU v roce 2004. Mezi těmi to státy byly Česká republika, Slovenská republika, Polsko, Slovinsko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Estonsko, Malta a Kypr. V roce 2002, tedy před vstupem deseti nových zemí, bylo zavedeno euro, jakožto společná měna dvanácti členských zemí EU (eurozóny). Euro tímto nahradilo dříve platné národní měny v zemích eurozóny, kterou v současnosti představuje 19 členských států EU. Následně v roce 2007 přistoupily do EU dva státy východní Evropy, jimiž bylo Rumunsko a Bulharsko. EU se stále i po desetiletích snaží zachovat mír, stabilitu a prosperitu v Evropě a napomáhat ke zvyšování životní úrovně obyvatel EU. Díky zrušení hraničních kontrol a propojenosti členských zemí v mnohých oblastech dochází k vzájemné pomoci a závislosti jednotlivých ekonomik členských států EU. Jednotný trh může být definován jako hnací motor EU, který umožňuje volný pohyb čtyř svobod, tedy zboží, služeb, osob a kapitálu. V roce 2008 postihla země EU, ale také i jiné světové ekonomiky, hospodářská krize, která způsobila pokles výkonnosti vyspělých ekonomik a započala období ekonomické nestability, s jejímiž dopady je možno se setkat i v současnosti. Jedním z hlavních cílů EU je také podpora dodržování lidských práv ve světě. V roce 2009 vstoupila v platnost Lisabonská smlouva, jejíž součástí je i Listina základních práv EU. EU se stále rozvíjí a Lisabonská smlouva nepřinesla pouze změnu týkající se základních lidských práv občanů EU, ale také řadu ekonomicky důležitých změn, kterými jsou například udělení větších pravomocí Evropskému parlamentu, dále zavedla novou funkci stálého předsedy Evropské rady a vysokého představitele EU pro zahraniční a bezpečnostní politiku atd. Text Lisabonské smlouvy se také v rámci společné obchodní politiky zabývá oblastí PZI, které nyní spadají do výlučné pravomoci EU. Posledním datem zmíněným v rámci stručného historického vývoje EU je rok 2013. V tento rok vstoupil do EU dvacátý osmý a prozatím poslední člen EU, kterým je Chorvatsko. S přibývajícím počtem států se objevují názory na to, zda toto rozšíření nebylo

konečné. Řada politiků, ekonomů a občanů je názoru, že EU by se dále již rozšiřovat neměla, protože to přináší pouze větší ekonomickou zátěž pro země, které jsou čistými plátcí. Další skutečnosti, které toto tvrzení podporují je nedávná zkušenost s hospodářskou krizí či kulturní a ekonomická odlišnost jednotlivých zemí EU. Ovšem až budoucnost ukáže, zda jsou tyto názory opodstatněné či nikoliv.

3.2 Právomoci Evropské unie v oblasti přímých zahraničních investic

Orgány EU mají v současné Unii řadu povinností a pravomocí, které jsou vykonávány na základě různých smluv, dohod a dalších dokumentů ustanovující jejich činnost a aktivitu jednotlivých členských států. Takovými to smlouvami, které definují formu a hloubku činnosti EU v určitých oblastech jsou zakládající smlouvy dnešní EU. Takovými to smlouvami je Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli, Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství a Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii, Smlouva o Evropské unii, Amsterodamská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii, Smlouvy o založení Evropských společenství a související akty, dále Niceská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii, Smlouvy o založení Evropských společenství a některé související akty a nakonec Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství. Lisabonská smlouva pozměňuje a přejmenovává Smlouvu o založení Evropské unie nově na Smlouvu o fungování Evropské unie (dále jen SFEU). Tyto smlouvy byly doprovázeny Bílými a Zelenými knihami nebo celou skupinou smluv mezi členskými zeměmi a třetími zeměmi. Jednou z nových věcí, které přinesla SFEU do evropského práva bylo vymezení a rozdělení pravomocí mezi EU a členskými zeměmi. Podle SFEU jsou rozděleny na výlučné, sdílené, doplňkové a koordinační pravomoci. Výlučné pravomoci EU představují výhradně práva EU jakožto celku k tvorbě pravidel v oblastech, které pod tyto pravomoci spadají. Prakticky je možno přirovnat výlučné pravomoci EU k monopolu ve tvorbě pravidel. Členské země mohou v těchto oblastech přijímat rozhodnutí jen za souhlasu EU. Mezi výlučné kompetence EU se řadí společná obchodní politika, společný celní sazebník, měnová politika v zemích, jejichž národní měnou je euro atd. Sdílené kompetence EU a členských zemí představují ty oblasti, ve kterých dochází k dělení pravomocí mezi oběma stranami. V tomto případě členské země mohou vydávat vlastní legislativu jen za předpokladu, že již neexistuje společná evropská úprava, eventuálně nějaký její doplněk. Sdílené pravomoci EU zasahují například do oblasti sociální politiky, vnitřního trhu, životního prostředí, transevropských sítí, energetiky, zemědělství a rybolovu, pravidel hospodářské soutěže a mnohých dalších. Doplňkové kompetence EU představují aktivitu orgánů EU

k podpoře v určitých oblastech jednotlivých členských států. Tyto pravomoci zahrnují kulturu, cestovní ruch, všeobecné vzdělání, civilní ochranu apod.

PZI jsou významnou dlouhodobou ekonomickou aktivitou, která napomáhá k rozvoji zemí v mnoha oblastech. V důsledku společenské významnosti PZI se proto na přelomu tohoto a minulého století začalo řešit jejich postavení na úrovni EU, a také pravomoci EU vůči nim. Zlomovým okamžikem pro PZI v EU bylo přijetí Lisabonské smlouvy, která nabyla účinnosti v roce 2009. SFEU totiž ustanovila výlučnou pravomoc EU ve sféře PZI v rámci společné obchodní politiky. V období před Lisabonskou smlouvou se podle právního rámce Společenství EU a členské státy dělily o pravomoci v oblasti PZI, a to kromě ochrany a podpory PZI, které spadaly do pravomoci jednotlivých členských států EU (Bělohlávek, 2010). Tímto je chápáno, že do 1. prosince 2009, tedy data vstupu Lisabonské smlouvy v platnost, byly pravomoci, dotýkající se problematiky PZI, rozděleny mezi EU a členské státy. Role členských států spočívala v utváření investiční politiky na území svého státu a vzájemné spolupráci mezi jednotlivými zeměmi. Na druhou stranu EU zabezpečovala v rámci smluv liberalizaci pohybu PZI a svobodu usazování, především prostřednictvím obchodních dohod s nečlenskými zeměmi. Členské státy EU podporovaly a zároveň dohlížely na ochranu investičních toků za pomoci bilaterálních mezinárodních smluv. Je nutné ovšem upozornit, že EU i přesto vyžadovala, aby členské země usnadňovaly naplňování unijních cílů a taktéž se vyhnuly opatřením, která by mohla ohrozit dosažení cílů stanovených Unií. Tento princip byl nazván tzv. povinností loajální spolupráce. Zjednodušeně se jednalo o vzájemnou spolupráci evropských institucí a členských států EU. Takovýmto příkladem spolupráce může být sjednávání multilaterální dohody institucemi EU, přičemž členské státy s evropskými institucemi spolupracují na dosažení cílů Unie a napomáhají k zajištění ucelenosti postupu. Taktéž v období před přijetím SFEU platilo, že členské státy, které uzavřely bilaterální investiční dohodu (dále jen BIT) s jiným státem a uskutečnily tak bez porady s Komisí, byly chápány jako aktivní účastníci, kteří porušili legislativu EU.

Společná obchodní politika a oblast PZI je také ovlivňována řadou mezinárodních smluv, které přispívají ke zlepšení nejen podnikatelského prostředí. Tímto zároveň určité mezinárodní smlouvy napomáhají ke zvýšení právní jistoty pro zahraniční investory a snižování rizika plynoucí z investorské činnosti. Mezinárodní rámec pro regulaci v EU představují v majoritním počtu dohody plynoucí z aktivity Světové obchodní organizace. EU se řídí také směrnicemi a doporučeními jiných mezinárodních organizací. Příkladem takovéto smlouvy, ke které se EU hlásí, je Všeobecná dohoda o obchodě a službách, která uznává rostoucí význam

mezinárodního obchodu a upravuje dodávky služeb formou komerční přítomnosti. *Komerční přítomnost znamená jakýkoliv typ obchodního podniku či podniku poskytující profesionální služby* (Bělohlávek, 2011). Ve vztahu ke Všeobecné dohodě o obchodu a službách Evropský soudní dvůr rozhodl, že do společné obchodní politiky spadají pouze hospodářské přeshraniční vztahy, při nichž dochází k obchodování se zbožím a obdobnými činnostmi. Smlouvy o založení Evropského společenství platily pro oblast volného pohybu fyzických a právnických osob v EU. Vzhledem k této situaci, PZI nespádaly do obchodní politiky EU, jelikož jsou charakterizovány jako dlouhodobá ekonomická aktivita v hostitelské zemi a ne přeshraniční obchodování. Z toho důvodu, členské státy začaly řešit problém PZI za použití BIT, které sloužily jako nástroj pro ochranu a podporu zahraničních investic. Tyto BIT byly a stále jsou uzavírány ve vzájemném souladu s pozitivy plynoucí ze smlouvy pro obě zúčastněné strany. Obě zúčastněné strany mají možnost ujednat na základě společné domluvy individuální BIT. V tomto případě investor získá prostředí, ve kterém je mu umožněno provozovat aktivně svou ekonomickou činnost a hostitelská země předpokládá navýšení a zrychlení svého ekonomického rozvoje, tím i prosperity za pomoci přílivu inovací na své území. Je nutno poznamenat, že oba aktéři BIT nemusejí pocházet ze zemí EU. Často se jedná o smlouvu mezi členskou zemí EU a potenciálním členem EU, nebo se také jedná o smlouvy se třetími zeměmi. Do přijetí SFEU bylo uzavřeno přibližně 1 200 BIT. Jednou z dalších mnoha možností mezinárodní ochrany PZI je Dohoda k Energetické chartě, která byla podepsána v roce 1991 v Haagu. Tato dohoda pojednává o oblasti energetického průmyslu a investic do energetických komodit. Hlavním cílem Dohody o Energetické chartě je ochrana investorů před riziky v energetickém průmyslu spojená s diskriminačním zacházením. Další významnou mezinárodní smlouvou ošetřující PZI je Dohoda o obchodních aspektech investičních opatření, která spadá pod Světovou obchodní organizaci. Dohoda poskytuje ochranu především zahraničním investorům před jednotlivými opatřeními hostitelských zemích, které by jim dávaly za povinnost udržovat vyrovnané účty platební bilanci, omezený přístup k devizám, omezení vývozu či prodeje služeb a výrobků investora. Ovšem v době před Lisabonskou smlouvou, která změnila v chodu EU mnoho věcí, byla ochrana investorů a jejich PZI vyjednávána především jednotlivými členskými zeměmi EU (European Commission, 2013).

3.2.1 Rozšíření pravomoci Evropské unie v oblasti přímých zahraničních investic po přijetí Lisabonské smlouvy

Lisabonská smlouva se dotkla mnoha oblastí unijního práva a ustanovila spoustu změn v různých oblastech EU. Doposud Lisabonská smlouva představuje poslední výraznou změnu v konstituční architektuře EU. Mezi významné změny zavedené touto Smlouvou patří přidělení vyšších pravomocí národním parlamentům a Evropskému parlamentu, dále se v ní poprvé uzákoňuje možnost vystoupení členské země z EU atd. Přes všechny tyto změny se také zaměřila na otázku PZI, které jsou oblastí spadající pod společnou obchodní politiku EU. Lisabonská smlouva ve svém obsahu podněcuje činnost EU k harmonickému rozvoji světového obchodu, k postupnému odstranění překážek mezinárodního obchodu, toků PZI a ke snižování celních a jiných omezení. Doposud byly pravomoci v oblasti PZI v EU sdílené s členskými zeměmi, ale s ratifikací Lisabonské smlouvy přešly kompetence problematiky PZI do výlučných pravomocí institucí EU. Jak je uvedeno v článku 207 odstavci 1. SFEU (2009, s. 83) *„Společná obchodní politika se zakládá na jednotných zásadách, zejména pokud jde o úpravy celních sazeb, uzavírání celních a obchodních dohod týkajících se obchodu se zbožím a službami, obchodní aspekty duševního vlastnictví, přímé zahraniční investice, sjednocování liberalizačních opatření, vývozní politiku a opatření na ochranu obchodu, jako jsou opatření pro případ dumpingu a subvencování. Společná obchodní politika je prováděna v rámci zásad a cílů vnější činnosti Unie.“* Příčinou potřeby dohledu nad oblastí PZI v EU je snaha o sjednocení členských zemí v této oblasti a za účelem vyšší atraktivnosti EU pro zahraniční investory. Zároveň je cílem spolupráce zemí EU v rámci PZI vytvoření rovných podmínek v jednotlivých státech, při kterých by nedocházelo k diskriminaci zahraničních investorů. Tyto cíle jsou úzce napojeny na cíle společné obchodní politiky a napomáhají k rozvoji světového obchodu, omezování překážek ve světovém obchodu. Dále se spolupráce zaměřuje na dlouhodobé investice, které v současném světě představují zásadní oblast rozvoje národních států, s čímž souvisí snaha zlepšit a zjednodušit přístup zahraničních investorů na trhy hostitelských států, podpořit právní jistotu a průhlednost, usnadnit také pohyb osob za investičními záměry. Pohybem osob za investičními záměry je myšleno umožnění pohybu tzv. klíčových zaměstnanců, kteří za pomoci svých vědomostí napomáhají k přelévání znalostí, zkušeností a manažerských technik do hostitelské země a tímto podporují její rozvoj. Zahraniční investoři investující do hostitelské země přináší pochopitelně i pravděpodobnost zvyšující se konkurenceschopnosti a posílení obchodu v dané zemi, což za příznivých podmínek může přinést ekonomický růst, optimalizaci přenosu zdrojů, přenos technologií

a nová pracovní místa pro aktivní obyvatelstvo. Tak jako každá věc, i tato oblast má své negativní stránky, které vedou k problémům. Jedním z takovýchto problémů je nerovnoměrná ekonomická či politická situace v jednotlivých zemích EU vedoucí k rozdílným možnostem zemí a k odlišné výši investiční atraktivity pro zahraniční investory. Dalším důvodem proč podporovat a chránit PZI je, že sehrávají ve světové ekonomice významnou roli a napomáhají k celkovému rozvoji zemí, za předpokladu, že daná hostitelská země vytváří pro zahraniční investory vhodné podmínky. SFEU ponechala členským zemím v oblasti využívání nástrojů podpory PZI volnější prostor na základě odlišné ekonomické úrovně zemí. To vše za předpokladu, že budou v souladu s nástroji EU. Příliv PZI do EU stále dosahuje každoročně vysokých hodnot, ačkoliv v letech následujících po hospodářské krizi započaté v roce 2008, docházelo k jejich poklesu. Z tohoto důvodu bylo potřeba stabilizovat situaci v EU i v oblasti PZI, představující důležitou součást dnešní světové ekonomiky. V neposlední řadě spolupráce v investiční sféře představuje možnost EU vyniknout v oblasti PZI jako celku a nabývat tak výraznější moci v této oblasti, než by tak činily jednotlivé členské státy. Je vhodné také uvést, že Lisabonská smlouva nebyla první snahou o posílení pravomocí EU v oblasti PZI. Již před jednáním o Lisabonské smlouvě, konkrétněji během jednání, která vedla k podpisu Amsterdamské smlouvy a Smlouvy z Nice se započala jednání členských států ohledně PZI (Strik, 2014). Na závěr jednání však členské státy nedospěly ke konsenzu.

Vzhledem ke skutečnosti, že SFEU vstoupila v platnost teprve přibližně před šesti lety, je možno říci, že spolupráce v oblasti PZI je v současné době na svých počátcích. Se zavedením nové výlučné pravomoci EU v oblasti PZI stojí EU před výzvou, která spočívá ve vymezení plného rozsahu této koncepce a také před důležitou otázkou týkající se BIT členských států, které by neměly být v rozporu s právem EU. Spolupráce v oblasti PZI potřebuje jasně vymezit role EU a jejich členských států během vytváření této politiky zohledňující PZI. Zároveň je stále nejasné do jaké míry má EU v úmyslu rozvíjet autonomní investiční spolupráci. V roce 2010 za účelem zvýšení efektivnosti a kontroly oblasti PZI v rámci členských zemí EU představila Evropská komise investiční balíček, který obsahoval dva dokumenty. Jak uvádí Fojtíková a kol. (2014, s. 106) „*Prvním byl politický dokument s názvem Cesta k ucelené evropské mezinárodní investiční politice, který zkoumá, jak může investiční politika podpořit inteligentní a udržitelný růst jako jeden ze stanovených cílů strategie Evropa 2020. Druhým je nařízení, kterým se stanovuje přechodná úprava dvoustranných dohod o investicích, které členské země EU uzavřely se zeměmi, jež nebyly členy EU před nabytím účinnosti Lisabonské smlouvy.*“

Členské státy EU byly v době ratifikace SFEU vázány přibližně 1 200 BIT, které byly uzavřeny mezi členskými státy a jinými smluvními zeměmi. Tyto dohody stanoví podmínky pro investování fyzických a právnických osob jednoho státu v druhé zemi. Na základě BIT se tak obě smluvní strany vážou ke stanovení právní úrovně ochrany investic s cílem podpořit investiční toky mezi dvěma státy či státem a organizací nebo integrací. Zároveň BIT ručí za spravedlivé a rovné zacházení s investory a ochranu před protivládním vyvlastněním. Většina těchto BIT byla uzavřena již v 90. letech minulého století, po rozpadu Sovětského svazu, za účelem rozvoje postkomunistických zemí střední a východní Evropy. Ovšem tehdy EU a členské státy vlastnily sdílené pravomoci v případě PZI a tak již tehdy docházelo ke kolizi těchto dvou přístupů. Vzájemné rozpory vytvářely v rámci Společenství problémy, jelikož v jednotlivých zemích byla značně odlišná míra ochrany PZI, nástrojů použitelných pro zvýšení atraktivity země aj. Z toho důvodu bylo EU rozhodnuto, že nově přichozí země budou muset podléhat *acquis communautaire*, které bude mít přednost i pro již uzavřené BIT. Problémem nebyly jen BIT uzavřené s nečlenskými zeměmi, ale i v rámci Společenství za předpokladu, že BIT jimi uzavřené neodpovídaly závazkům EU. V takovémto případě byly státy nuceny odstranit nerovnosti mezi BIT a právem EU.

Množství a geografické pokrytí investičních dohod uzavřených členskými státy EU, poukazovalo na rozdílnou míru ochrany těchto dohod, ale také na odlišné podmínky pro investory realizující svou činnost v zahraničí. Tímto EU měla dobrou příležitost upozornit na nedostatky plynoucí z nedostatečné kontroly PZI v rámci členských zemí, a proto byla vytvořena jednotná pravidla pro oblast PZI. Za účelem eliminace těchto rozdílů a zefektivnění funkčnosti investiční spolupráce EU Komise zpracovala 7. července 2010 Návrh nařízení, který stanovil přechodnou úpravu pro dvoustranné dohody o investicích mezi členskými státy a třetími zeměmi. Nevýhodou tohoto Nařízení je skutečnost, že není možno smazat historické a aktuální dění v daném státě. A proto tedy otázky typu do jaké míry jsou podmínky pro investory nerovné, by byly značně diskutabilní. Dalším spekulativním prvkem z tohoto plynoucí je nedostatečná definice standardu. Otázkou totiž je, jak budou reagovat investoři v hostitelské zemi, kteří jsou zvyklí na vysoký standard, ale najednou dojde k jeho snížení v rámci zásahu EU. Komise se brání tvrzením, že prioritou je dosažení podmínek nejvyššího možného standardu. Problém představuje ekonomická a sociální nejednotnost států a tím tedy odlišné vnímání pojmu standard, s čímž souvisí i možnosti zemí tohoto standardu dosáhnout. Zároveň není plně reálné, aby EU reprezentovala sebe sama jako tvůrce mezinárodních

standardů ve světové ekonomice. Na druhé straně je v Nařízení uvedeno, že výhody a práva vycházející z BIT nelze odepřít.

V době vstupu Lisabonské smlouvy v platnost bylo mezi členskými zeměmi EU a třetími zeměmi uzavřeno velké množství BIT, což vyvolávalo jednu velkou otázku a to jak budou tyto BIT nadále řešeny. SFEU neobsahuje žádná určitá přechodná ustanovení pro tyto dohody, které jsou najednou součástí spolupráce v rámci PZI EU. Některé z těchto BIT ovlivňují společná pravidla pro pohyb kapitálu a z toho důvodu bylo potřeba podrobit BIT soudnímu přezkumu, zda jsou v souladu s evropským právem. BIT členských zemí tak budou aktuálně spadat pod závazky mezinárodního práva veřejného a následně budou nahrazovány dohodami EU vztahující se ke stejné oblasti. Zjednodušeně, vizí EU je sjednotit v současnosti BIT členských zemí EU s právem EU, které nebudou vytvářet tlak na investiční spolupráci EU a zároveň umožní snadnější podmínky nahrazení těchto BIT za budoucí investiční dohody Unie, poskytující vysoký a bezpečnější standard ochrany investic. Vysoký standard ochrany by měl zaručit a stanovit podmínky investic, které již byly uvedeny v BIT. V současné době, kdy je stále znatelný vliv hospodářské a dluhové krize, díky čemuž je mnoho zahraničních investorů nedůvěřivých, je snaha o zavedení vyššího standardu a stability potřebnější než kupříkladu deset let zpět. To platí jak pro BIT sjednané před 1. prosincem 2009, tak pro BIT sjednané v době mezi 1. prosincem 2009 a 9. lednem 2013, za předpokladu splnění podmínek opravňující uzavřít dohody sjednané v tomto období. Je však potřebné aby členský stát včas informoval Komisi, jak je vyjádřeno v Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1219/2012 ze dne 12. prosince 2012, kterým se stanoví přechodná úprava pro dvoustranné dohody o investicích mezi členskými státy a třetími zeměmi. Součástí tohoto Nařízení je druhá kapitola článek 2 (2012, s.41), který pojednává o zachování stávajících BIT v platnost takto: *„Do 8. února 2013 nebo do 30 dnů nebo od jejich přistoupení k Unii oznámí členské státy Komisi veškeré dvoustranné dohody o investicích se třetími zeměmi podepsané před 1. prosincem 2009 nebo přede dnem jejich přistoupení, podle toho, co nastalo později, které si buď přejí zachovat v platnosti, nebo u kterých chtějí získat povolení ke vstupu v platnost podle této kapitoly. Součástí oznámení je kopie uvedených dvoustranných dohod o investicích. Členské státy rovněž Komisi informují o veškerých následných změnách statusu těchto dohod.“* Doposud ovšem není možno říci, že spolupráce v oblasti PZI je v EU zcela komplexní a není proto úplně jisté, jak se tato problematika bude v budoucnu řešit. Z toho také vyplývá, že v rámci současného ucelování investiční spolupráce, jednotlivé členské státy nejsou iniciátory nových BIT ani nemají tendenci nějaké smlouvy samostatně vyjednávat. Za předpokladu, že by

ale členská země tento záměr měla, musí jej neprodleně oznámit Komisi. EU se snaží relativně velmi aktivně vyjednávat řadu dohod s třetími zeměmi, organizacemi a integracemi na všech obydlených kontinentech světa nejen v oblasti PZI. Vyjednávání investičních smluv z pozice celistvé EU vytváří snahu o sjednocení standardů ochrany PZI, investorů a hostitelských zemí v jednotlivých členských státech EU. Zároveň ve světové ekonomice tímto nabývá komplexnějšího a silnějšího dojmu ve sféře investic. Představa komplexní investiční politiky je ovšem zatím poněkud nejistá, jak bylo již v textu bakalářské práce několikrát zmíněno. Ačkoliv Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1219 ze 12. prosince 2012 stanoví pevný základ pro zajištění správného uplatňování přechodného režimu usnadňující přechod mezi původní a novou právní úpravou BIT mezi členskými státy a třetími zeměmi, stále se nejedná o bezproblémový přesun kompetencí jednotlivých členských států v oblasti PZI na nadnárodní úroveň reprezentovanou institucemi EU. A tím i tedy dokument sloužící k pevnému zachycení v oblasti PZI EU.

Situace, kdy by došlo k rozporu BIT uzavřenou členským státem a textem SFEU, je ošetřena v článku 351 Lisabonské smlouvy. Komise má požadovat po daném členském státě nezbytná opatření nesrovnalostí s právem, případně plně vypovědět závazek z ní plynoucí. Na tomto základě BIT jednotlivých členských zemí podléhají změnám v souladu s právem EU, jejichž podmínky a postupy jsou stanoveny v Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1219/2012. Zásadním prvkem pro rozhodnutí, zda je BIT potřeba změnit či nikoliv, je prezence překážky pro jednání Unie s třetími zeměmi. Jakmile uzavřená BIT členského státu představuje pro EU překážku v oboustranných dohodách o investicích s třetími zeměmi, jsou urychleně s daným členským státem zahájeny konzultace a za vzájemné spolupráce na snaží nalézt co nejschůdnější cestu k řešení tohoto problému. *Zároveň dle článku 351, odstavce 2 Lisabonské smlouvy, má být v souladu se zásadami mezinárodního práva zajištěno, aby použitím Smlouvy o fungování Evropské unie nebyla dotčena povinnost daného členského státu respektovat práva třetích (jiných než členských) zemí vyplývající z dříve uzavřené mezinárodní smlouvy (Bělohlávek, 2010).* Otázkami po přijetí SFEU bylo, jak překlenou období mezi tím, kdy zůstávají platné BIT o ochraně investic členských zemí a přijetím případné nové dohody uzavřené ze strany EU. Dále bylo potřeba vyřešit, kdo ponese odpovědnost v případě porušení BIT, kdyby byla podána žaloba ze strany zahraničního investora. Proto Komise 7. července 2010 vydala již zmíněný návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým stanovila přechodnou úpravu pro dvoustranné dohody o investicích mezi členskými státy a třetími zeměmi (Evropská komise, 2010). Tímto nařízením se snaží EU vyrovnat rozpor mezi závazky

členských zemí podle mezinárodního práva a závazky, které na sebe byly nuceny přijat se vstupem Lisabonské smlouvy v platnost. Cílem je nastavení jasného právního prostředí jak pro zahraniční investory, tak pro členské země. Zjednodušeně bylo Nařízení založeno na principu, že Komise bude vykonávat svou výlučnou pravomoc v oblasti investic tím, že zmocnila členské země EU, aby do doby, než Komise nahradí veškeré dohody o podpoře a ochraně investic, vykonávaly tuto pravomoc za ni. Je typické, že evropské právo je dominantním právem na území EU. Z tohoto důvodu je dáována přednost unijním normám než národním a to i pro ty závazky, které vznikly před přijetím SFEU.

Fungování BIT, ať už mezi dvěma státy či mezi EU a daným státem, musí být zajištěno také na základě principů, které zajišťují investorům jejich práva a možnosti v hostitelské zemi. Jednou z těchto zásad je spravedlivé a rovné zacházení, s níž je spojena nediskriminační funkce. Tato zásada představuje ochranu rovného zacházení se zahraničními investory a jejich činností na území hostitelské země. Poskytuje tedy totožnou ochranu jako tuzemským subjektům. Součástí této zásady je také část pojmenovaná jako oprávněná očekávání. Ta představují závazek hostitelské země, v rámci BIT, zacházet se zahraničním investorem na takové úrovni, aby nedošlo ke zmaření jeho oprávněných očekávání. Stejná zásada platí i v případě investiční mezinárodní smlouvy přijaté EU. Další zásadou je doložka nejvyšších výhod a národního zacházení. Tato zásada je založena na principu vytváření vyrovnaných podmínek pro všechny zahraniční investory chráněné BIT. Doložka národního zacházení spočívá v tom, aby smluvní stát s investory druhého smluvního státu zacházel se zahraničními investicemi rovně jako by se jednalo o investice z jeho vlastního státu. Jednotlivé BIT by měly zároveň na základně jejich smluvních podmínek zajišťovat spravedlivé odškodnění v případě protiprávního vyvlastnění a záruku převoditelnosti finančních prostředků. BIT obsahují široké spektrum možností pro zajištění nároků investora na náhradu škody v důsledku porušení práv touto dohodou sjednaná. K řešení vzájemných sporů dohody jsou předepsány postupy vzájemných konzultací mezi smluvními stranami, řešení skrze národní soudy či nejčastěji využitím arbitrážní doložky. BIT zaručují napadnout danou smlouvu za předpokladu nesplnění podmínek v ní obsažené, podáním žaloby na stát u mezinárodních arbitrážních tribunálů. V případě mezinárodní investiční dohody uzavírané EU zůstává stále otázkou, kdo by byl právoplatným arbitrem. Nejčastěji se hovoří o možnosti, že Soudní dvůr by mohl být zastáncem této funkce. V každém případě nadpoloviční část všech BIT obsahuje ustanovení, která investorům umožňuje v rámci smluv podstupovat žaloby vůči zúčastněné hostitelské zemi. Hostitelské země jsou smlouvou

vázané. V případě protiprávního jednání ze strany hostitelského státu je na stát uvalena povinnost nahradit zahraničnímu investorovi způsobenou škodu.

Jak již bylo zmíněno výše, pro zajištění vhodného a účinného prosazování ochrany investic by investiční dohody měly zahrnovat také možnost řešení sporů mezi investorem a státem na základě mezinárodní dohody. Stát by měl v každém případě umožňovat investorovi přímo uplatnit pohledávku vůči hostitelské zemi rozhodčím řízením. Konečný výsledek rozhodčího řízení by byl závazný. EU nemá k dispozici přes veškerou snahu jiný a efektivnější mechanismus než již zmíněné rozhodčí řízení, pro řešení tohoto typu sporů. Tato skutečnost je také potvrzena v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 912/2014 ze dne 23. července 2014, která stanoví a ponechává rozhodčí soudy pro řešení těchto sporů i do budoucnosti (Kepych, 2014). Současně stabilnější přístup by měl posloužit k tomu, aby budoucí investiční dohody EU byly jasnější, vymezovaly kritéria odpovědnosti a finanční odpovědnosti s cílem maximalizovat jistotu jak pro zahraniční investory, tak pro danou hostitelskou zemi. Současně Komise zdůrazňuje, že se předpokládá od zahraničních investorů uznávání a respektování zásad spojených s investováním v cizí zemi. Při bližším zaměření na dané intrakomunitární BIT není na úrovni EU zajištěn konkrétní mechanismus, který by řešil problematiku mezinárodních smluv mezi investorem a členským státem, nebo investorem a samotnou EU. Proto je řešení těchto sporů obecně garantováno soudním systémem EU. Doposud však zůstává základní otázkou, zda vůbec bude někdy v budoucnu možno stanovit jednotný mechanismus řešení sporů mezi investorem a státem a začlenit je do textu budoucích mezinárodních investičních smluv EU. Dále zůstává tajemstvím, budou-li tyto bilaterální investiční smlouvy EU obsahovat mechanismus řešení sporů, jaké oblasti budou kriticky významné či jakou stanoví hranici rámce jednání mezi investorem a státem.

Narůstající význam PZI v minulém století dal základ pro vznik ambiciózním cílům dnešní EU. Jedním z takovýchto významných cílů, který EU na poli PZI dosáhla, bylo vytvoření jednotného trhu. V následujících letech se členské země otevřely novým možnostem, které skýtala globalizace. Ekonomická globalizace poskytla členským státům EU, tak i jiným nečlenským státům, nové možnosti jako kvalifikovanější pracovní sílu či nové technologické vymoženosti a *know how*. EU představuje v současné době významného účastníka na mezinárodní scéně, která představuje vhodné místo pro zahraniční investory. Oblast PZI, která je obsažena ve společné obchodní politice Společenství, je prezentována jako důležitá oblast zajišťující nižší míru nezaměstnanosti a vyšší konkurenceschopnost v jednotlivých členských státech EU, tak i celkově EU ve světě. EU zajisté vidí PZI jako vhodnou příležitost pro obnovení

či započetí komunikace s třetími zeměmi, čímž by zároveň vytvořila pro evropské podniky příležitost vstupu na trhy těchto zemí. Je výhodné vytvořit podmínky pro investování evropských subjektů ve třetích zemích, zvláště v období po hospodářské krizi. Dochází tak k nalezení nových možností a výhod, jenž státy natolik nepoznamenané krizí přinášejí. Snaha EU podpořit konkurenceschopnost a zaměstnanost evropských subjektů členských států v globální ekonomice je začleněna nejen ve smlouvách, ale také například v dokumentu Strategie Evropa 2020. Evropa 2020 je strategie EU založená na zefektivnění a zvýšení stability ekonomického růstu členských států. Tato Strategie nevznikla pouze pro překonání dopadu současné krize, ale také pro vyvarování se před budoucími ekonomickými hrozbami. Strategie Evropa 2020 se zaměřuje na deset cílů v pěti oblastech. Těmito oblastmi jsou zaměstnanost, vzdělání obyvatel EU, inovace, chudoba a snížení ekologické zátěže členských zemí. V každém případě je potřeba se na to dívat i z druhé strany a to tak, že EU by měla vytvářet vhodné podmínky pro investory z třetích zemí, kteří by mohli začít svou ekonomickou činnost v EU. Těmito zvýhodněnými podmínkami může být například snížení daní, investiční pobídky a mnohé další nástroje, jenž již byly zmíněny v kapitole 2.4. Nadále je však možno upozorovat na nerovnosti probíhající mezi jednotlivými státy EU, které jsou zapříčiněny rozdílnými prioritami, možnostmi a schopnostmi daného státu. Trend volnosti přílivu a odlivu PZI je znatelný v celé EU a ta se ho snaží podporovat v rámci jednotného trhu. Na druhou stranu je také důležitá část ochrany investorů a PZI, aby nedocházelo k nespravedlivému zacházení se zahraničními investory založeném na diskriminaci. Ochrana by měla být zároveň uchována v mezích, aby naopak nedocházelo k negativnímu efektu způsobeném přílišnou ochranou. Taková to ochrana PZI by mohla vést k větší opatrnosti jak investorů, tak hostitelských zemí, jelikož by byla spojena i s většími závazky. Tyto negativní efekty by mohly vést k zvyšování nezaměstnanosti v hostitelské zemi, nedostatečnému přílivu inovací aj.

Přijetí SFEU způsobilo ústavní změny a politické následky v některých politikách EU a jednotlivých členských státech. Jednou z nich bylo zavedení výlučné odpovědnosti EU v oblasti investic, tedy převedení pravomocí členských států na nadnárodní úroveň. Tímto členské země ztratily svou pravomoc k uzavření investičních dohod na základě vlastního zvážení, k zefektivňování právní úpravy regulace PZI apod. Zároveň jsou členské země EU odpovědné za případné porušení unijních principů v oblasti PZI orgánům EU. Evropská investiční spolupráce využívá svého významnějšího vlivu ve světové ekonomice, než by tak byly schopny dosáhnout jednotlivé členské státy samostatně. Výraznější vliv EU napomáhá k vyjednávání výhodnějších podmínek s třetími zeměmi, snaží se o srovnání k celosvětovým

standardům ochrany PZI, což vede k zajištění rovnocenných a lepších podmínek pro evropské investory. Případně se EU snaží zachovat a posilovat dobré vztahy se zeměmi, se kterými již mají členské země ekonomické vazby v rámci BIT. Na druhou stranu jsou některé oblasti spolupráce v rámci PZI, které představují do budoucna stále poněkud nejasné vymezení ze strany EU. Takovými to nesrovnalostmi je myšlena, již zmíněná existence BIT členských států sjednaných před vstupem do EU či před přijetím SFEU. Dále právní regulace na evropské úrovni nebo proces řešení sporů mezi zúčastněnými subjekty smlouvy.

EU má sjednanou řadu dohod s třetími zeměmi z celého světa. Některé tyto dohody jsou již uzavřeny, ale většina z nich je současně ve fázi vyjednávání či je pozastavena. Oblast obchodní politiky je velmi důležitá pro světovou ekonomiku a tak země či integrace společně uzavírají dohody. Těmito smlouvami nemusejí být pouze obchodní dohody, ale také například dohody o stabilizaci a přidružení, mající v sobě obsažený potřebný prvek obchodní politiky. Příkladem dohody o stabilizaci a přidružení, kde je kladen velký důraz na obchodní politiku, je mezi EU a Srbskem z roku 2013. V posledních letech se EU také zaměřuje, vzhledem k zavedené výlučné pravomoci v oblasti PZI, na investiční spolupráci s třetími zeměmi. Položka PZI je většinou součástí obchodních dohod. V tabulce č. 3.1 je přehled uzavřených obchodních dohod EU s třetími zeměmi či integracemi po implementaci Lisabonské smlouvy. Obchodní dohodu s Ukrajinou doprovázela řada překážek, nakonec ale od 1. ledna 2016 vstoupila v platnost. EU a Ukrajina se na jejím základě začaly plně řídit podmínkami vzájemné dohody o volném obchodu a tím došlo i ke zrušení většiny celních bariér. Ze strany Ukrajiny se také jedná o příležitost, jak se více otevřít EU a dopomoci si ke zvýšení přílivu PZI na svém území. Prozatímní dohoda o obchodu a obchodních záležitostech mezi EU a Srbskem byla uvedena v platnost 1. února 2010. V rámci této dohody je opatřena obchodní spolupráce a omezeny některé celní překážky. Zároveň je v textu dohody zmínka, že žádná z omezujících opatření se neuplatní na převody související s investicemi. V případě Moldavska a Gruzie jsou obchodní ustanovení předběžně prováděna od 1. září 2014. Jedná se o dohodu o komplexní zóně volného obchodu mezi EU a Moldavskem, Gruzii a Ukrajinou. Jak již název napovídá, jedná se dohodu podporující spolupráci v oblasti obchodu. Dále poskytuje investorům z EU v určitých sektorech stejná pravidla jako v EU. Obchodní dohoda s Jižní Koreou je první úspěšně uzavřenou dohodou obsahující i řadu jiných než obchodních aspektů. Kromě liberalizace zemědělského a potravinářského zboží byla také zavedena ochrana zeměpisného označení výrobků. Dále se také zabývá novými možnostmi přístupu na trh služeb, investicemi, udržitelným růstem, politikou hospodářské soutěže, právem ochrany duševního vlastnictví

apod. Dohoda o hospodářské spolupráci mezi EU a Fidži je zatím uplatňována od července roku 2014. Fidži a EU tak musí zajišťovat obchod se zbožím a službami, kromě toho jsou zavázány k opatřením podporující obchod. Oblastmi sloužící k jeho podpoře obchodu jsou investice, hospodářská soutěž, veřejné zakázky a práva duševního vlastnictví. Stejná situace platí i pro dohodu o hospodářské spolupráci mezi EU a Kamerunem. Dohoda o partnerství a spolupráci mezi EU a Irákem, která je od srpna 2012 uplatňována prozatímně, nepojednává o oblasti PZI. Jedná o obchodu mezi EU a Irákem, kdy jsou pravidla obchodu upravována dle pravidel WTO, ačkoliv Irák není jeho členem. Dále se zaměřuje na oblast zemědělství, převážně jeho modernizaci a rozvoj venkova. Obchodní dohoda zemí Andského společenství, Kolumbie a Peru bude založena na postupné eliminaci dovozních cel. Většinou se zrušení cel bude dotýkat zemědělských položek, přičemž se eliminace bude uskutečňovat pouze u velkého rozsahu položek. Asociační dohoda EU se zeměmi Střední Ameriky obsahuje významnou obchodní část. Od března 2013 jsou předběžně prováděny obchodní dohody mezi EU a Hondurasem, Nikaraguou a Panamou. Od října 2013 se k této spolupráci přidala Kostarika a Salvador. Nakonec se 1. prosince 2013 připojila Guatemala. Podmínky se zabývají okamžitou či postupnou eliminací dovozních cel a výrobků převážně mořských ryb a živočichů, ovoce, zeleniny a vín. Dohoda zajišťuje ochranu zeměpisného označení a také stručně pojednává o oblasti PZI. Je v ní psáno, že cílem této dohody je zintenzivnění a růst obchodu, investic, udržitelného růstu. Také je v ní zmínka o potřebě chránit investice, přispívat k zvyšování toků PZI atd. Je tedy bráno v potaz, že PZI jsou důležitou součástí světového obchodu a je potřeba navýšit pozornost i do této oblasti.

Tabulka č.3.1 Přehled uzavřených obchodních dohod EU s třetími zeměmi od roku 2010

Země, integrační seskupení	Rok uvedení v platnost	Oblast působnosti
Ukrajina	2016	Obchod
Srbsko	2010	Obchod
Moldavsko	2014	Obchod
Gruzie	2014	Obchod
Jižní Korea	2011	Obchod
Fidži	2014	Obchod
Irák	2012	Obchod
Kolumbie a Peru	2013	Obchod
Střední Amerika	2013	Obchod
Kamerun	2014	Obchod

Zdroj: European Commission, 2016; vlastní zpracování

Jak je možno vidět z uvedené tabulky, žádná výše zmíněná dohoda se netýká pouze oblasti PZI. Spíše se jedná jen o dodatky k hlavnímu cíli těchto dohod a to liberalizaci obchodu mezi příslušnými stranami. Je potřebné ovšem zmínit, že většina dohod obsahující oblast PZI je v současnosti projednávána či jsou již přípravy dokončeny a čeká se na přijetí dohody v platnost. Mezi takovéto dohody, které obsahují oblast PZI a stále nejsou uzavřeny, patří známé Transatlantické obchodní a investiční partnerství se Spojenými státy americkými (dále jen USA). Tato dohoda je doposud vyjednávána. Dohoda si klade za cíl plně liberalizovat obchod a investice mezi EU a USA. Příkladem úspěšné spolupráce v oblasti PZI na evropské úrovni je sjednaná Obchodní a investiční dohoda mezi EU a Kanadou, která byla uzavřena v září roku 2014. Zavedení v platnost se ale očekává až v roce 2017. Cílem této dohody je posílit oboustrannou spolupráci v řadě oblastí zahraniční politiky. Spolupráce EU s Kanadou, která je vysoce průmyslovou zemí, vede na základě dohody k vzájemnému otevření svých trhů zboží, služeb a investic. Tato dohoda také představuje první bilaterální dohodu EU o hospodářské spolupráci, která zahrnuje podrobnou doložku o řešení sporů mezi investorem a státem. Ustanovení doložky umožňuje zahraničním investorům žalovat vlády u mezinárodních soudů v případě protiprávního zacházení. Tato dohoda je pro obě strany velice důležitá, jelikož v roce 2014 EU představovala pro Kanadu druhého největšího obchodního partnera, ihned po USA, a tvořila 9,4 % celkového objemu kanadského vývozu a dovozu zboží. Kanada v témže roce byla dvanáctým největším obchodním parterem EU. Pokud jde o PZI, tak EU průměrně realizuje své investice v Kanadě ve větší míře než Kanada v EU. V roce 2014 unijní investice

v Kanadě dosáhly hodnoty 280,1 miliard USD. Tímto došlo k mírnému poklesu oproti roku 2013, kdy unijní investoři realizovaly PZI v hodnotě 285,1 miliard USD. Kanadské investice v EU byly v roce 2013 na úrovni 333,1 miliard USD, kdežto v roce 2014 taktéž poklesly, a to na hodnotu 257,6 miliard USD.

Obchodní a investiční dohoda mezi EU a Kanadou není jedinou dohodou EU sjednanou v souvislosti s PZI společně s jiným státem či integrací. Dohody obsahující oblast PZI, především jejich ochrany, jsou obsaženy také ve vyjednávaných smlouvách například s Thajskem, Vietnamem, Singapurem, Japonskem či Myanmarem. S Myanmarem probíhají jednání v oblasti PZI, především jejich ochrany. Také je zde spolupráce mezi EU a Arménií, která klade důraz na obchod a investiční opatření s ním spojená. Obdobná spolupráce probíhá i mezi EU a Ázerbájdžánem. Další velmi důležitá spolupráce v oblasti PZI je vyjednávaná s Čínou. Úkolem investiční dohody mezi EU a Čínou je poskytnout zahraničním investorům volný přístup na trh bez bariér a zároveň poskytovat ochranu investic na vysoké úrovni. Tímto bude dvacet šest BIT členských států EU anulováno na jedinou komplexní investiční dohodu. Zatím je ale investiční dohoda s Čínou ve fázi vyjednávání.

3.3 Přímé zahraniční investice v Evropské unii

EU představuje ve světové ekonomice důležitého účastníka nejen v oblasti PZI, ale také v dalších důležitých oblastech pro rozvíjení ekonomiky národních států a jejich vzájemné komunikace. Členské země EU tvořily na konci minulého století a počátku 21. století významného představitele ve sféře PZI. V těchto letech přibližně 50 % veškerých světových PZI proudilo právě do zemí EU. Odlišná situace nastala po hospodářské krizi v roce 2008, kdy došlo ke stagnaci evropské ekonomiky a tím i k poklesu přílivu PZI. Evropa v té době nepředstavovala pro investory zcela stabilní a vhodné prostředí pro ekonomickou aktivitu. Proto docházelo k rychlému snižování investiční atraktivity členských zemí EU. Na druhou stranu EU si uvědomila svou tehdejší nevýhodu a zaměřila vyšší pozornost na investování unijních subjektů v zahraničí. Ovšem přes všechny snahy udržet si svou významnou pozici v oblasti PZI začala EU zaostávat. Jednou z příčin, které mají podíl na snížení pozice EU v oblasti PZI, jsou *emerging markets*. Vzrůstající vliv skupiny rozvíjejících se zemí nabývá na svém postavení ve světové ekonomice a to také v oblasti PZI. Takovými zeměmi, ve kterých došlo k největšímu zvýšení ekonomického růstu, jsou země známé pod označením BRIC. Do skupiny těchto čtyř zemí světa začleňujeme Brazílii, Rusko, Indii a Čínu. Tyto země představují významnou roli v oblasti obchodu i PZI. Kromě růstu obchodu s těmito zeměmi, došlo také od roku 2007 ke

zdvojnásobení objemu přílivu PZI do těchto zemí, což vypovídá o jejich rostoucí ekonomické tendenci ve světě. V současné době je nejvýznamnější zemí v oblasti PZI Čína. Čína není pouze destinací zahraničních investorů, ale také se sama aktivně podílí na realizaci PZI ve světě. Vzestup Číny jakožto významného světového zdroje kapitálu je prakticky pro evropský kontinent, a tím i EU, z jisté části výhodný. V časech hospodářské krize, která s sebou přinesla vlnu deprese investiční činnosti a také celkově i investičních výdajů, představovala Čína vhodné místo a vcelku levnější prostředí pro evropské investory. Nicméně užší partnerské vztahy s Čínou a dalšími neevropskými zeměmi, umožňují také příliv zahraničních investic těchto zemí do EU a tímto napomáhají zároveň k rozvoji členských zemí EU. Čína není pro členské země EU pouze výhodným a levným místem pro evropské investory, ale naopak Čína je také důležitým zdrojem PZI, jelikož většina čínského kapitálu proudí právě do zemí EU. Coby celek je EU velmi otevřená pro zahraniční investory a zaručuje také řadu výhod, které ji dělají atraktivní. Proto nejen země BRIC využívají těchto podmínek a rozvíjejí svou činnost na evropském kontinentě.

První a prakticky nejdůležitější otázkou pro hostitelské země EU je potřeba strukturálních reforem k ujištění dlouhodobé atraktivity EU, jakožto destinace pro zahraniční investice (Hanemann, Huotari, 2015). Klíčovým faktorem pro přilákání zahraničních investorů je také, jak již bylo dříve několikrát zmíněno v této bakalářské práci, ekonomická a politická stabilita hostitelské země. Atraktivitu dané země ovšem zaručuje také řada dalších faktorů jako geografická poloha země, stabilní růst ekonomiky a její schopnost regenerace v případě příchozí krize. Samotná demografická struktura je také problémem Evropy. Trend stárnoucího obyvatelstva, který vyvíjí větší tlak na sociální pomoc občanů, je v rozporu se zajištěním budoucího růstu ekonomiky EU. Z toho důvodu se predikuje řadou evropských statistických úřadů, že současné rozvíjející se země přejdou do pozice velkých světových hráčů, které poskytnou řadu služeb, zboží a outsourcingu evropským zemím, jejichž vliv na světový ekonomický vývoj bude slabší, než je tomu dnes. Proto je potřeba zavést efektivně potřebné změny související s nastartováním ekonomického růstu především zemí eurozóny, které byly zasaženy dluhovou krizí. PZI jsou velmi důležitým zdrojem nejen ekonomického růstu země, ale také vytváří pozitivní vliv na politickou stabilitu a rozvíjení partnerství mezi danými zeměmi. Na druhou stranu je potřeba PZI v hostitelské zemi v rámci unijní politiky korigovat a poskytovat nezbytnou ochranu nejen investorům, ale i hostitelským zemím. Vlastnictví podílu zahraničního subjektu v rámci určitého odvětví hostitelské země může představovat pro danou zemi oprávněné obavy. Zahraniční investoři mohou odmítnout spolupracovat s tuzemskými

podniky, a tím narušit efektivní fungování ekonomiky státu a navyšování jeho ekonomického růstu. Nejedná se ovšem o jediný negativní vliv související s přílivem zahraničních investic. Z tohoto důvodu je v zájmu obou stran vyvíjet tlak na ustanovení kontrol a práv zúčastněných stran.

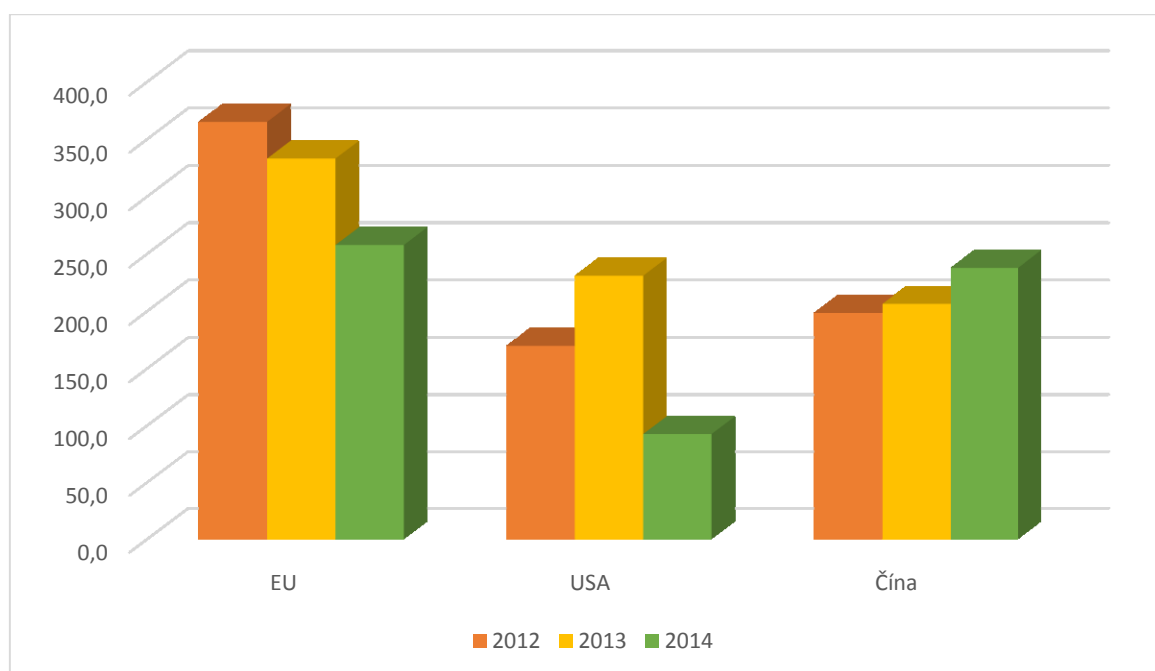
V následujících několika letech, zdali vůbec, se již dle OECD neočekává návrat EU na první pozici na světové úrovni v oblasti PZI. V současné době dochází k navyšování vlny přílivu PZI z rozvíjejících se zemí, které takto zvyšují své postavení ve světové ekonomice a mají vliv na rozvinuté ekonomiky. Do budoucnosti se očekává zvyšování technologické, ekonomické a politické vyspělosti rozvíjejících se zemí, jakými jsou země BRIC. Jejich narůstající ekonomický vliv je možno zpozorovat ve stále zvyšující se angažovanosti BRIC ve světové ekonomice. Tyto země již nepředstavují pouze levnou destinaci pro investory z vyspělých zemí. Ačkoliv se média zaměřují spíše na země BRIC a jejich zlepšující se pozici, je potřeba podotknout, že dochází ke zvyšování podílu investic EU v nečlenských zemích EU. Přestože dochází ke zvyšování investorské tendence v takto geograficky blízkých zemích, které představují nečlenské země EU, stále více než 60 % veškerého pohybu kapitálu EU je uskutečňováno vně členských zemí. V současnosti již tyto státy samy investují ve vyspělých zemích a zlepšují svou pozici v rámci PZI.

Navzdory budoucnosti je EU v oblasti PZI podle studie European Attractiveness Survey 2015 je Evropa investorsky nejatraktivnější destinací a dokonce 59 % zahraničních investorů věří, že se její atraktivnosti v následujících třech letech navýší. Zároveň dochází také k návratu důvěryhodnosti v evropskou schopnost uchovat si trvale udržitelný růst a ekonomickou stabilitu, která je pro investory jedním ze základních kritérií při rozhodování o umístění své aktivity. Ovšem na druhou stranu stále přibližně 20 % zahraničních investorů se obává vysoké míry byrokracie v EU. Světový podíl přílivu PZI do EU představuje v současnosti 21 %. Ačkoliv je trend růstu přílivu PZI pozitivní, přesto dosahuje pouze třetiny svého vrcholu, kterého EU dosáhla v roce 2007. K nárůstu také přispěla nejen vyšší míra stabilizace evropské ekonomiky, ale také oslabení unijní měny eura, což mělo vliv na řadu evropských aktivit a projektů, které se tak staly cenově dostupnějšími. Navýšení počtu investičních projektů v EU napomáhá k rozvoji členských států EU a jejich regionů. Zajisté to také souvisí se zvýšením počtu pracovních míst pro produktivní část obyvatelstva. Meziroční nárůst mezi lety 2013 a 2014 byl v Evropě 12 %, což je možno chápat jako pozitivní trend PZI, pomáhající ke snižování míry nezaměstnanosti v hostitelské zemi. Mezi lety 2012 až 2014 došlo také k mírnému meziročnímu nárůstu projektů na zelené louce, ačkoliv se jedná o projekty pro

investora časově i finančně náročnější než investice již v započatých podnicích. Tato situace poukazuje na mírné oživení ekonomiky členských států EU. Podle dat poskytovaných Eurostatem byly největším příjemcem unijních PZI samotné členské státy EU, mezi kterými probíhá realizace PZI. Hodnota přírůstku PZI investovaných unijními investory dosáhla 7,1 bilionů eur za rok 2014. USA měly na svém kontě přibližně jednu třetinu celkové hodnoty. Přesná hodnota tohoto příbytku PZI v roce 2014 činila 2,1 bilionů eur. Třetí největší importní oblastí unijních PZI byly nečlenské státy EU, jejichž hodnota PZI tvořila 1,2 bilionů eur za rok 2014. Dalšími významnými příjemci unijních PZI byly Brazílie, Čína, Hongkong či Kanada.

Třemi nejvýznamnějšími světovými ekonomikami v oblasti PZI je EU, USA a Čína. EU, jakožto integrační seskupení s nově zavedenou výlučnou pravomocí pro PZI, představuje významného představitele v rámci PZI ve světě. Taktéž i USA jejíž kapitálové toky nabývají hodnot porovnatelných s EU. Od 90. let minulého století došlo ke zviditelnění nového a v současné době důležitého představitele v oblasti PZI. Tímto představitelem je Čína, která se stala světově významným producentem výrobků a účastníkem ve sféře PZI. Nabírá tak, jakožto významná *emerging market*, na své důležitosti ve světě, ačkoliv momentálně v Číně dochází k poklesu a snížení tempa růstu ekonomiky. Tento pokles je nejčastěji znázorněn za pomoci hrubého domácího produktu (HDP). Podle statistiky Konference Organizace spojených národů o obchodu a rozvoji (dále jen UNCTAD), a jak je také možno vidět v grafu č. 3.1, zaměřující se na příliv PZI ve vybraných zemích v letech 2012 až 2014, příliv PZI plynoucí do EU představoval v roce 2014 přibližně 257,6 miliard USD. Příjem PZI tvořil pro USA v tomtéž roce 92,4 miliard USD, což v porovnání s EU zhruba ztělesňuje jednu třetinu veškerého příjmu PZI EU. Čína, společně s Hongkongem a dalšími územími spadajícími pod Čínu, byla příjemcem PZI ve výši 237,6 miliard USD v roce 2014. Jak je možné vidět z grafu č. 3.1, v Číně dochází k meziročnímu nárůstu. Především podstatný je nárůst přílivu PZI v Hongkongu mezi lety 2013 a 2014, kdy došlo k navýšení o 29 miliard USD. Co se týče USA, došlo mezi lety 2013 a 2014 k výraznému meziročnímu poklesu. Z 230,8 miliard USD za rok 2013 na již zmíněných 92,4 miliard USD za rok 2014. I samotná EU ztrácí, dle statistiky, na své svou pozici příjemce PZI. V tomto případě také došlo k meziročnímu poklesu oproti předcházejícími dvěma lety. Z uvedených dat vyplývá, vyspělé ekonomiky ztrácí v poslední letech své postavení jakožto hostitelských zemích pro PZI, naopak rozvíjející se země jako je Čína se těší nárůstu přílivu PZI na svém území.

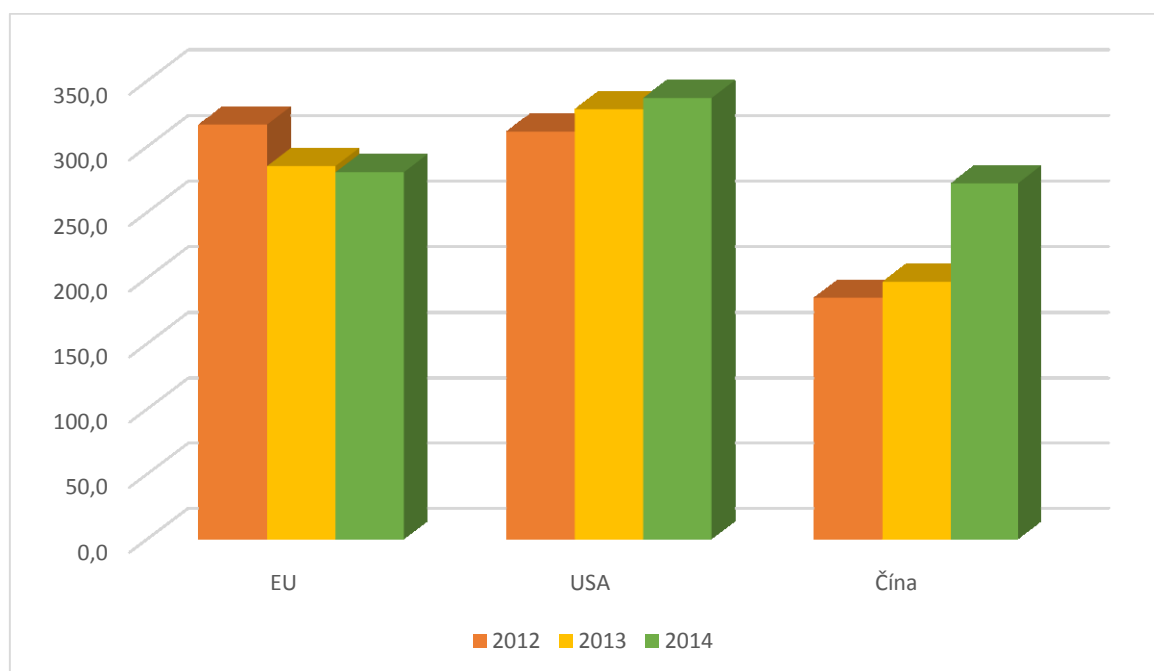
Graf č. 3.1 Příliv PZI ve vybraných zemích v letech 2012 – 2014 (v miliardách USD)

Zdroj: UNCTAD, 2015; vlastní zpracování

V případě odlivu PZI je situace v USA a EU poněkud pozitivnější a tyto ekonomiky v této oblasti nabývají vyšších hodnot. Pro bližší vyhodnocení dané situace slouží graf č. 3.2, který zobrazuje odliv PZI ve vybraných ekonomikách za rok 2012 – 2014. Zahraniční investoři investovali v EU za rok 2014 zhruba 280,2 miliard USD. V porovnání s předchozím rokem, tedy rokem 2013, se nejedná o zásadní pokles. Naopak v USA došlo ke zvýšení hodnoty odlivu PZI. V roce 2014 představoval odliv PZI celých 336,9 miliard USD, kdežto v roce 2013 nabýval hodnoty 328,3 miliard USD. Situace Číny je poněkud obdobná. Meziročně došlo k odlivu PZI ve vyšší míře než tomu bylo v předchozích letech. Tímto je možné zaznamenat přesun Číny na světové trhy, její snaha investovat v zahraničí a využívat volného pohybu kapitálu, především v členských zemích EU, kde je realizována většina čínské investiční činnosti. Rozvoj Číny například způsobuje zvyšování nákladů spojených s pracovní silou, zároveň tlak na Čínu dodržovat mezinárodní ekologické normy a lidská práva také souvisí se zvyšujícími se náklady. Z tohoto důvodu Čína realizuje v posledních letech ve větší míře svou investiční činnost. Odliv PZI byl v roce 2014 realizován v hodnotě 271,9 miliard USD. Oproti roku 2013, kdy odliv PZI představoval 196,9 miliard USD, se jedná o rychlý nárůst. Jedná se tedy o zvýšení nárůstu odlivu PZI oproti roku 2013 a 2012. Rozdílná situace je v USA a EU. Odliv PZI se v USA zvyšoval pouze mírně, kdežto v EU dokonce docházelo k poklesu odlivu PZI.

Graf č. 3.2 Odliv PZI ve vybraných zemích v letech 2012 – 2014 (v miliardách USD)

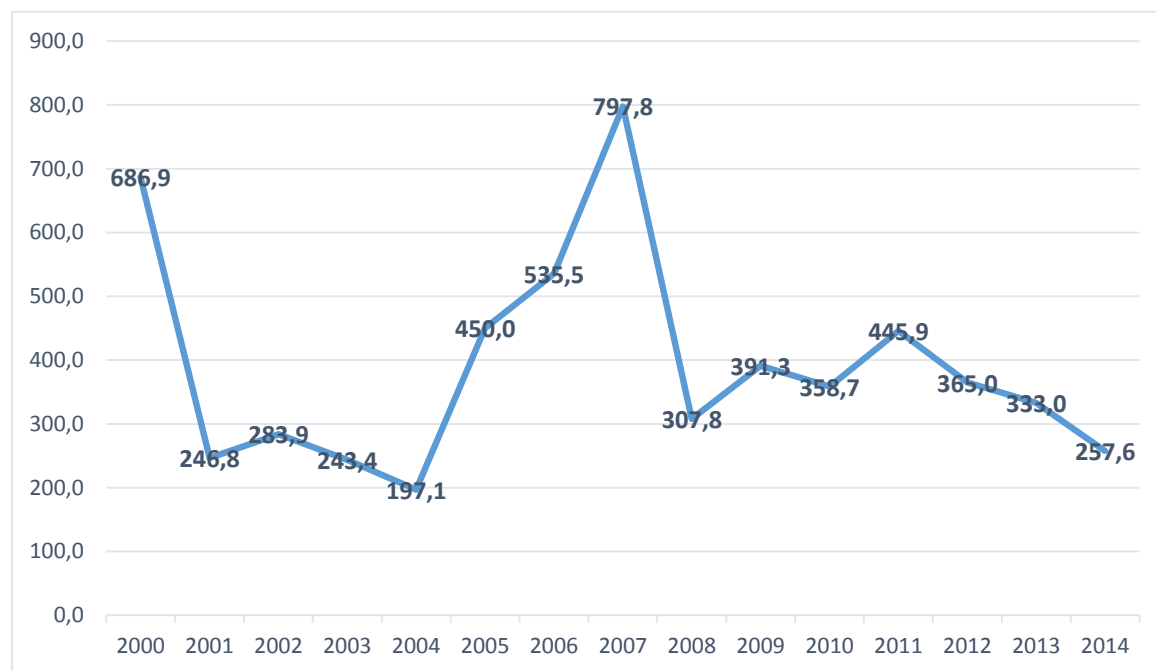

Zdroj: UNCTAD, 2015; vlastní zpracování

Není pochyb, že zavedení PZI do výlučné pravomoci EU přineslo změny pro členské státy a zahraniční investory. Představitelé EU jsou si jasně vědomi důležitosti PZI ve světové ekonomice a SFEU se snaží touto změnou napomoci ke zvýšení spolupráce ve sféře PZI. Na základě grafu č. 3.3 je vhodné se zamyslet nad přílivem PZI do EU v časovém horizontu čtrnácti let. Z grafu je viditelné, že příliv PZI se na počátku tisíciletí pohyboval na hodnotách porovnatelných se současnými, avšak v tomto případě se jednalo o stagnaci světové ekonomiky zapříčiněnou ekonomickou krizí započatou v roce 2001 v důsledku teroristických útoků v USA, čímž došlo k následnému uzavření newyorské burzy. Od roku 2005 je zaznamenán nárůst přílivu PZI do EU, který dosáhl svého maxima v roce 2007. Hodnota tehdy dosahovala 797,8 miliard USD, což představuje přibližně trojnásobek současné hodnoty přílivu PZI do EU. Následně v období hospodářské a dluhové krize eurozóny došlo k úpadku přílivu PZI vzhledem k destabilizaci ekonomické a politické situace ve světě a nedůvěře zahraničních investorů. Mezi lety 2008 až 2013 byl příliv PZI obdobný, jen v roce 2011 došlo k oživení, kdy hodnota přílivu přesáhla průměr a dosahovala 445,9 miliard dolarů. Naopak v roce 2014 došlo k největšími poklesu přílivu PZI od počátku krize v roce 2008. Hodnota PZI byla vyčíslena na pouhých 257,6 miliard dolarů. Z tohoto důvodu se objevují spekulace, zda zavedení PZI do výlučné pravomoci EU přináší pozitiva. Snahou spolupráce v oblasti PZI je ochrana investorů a hostitelských zemí, zároveň je jejím úkolem zvýšit atraktivitu EU pro zahraniční investory. Nicméně data z roku 2014 napovídají o opaku. Nedá se však souhlasit s tím, že by zavedení

PZI do výlučné pravomoci EU zásadně škodilo členským zemím či zahraničním investorům. Na příliv PZI vytváří tlak doznívající krize, která značně poznamenala světovou ekonomiku a uvolněnost zahraničních investorů realizovat svou činnost. Další z mnoha faktorů, který v tomto hraje roli je nabývající význam rozvíjejících se zemí, do kterých směřuje obrovské množství PZI. Proto je potřebné dát dalšímu vývoji společné investiční spolupráce jistý čas, protože se nejedná o oblast, ve které by byly změny ihned jednoznačně viditelné.

Graf č. 3.3 Vývoj přílivu PZI v EU mezi lety 2000 – 2014 (v miliardách USD)

Zdroj: UNCTAD, 2015; vlastní zpracování

Toky PZI do členských zemí EU se každoročně liší svým množstvím a kolikrát i zeměmi, které přijímají zahraniční kapitál či naopak směřují svůj kapitál do zahraničních zemí. Tradičně mezi země, kde dochází v EU k vysoké koncentraci PZI je Velká Británie, Německo a Francie, tedy země západní Evropy. Na druhou stranu země bývalého Východního bloku a země jižní Evropy stále nedosahují takového objemu přílivu a odlivu PZI. Je to dáno, historickými faktory, ekonomickou vyspělostí, politickou stabilitou, technologickou vybaveností země, které nedosahují takové úrovně, jako v zemích západní Evropy. Navzdory tomu vlivem globalizace, která má na tyto země především pozitivní efekt, dochází ke zvyšování atraktivity těchto zemí pro zahraniční investory. Tato atraktivita se odvíjí od nabídky levné pracovní síly v porovnání se západními zeměmi EU apod. Samozřejmě, situace v každé z těchto zemí se poněkud liší, vzhledem k ekonomické a politické situaci země. K bližšímu pochopení slouží příloha č. 1, která obsahuje data týkající se přílivu a odlivu PZI v členských zemích EU mezi lety 2012 až 2014. EU jako celek je velmi atraktivní destinací pro

mimo unijní i unijní investory. Nabízí řadu možností, výhod a kvalifikovanou pracovní sílu, která je pro investory velmi lákavá. Ačkoliv v roce 2008 postihla EU hospodářská a následně dluhová krize, stále dochází k vysokým hodnotám toků PZI v rámci členských zemí EU. V porovnání s lety před počátkem hospodářské krize nabývaly PZI vyšších hodnot a také jejich struktura byla odlišná. Odlišnou strukturou je myšlena změna objemu vytvořeného zisku z PZI například změnou podílu reinvestovaného zisku. Krize současně přetrvává v zemích EU a její následky jsou viditelné, na druhou stranu je nutno poznamenat, že v mezinárodních statistikách již lze vidět pozitivní pokrok oproti počátkům krize. Příloha zjednodušeně představuje nejvíce atraktivní země EU a zároveň, které z těchto zemí mají možnost a chtějí investovat v jiné než domácí ekonomice. Jak již bylo zmíněno výše v textu, tak k přílivu PZI dochází převážně v zemích západní Evropy, která je pro investory atraktivnější na základě mnohých hledisek. Příklady těchto zemí je Velká Británie, Nizozemsko, Francie či Španělsko. Každá z těchto zemí představuje pro investory jiné možnosti. Francie je vyspělou ekonomikou poskytující velký domácí trh a politickou stabilitu, kdežto ve Španělsku investory spíše láká levná pracovní síla, velikost trhu a vysoká míra nezaměstnanosti. Na druhou stranu jsou zde i země, ve kterých hodnoty přílivu PZI dosahují pravidelně nízkých objemů v porovnání se zeměmi jako Velká Británie. Pochopitelně se převážně jedná o malé země ve východní části evropského kontinentu. Těmi to zeměmi jsou Lotyšsko, Litva nebo Bulharsko. Pro investory nepředstavují atraktivní destinaci, jelikož se jedná o zaostalejší ekonomiky v porovnání se západními zeměmi, jsou často spojovány s politickou nestabilitou či neochotou a neschopností vlády přilákat zahraniční investory. Opačným případem je odliv PZI ze zemí EU. Tradičně mezi země EU s největším odlivem PZI patří Německo, Nizozemsko, Francie, ale také Švédsko či Španělsko. Je pochopitelné, že země s vysokým přílivem PZI, velkým trhem, vyspělou ekonomickou a politickou stabilitou mají větší možnost zároveň provádět svou investiční činnost v jiné než domácí ekonomice. Větší význam odlivu PZI z členských zemí EU je také zásluhou hospodářské krize. Příliv PZI do EU značně poklesl oproti období před krizí, a tak bylo třeba aktivně zintenzivnit investiční činnost investorů EU v hostitelských zemích. Z uvedených dat dále vyplývá, že mezi země, jejichž objemy odlivu PZI každoročně představují nízká čísla v porovnání se západními zeměmi je Bulharsko, Estonsko, Chorvatsko, Litva či Lotyšsko. Znovu se jedná převážně o východní země EU, jejichž ekonomická a politická situace neumožňuje dosáhnout hodnot srovnatelných se zeměmi západní Evropy. Průměrný odliv PZI z těchto zemí představuje jednu miliardu USD. Pro navýšení je potřeba zavést řadu politických změn, které by umožnily vyšší angažovanost těchto zemí v oblasti PZI. Zároveň je pochopitelné, že země jako Lotyšsko či Estonsko nemůže dosáhnout hodnot, kterých dosahuje

například Francie. Je to totiž dáno nejen ekonomickou vyspělostí, politickou stabilitou, velikostí trhu, množstvím dostupných surovin, ale také historií. Francie, jakožto země západní Evropy, se po druhé světové válce stala zemí Evropského společenství uhlí a oceli a byla tak prakticky svobodná, což vedlo k ekonomickému růstu a navázání mezinárodních vztahů. Kdežto země bývalého Východního bloku byly do 90. let více méně uzavřenými státy s neefektivní ekonomickým systémem.

Po sečtení veškerého přílivu PZI do jednotlivých členských zemí EU pro rok 2014 nabývá celkový objem přílivu PZI 257,6 miliard USD. Naopak celkový objem odlivu PZI členských států EU v témže roce představuje přibližně 280,4 miliard USD. V porovnání s přílivem PZI je pochopitelné, že součet investorské činnosti členských států EU v zahraničí převyšuje sumu PZI plynoucích do EU.

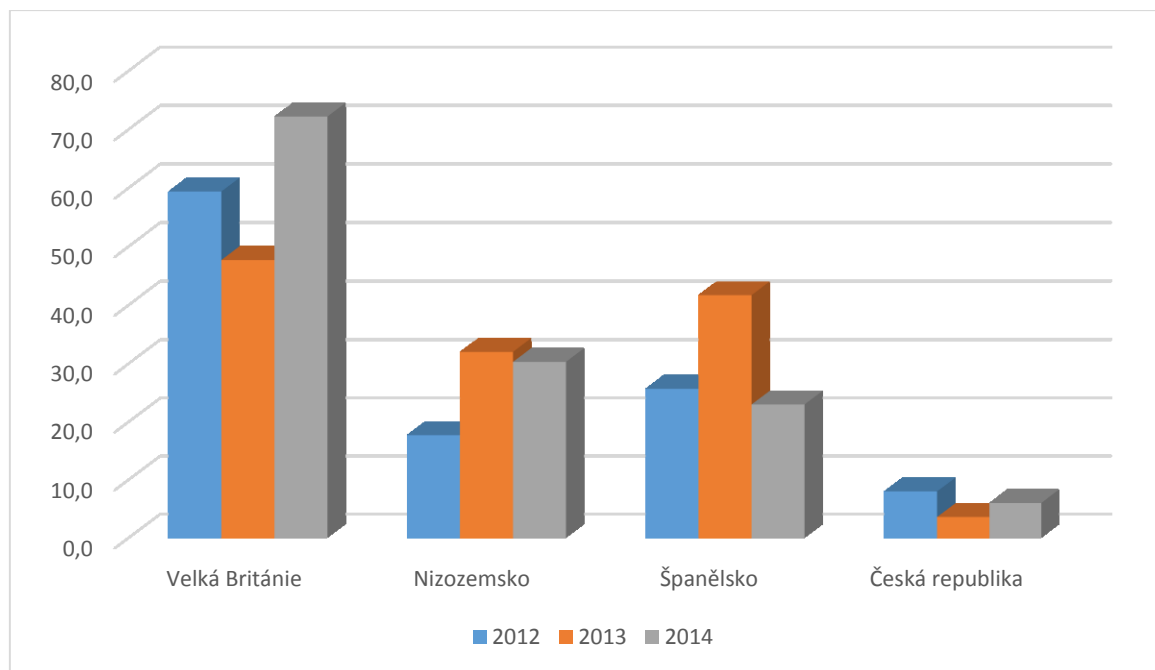
Lepší vypovídací schopnost o vývoji úrovně PZI v jednotlivých členských bude představovat příloha č. 2, která zachycuje podíl PZI na HDP jednotlivých členských zemí EU. Součástí této tabulky je příliv PZI v poměru k HDP dané země a také odliv PZI vzhledem k HDP v procentním vyjádření. Data týkající se HDP, přílivu a odlivu PZI jsou přepočtena na společnou měnovou jednotku, kterou je v tomto případě USD. Trend podílu PZI členských zemí EU v poměru k HDP souvisí také s přílohou č. 1, hodnoty totiž korespondují s objemem přílivu a odlivu PZI. Výpočty byly provedeny na základě dat statistiky UNCTAD, kdy byl objem přílivu a odlivu jednotlivých členských zemí EU podělen HDP příslušné země za daný rok a následně vynásoben stem. Je důležité si uvědomit na základě uvedených dat v příloze č. 2, že objem přílivu a odlivu PZI byl porovnáván k HDP jednotlivých členských zemí mezi lety 2012 až 2014 a hodnoty HDP těchto zemí se od sebe významně liší. Je pochopitelné, že vysokých hodnot HDP dosahují ekonomicky silné země EU jakou je Německo, Francie, Lucembursko, Belgie apod. Zároveň v těchto případech se jedná o vysoké hodnoty přílivu a odlivu PZI. Z přílohy č. 2 se může jevit, že země jako je Německo by mělo dosahovat vysokých hodnot podílu přílivu PZI na HDP. Jak bylo nastíněno v příloze č. 1, Německo dosahuje vysokých hodnot přílivu a odlivu PZI, ale taktéž dosahuje vysokých hodnot HDP. Například pro rok 2014 bylo HDP Německa ve výši 3,9 bilionů USD. Navzdory této skutečnosti příliv a odliv PZI netvoří velkou část z celkového HDP za určitý rok. Z toho je viditelné, že HDP je tvořeno převážně jinými položkami než toky PZI. Ačkoliv je současná situace přílivu a odlivu PZI do jisté míry kolísavá, je nutno poznamenat, že od 90. let minulého století dochází k nárůstu toků PZI. Jediným významným bodem, který způsobil stagnaci toků PZI, byla již několikrát zmiňovaná hospodářská a dluhová krize. Nedůvěra investorů a stahování investorské části

z některých zemí způsobila negativní efekt na světovou ekonomiku, s jejíž následky se státy potýkají doposud. V případě ČR se po začátku krize část zahraničních investorů svého majetku v ČR zbavovala a z toho důvodu došlo také k poklesu hodnoty vytvořeného zisku z PZI. Je také možno vidět, že HDP ČR je tvořen přílivem PZI z větší části než například v Německu, kdy v průměru těchto tří let dosahoval podíl přílivu PZI na HDP v ČR 2,8 %.

V letech následujících po hospodářské krizi započaté v roce 2008 dochází ke zvýšení přílivu PZI převážně do Španělska a Irska. Stále si však svou pomyslnou první příčku v přílivu PZI drží Velká Británie, jejíž příliv PZI představoval 72,2 miliard USD za rok 2014. I v předchozích dvou letech byly hodnoty přílivu PZI Velké Británie v porovnání s ostatními zeměmi EU na vyšší úrovni. V roce 2013 Velká Británie dosáhla 47,7 miliard USD, což představovalo nižší hodnotu než je její průměr. Navzdory tomu dosahoval objem přílivu PZI vysokých hodnot v porovnání s ostatními zeměmi EU. Jak je možno dále vidět v grafu 3.4, který zobrazuje příliv PZI ve vybraných zemích EU v letech 2012 – 2014, druhým největším příjemcem PZI bylo Nizozemsko. Příliv PZI v Nizozemsku představoval 30,3 miliard USD za rok 2014, což nepředstavuje ani polovinu hodnoty přílivu PZI do Velké Británie v témže roce. V Nizozemsku došlo k meziročnímu poklesu přílivu PZI o 1,8 miliard USD mezi lety 2013 a 2014. Výraznější nárůst přílivu PZI je viditelný mezi lety 2012 a 2013. Za Nizozemskem následuje již zmiňované Španělsko, jehož příliv PZI byl 22,9 miliard USD za rok 2014. Španělsko v posledních letech představuje pro zahraniční investory zemi nabízející levné zdroje v porovnání s některými vyspělejšími členskými zeměmi EU. Míra nezaměstnanosti ve Španělsku je stále vysoká v komparaci s průměrem EU, který představuje za poslední čtvrtletí roku 2016 přesně 9 %. Ačkoliv míra nezaměstnanosti ve Španělsku má klesající tendenci, stále představuje vysokých 20,9 %. Právě tato vysoká míra nezaměstnanosti ve spojení s levnými zdroji láká zahraniční investory a vytváří z ní výhodnou hostitelskou zemi. PZI představují jeden z prvků sloužící k tvorbě nových pracovních míst. V zemi, ve které je velké množství nezaměstnaných osob, tedy potenciálních zaměstnanců, vytváří PZI pro zahraniční investory vhodné podmínky pro jejich ekonomickou aktivitu v dané hostitelské zemi. Přes relativně vysoký příliv PZI do Španělska v roce 2014, došlo k polovičnímu snížení přílivu PZI oproti roku 2013. Hodnota tehdy dosahovala 41,7 miliard USD. Další zvolenou zemí, na kterou je graf č. 3.4 zaměřen, znázorňuje příliv PZI do České republiky. Česká republika byla zvolena vzhledem k tématu bakalářské práce a také, aby bylo možno vidět rozdíl mezi hlavními příjemci PZI a zeměmi, které dosahují spíše středního přílivu PZI v porovnání s celkovým počtem členských zemí EU. Příjem PZI se téměř každoročně nalézá pod hodnotou 10 miliard USD.

Konkrétně v roce 2014 tvořil příjem PZI 5,9 miliard USD. Příliv PZI je značně kolísavý, jak je viditelné z grafu č. 3.4, ovšem na malou ekonomiku s rozvíjejícím se potenciálem se jedná o kladné hodnoty. V současné době také nárůst zájmu ze strany Číny představuje pro Českou republiku pozitiva spojená s růstem PZI na jejím území.

Graf č. 3.4 Příliv PZI v zemích EU v letech 2012 – 2014 (v miliardách USD)

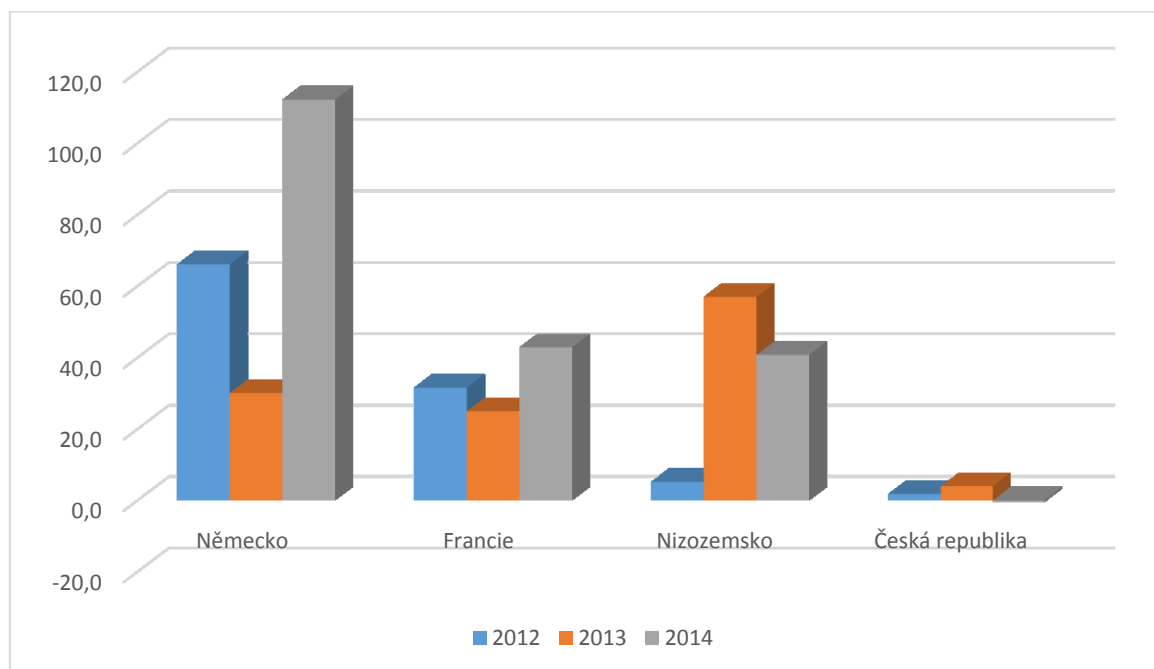

Zdroj: UNCTAD, 2015; vlastní zpracování

Opačným případem je odliv PZI ze zemí EU, tedy investiční aktivita realizovaná unijními investory v zahraničí. Tradičně dochází k odlivu kapitálu v zemích EU, jako jsou Německo, Nizozemsko, Finsko či Španělsko. Graf č. 3.5 představuje odliv PZI vybraných členských zemí EU v letech 2012 – 2014. Podle statistiky UNCTAD je největším unijním investorem PZI Německo. Hodnota německé investorské činnosti byla vyčíslena na 122, 2 miliard USD za rok 2014. V tomto roce Německo dosáhlo velmi vysokých hodnot v porovnání s předchozími dvěma roky. V roce 2013 dosahoval objem odlivu PZI pouhých 30, 1 miliard USD, což byla zároveň nejnižší dosažená hodnota Německa od roku 2004. Druhou nejvyšší hodnotu v rámci odlivu PZI v EU za rok 2014 docílila Francie, jejíž objem se vyšplhal na 42, 9 miliard USD. Je tedy z uvedených dat pochopitelné, že francouzská investorská činnost představuje pouze třetinovou hodnotu německé aktivity za tentýž rok. Francie tak navýšila hodnotu objemu odlivu PZI téměř o polovinu oproti roku 2013 či roku 2012, kdy odliv PZI představoval přibližně 31,6 miliard USD. Třetím největším investorem EU je Nizozemsko. Objem odlivu PZI do zahraničí představovala v roce 2014 přibližně

40,8 miliard USD. Došlo tedy k meziročnímu snížení aktivity nizozemských investorů o 16,1 miliard USD. Z druhého pohledu se stále jednalo o vysoké hodnoty v porovnání s rokem 2012, kdy odliv PZI nabýval pouze 5,2 miliard USD. Česká investorská činnost v zahraničí je poměrně každým rokem odlišná. V roce 2013 dosahovala hodnoty 4 miliard USD. Nejnovější data za rok 2014 ovšem naopak ukazují, že došlo k meziročnímu snížení odlivu PZI, dokonce do záporných hodnot 0,5 miliard USD.

Graf č. 3.5 Odliv PZI v zemích EU v letech 2012 – 2014 (v miliardách USD)

Zdroj: UNCTAD, 2015; vlastní zpracování

EU rozvíjí svou ekonomickou činnost již několik desetiletí a stále se těší respektu a růstu životní úrovně. Po stručném uvedení historie je možné si povšimnout stálého zintenzivňujícího se integračního procesu EU. Jedinečná je především snaha EU ve zdokonalování a zefektivnění. Příkladem může být právní úpravy regulace PZI na evropské úrovni, jejímž výsledkem je zajistit lepší, rovné a spravedlivé podmínky pro evropské investory. Zajisté, jako každá změna i tato přináší jisté pochybnosti. Nesamostatnost států uzavírat BIT s třetími zeměmi či možná celková neefektivnost spolupráce EU v rámci PZI. Ta může být narušena politickou situací v členských zemích EU nebo budoucí ekonomickou situací a nedostatečnou flexibilitou jednotlivých členských zemí EU reagovat na nepříznivé ekonomické podmínky ve světě. Proto je potřeba rozvíjet snahu EU v oblasti PZI, která přinese potřebný rozvoj a efektivnost vedoucí ke zdokonalení nových způsobů právní regulace PZI, řešení otázek BIT z období před přijetím Lisabonské smlouvy, nová řešení v případě právního postihu investorů či hostitelských zemí

apod. Velmi důležitým aspektem je také snaha investorů realizovat svou činnost v zahraničí. PZI jsou prvkem ekonomického rozvoje země a s tím souvisí i to, že napomáhají k naplňování cílů ostatních politik EU. Z výše uvedených dat vyplývá, že EU stále tvoří významného účastníka ve sféře PZI, ačkoliv je doháněna rozvíjejícími se ekonomikami, jakou je například Čína. Nicméně v následujících desetiletích spolupráce členských zemí EU v oblasti PZI bude, ať přímo nebo nepřímo, ovlivňovat mezinárodní investiční dění ve světě.

4 Dopad přímých zahraničních investic Číny na českou ekonomiku

Čína, neboli celým názvem Čínská lidová republika, je nejlidnatějším státem světa rozprostírající se na východní části asijského kontinentu. Čína je v podvědomí společnosti známá díky svému průmyslu, nerostným surovinám či z politického hlediska je spojována s komunistickou ideologií, jelikož vládoucí čínskou stranou je Komunistická strana. Jak již bylo zmíněno v předcházejícím textu, Čína je velmi rychle rostoucí ekonomikou a je světovými mocnostmi chápána jako rostoucí ekonomická supervelmoc. Což jen dokazuje její účast v seskupení rozvíjejících se zemí, známé pod zkratkou BRIC podle počátečních písmen zařazených států. Ačkoliv Čína stále nedosahuje kvality výroby a sociálních principů vyspělých zemí, je v současnosti brána jako nejsilnější ekonomika světa na základě ukazatele HDP. Zároveň čínská národní měna jüan byla v říjnu roku 2015 uznána, jakožto světová měna společně s dalšími světovými měnami jako je například euro či dolar. Čína je silný světový účastník a má svými akcemi vliv i na vývoj ekonomické situace ve vyspělých ekonomikách jako je USA, EU apod. Dalším příkladem, proč je Čína chápána jako ekonomicky a politicky důležitou destinací jsou její devizové rezervy, zásoby dolarů a zlata, které jsou největšími na světě. Tyto dlouhodobě hromaděné zásoby na účtu platební bilance jsou pro vyspělé západní země významné, jelikož s jejich pomocí může Čína korigovat světovou ekonomiku a prakticky do jisté míry destabilizovat druhou největší ekonomiku světa, kterou jsou USA, a tím i ostatní vyspělé země a integrace. V oblasti PZI je Čína také důležitým představitelem světové ekonomiky. Příliv PZI do Číny se trvale zvyšuje od roku 2001, kdy Čína vstoupila do Světové obchodní organizace (dále jen WTO). Čína nabízí zahraničním investorům určité výhody, protože představuje obrovský domácí trh, disponuje kvalifikovanou a levnou pracovní silou v porovnání s vyspělými západními zeměmi, má relativně stabilní sociální systém, čínská vláda podporuje rozvoj infrastruktury atd. S tímto ovšem také souvisí řada negativních dopadů, které jsou v rozporu s mezinárodními smlouvami a jinými dokumenty. Známým příkladem je protiprávní zacházení s pracovníky čínských továren, kdy jsou nuceni pracovat za nevhodných podmínek a při nízkém platovém ohodnocení, které není v souladu, například s Všeobecnou deklarací lidských práv. V posledních letech však dochází ke zlepšení pracovních podmínek, což má zároveň za následek zvýšení nákladů spojených s výrobou a službami. Dalším nepříznivým efektem spojeným s potřebou snížení nákladů je negativní vliv na životní prostředí. Tato skutečnost je Číně mezinárodními organizacemi také často vytýkána a snaží se ji dotlačit k snaze o zlepšení životních podmínek pro obyvatelstvo. Přes tyto skutečnosti je

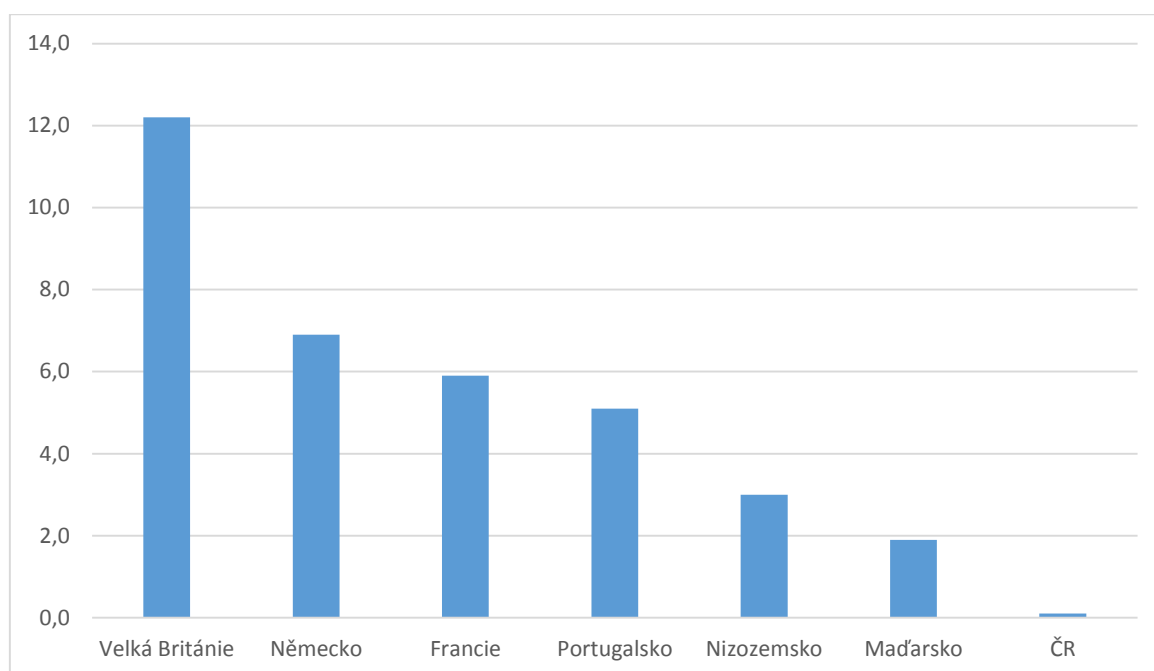
podle statistik Čína v nynější době největší příjemce PZI na světě. Současně je nutno říci, že Čína již není pouze příjemcem PZI a tzv. „továrnou světa“. V závislosti na získané dovednosti a zkušenosti zahraničních investorů se Čína stala také významným vývozcem PZI do zahraničí. Bylo to také způsobeno okolnostmi, které sloužily k uvolnění celkové situace a proudění PZI z Číny do světa. Jednou z těchto okolností byl vstup Číny do WTO, další skutečností, ovlivňující toky PZI, bylo oficiální vyhlášení „globální politiky“ na počátku 21. století. Čínské společnosti sledují v zahraničí nejčastěji některý ze čtyř druhů strategií: snaží se buď najít trh, být efektivní, usilují o získání surovin, anebo o strategické pozice (Listy, 2010). Na základě průzkumů je potvrzeno, že nejdůležitějším faktorem čínských trhů je hledání trhů. Často se také poukazuje na skutečnost, že většina čínských investorů je státními společnostmi a tak se často objevují názory toho typu, že jsou pouze ovládány vládou a jde jim jen o získání strategické pozice v hostitelské zemi.

Čínská lidová republika má s EU řadu dohod a smluv zavazujících spolupráci v mnohých oblastech a momentálně dochází k vyjednávání komplexní investiční dohody. Čína začala výrazněji investovat v zemích EU až v období hospodářské krize. V té době zahraniční investoři opouštěli členské země EU. Naopak Čína dokonce i do těch nejpostiženějších zemí eurozóny přesunula část svých PZI, zejména v rámci fúzí a akvizic. Nyní Čína usiluje o intenzivnější spolupráci se zeměmi střední a východní Evropy. Čína zde investuje především v oblastech, jenž pokrývají chemický průmysl, spotřební, automobilový průmysl, oblast telekomunikací, nových zdrojů energie atd. Zároveň užší vztahy s ekonomikami střední a východní Evropy zjednodušuje čínským investorům vstoupit na trhy západních zemí Evropy, jejichž trhy jsou pro ně lukrativnější. Pro čínské investory je výhodnější investovat v zemi, která je blízko západních zemí EU a zároveň nezatěžuje investora vysokými náklady jako právě západní země.

Česká republika je jednou ze zemí střední Evropy, kde Čína zintenzivňuje spolupráci s českou vládou a navyšuje množství PZI plynoucích do České republiky (dále jen ČR). Není však správné chápat to takto, že Čína již neodvádí své PZI do zemí západní Evropy. Čínské investice přicházejí především do zemí západní Evropy a v mnohem větším objemu než je tomu u zemí střední a východní Evropy. Investice do střední a východní Evropy mají pouze upevnit pozici čínských investic v EU a zároveň rozšířit rozsah jejich působnosti. Současně země západní a střední Evropy nabízejí levnější kvalifikovanou pracovní sílu a potřebné materiální zdroje. Tak jako je to u světového příjmu PZI i čínské investice proudí především do vyspělých západních zemí. Celkový objem čínských PZI mezi lety 2000 – 2014 tvořil necelých 46 bilionů

eur. Graf č. 4.1 znázorňuje čínské PZI ve vybraných členských zemích EU mezi lety 2000 – 2014. Mezi vybrané země bylo zařazeno pět největších příjemců čínských PZI v EU, Maďarsko jako nejúspěšnější příjemce čínských PZI ze zemí východní Evropy a ČR vzhledem k tématu bakalářské práce. Největším příjemcem byla podle dat Velká Británie, která přijala čínské PZI ve výši 12,2 miliard EUR. Druhým největším příjemcem v rámci členských zemí EU bylo Německo s čínskými PZI ve výši 6,9 milionů EUR. Dále následuje v tomto pořadí Francie, Portugalsko a Nizozemsko. V porovnání s grafem 3.4 je možné zaznamenat, že se jedná, více méně, o ty stejné země, které přijímají i největší objem světových PZI v EU. Jejich ekonomická rozvinutost, kvalita infrastruktury, velikost trhů atd. je rozhodujícím faktorem pro čínské a jiné investory. Zajímavý je případ Portugalska. Portugalsko přijetím PZI spíše sleduje zájem pomoci si z finanční krize a napomoci k rozvoji své ekonomiky. Čína je samozřejmě ochotna investovat do této země jako do jiných zemí s podobnými problémy, kterými je třeba také Řecko, Itálie apod. Čínští investoři nakupují portugalské státní dluhopisy a Portugalsko na oplátku očekává snížení zadlužení země. Nejvíce zde Čína investuje v oblasti finančních služeb, obnovitelné energie a turistiky. Další vybranou zemí je Maďarsko, které je zároveň pro čínské investory nejlukrativnější zemí východní Evropy. Výše objemu čínských PZI se během let 2000 až 2014 vyšplhala na 1,9 miliard EUR. Čína v Maďarsku investuje především do chemického průmyslu. Známým případem je prodej maďarské chemičky Borsodchem čínským investorům za téměř dvě miliardy dolarů. Zajímavostí je, že Maďarsko už od 90. let minulého století dokáže zaujmout investory více než Česká republika (Zemplínerová, 2012). Podle studie Chinese FDI in Europe and German je Česká republika s hodnotou pouhých 138 milionů eur na jedné z nejnižších hodnot objemu čínských PZI v EU. Pozdější navázání plné spolupráce v oblasti PZI s Čínou, malý trh a méně vyspělá ekonomika v porovnání se západními evropskými zeměmi poukazuje na ne zrovna nejlepší postavení. Je nutno ale říci, že dochází každoročně k nárůstu čínských PZI na území ČR. A to především v posledních třech letech.

Graf č. 4.1 Čínské PZI ve vybraných zemích EU mezi lety 2000 – 2014 (v miliardách EUR)

Zdroj: Thilo Hanemann and Mikko Huotari, 2015; vlastní zpracování

Je vhodné také poznamenat něco o struktuře čínských PZI v EU. Dle studie *Chinese FDI in Europe and Germany*, která byla vypracována německými ekonomy Hanemann a Huotari, bylo mezi lety 2000 až 2014 zaznamenáno 1 047 projektů čínských investorů v zemích EU. Z celkového počtu jich bylo 726 realizováno jako „greenfield projekt“ a zbylých 321 bylo investováno v již započatých podnicích. Z pohledu jednotlivých odvětví byly čínské PZI investovány nejčastěji v oblasti energetiky, kde představovaly 28 % veškerého objemu čínských PZI v EU. Druhou oblastí, do které Čína investovala nejvíce, byl automobilový průmysl, jenž představoval 13 % veškerých čínských PZI v EU. Dalšími oblastmi, do kterých čínští investoři v EU investovali, bylo zemědělství a potravinářský průmysl, nemovitosti a průmyslové vybavení, které představovalo 9 % z veškerého objemu čínských PZI. Čína také navázala řadu spoluprací nejen s vyspělými zeměmi, ale také se zeměmi Afriky a Jižní Ameriky. Investice Číny v Africe jsou skvělým příkladem teorie o „moderní kolonizaci“. Afrika je pro čínské investory zemí, která nabízí nové trhy, energetické zdroje, zemědělské produkty spojené s nízkými náklady na výrobu. Je potřeba si uvědomit, že aktivity Číny v Africe nejsou záležitostí posledních pár let, jak to vyplývá z médií. Čínské podniky vstoupily na africký kontinent již v roce 1949 (Alon, 2012).

Naopak ČR je evropskou zemí, spojená především s EU. ČR je demokratickým státem, jejíž státní zřízení je parlamentní republika. Ovšem z ekonomického hlediska není stále v některých oblastech na průměrné úrovni EU, z čehož je možné z velké části vinit minulost.

Během minulého století byla ČR poznamenána řadou událostí, které poznamenaly její rozvoj, průmysl a myšlení obyvatel. Zkušenost s dvěma světovými válkami a následně s příchodem komunistů, kteří prosazovali značně neefektivní ekonomiku, nevytvářela takové možnosti jako v západních zemích Evropy. Ve srovnání s Čínou je velmi odlišná, ať už geografickou rozlohou, počtem obyvatel, stupněm rozvoje ekonomiky či kulturou. ČR, jakožto země EU a také mnoha mezinárodních organizací, se vyznačuje silně proexportní ekonomikou. Zároveň je také velmi otevřena mezinárodním investicím, které na malý trh ČR přinášejí mnoho inovací. A Čína v tomto případě není výjimečná. Obchodní vztahy Číny a ČR jsou poměrně významné, jelikož pro ČR byla v roce 2014 Čína druhým největším dovozcem. Globalizace světové ekonomiky napomohla také k zintenzivnění vztahů těchto dvou zemí na poli PZI. V posledních deseti letech dochází k nárůstu čínských PZI na území ČR, ale média věnují vyšší pozornost PZI Číny od roku 2014. Tehdy byla zaznamenán zvyšující se zájem čínských investorů do ČR, kdy velmi diskutovaným příkladem byly investice firmy CEFC, jejíž PZI měly být přibližně ve výši 10 milionů CZK. Ačkoliv se téma PZI Číny stává v posledních třech letech značně diskutovaným tématem, stále je skutečnost poněkud jiná. Podíl PZI Číny dosahuje k datu odevzdání bakalářské práce pouhých 0,36 % celkového objemu PZI v ČR. Do budoucna se počítá s nárůstem investic Číny a tím i podílu čínských investic na veškerých investicích realizovaných na území ČR. V číselných hodnotách pro rok 2014 představuje podle statistik České národní banky stav čínských PZI v ČR přibližně 304,3 milionů CZK v záporných hodnotách. Agenturou CzechInvest byly do roku 2014 zprostředkovány PZI v celkové výši 2,6 miliard CZK.

4.1 Přímé zahraniční investice Číny v České republice

To, že do EU dochází k přílivu PZI z Číny a dalších zemí nepatřících mezi členské země EU dokazuje, že dochází k ústupu světové krize a k pomalému uzdravování jednotlivých ekonomik. ČR je pro čínské investory svým způsobem zajímavá a výhodná, jakožto jedna se zemí EU. Ačkoliv ČR nepatří ze zemí střední a východní Evropy k zemi nejužšího zájmu Číny jako je například Polsko či Maďarsko, tak má stále co nabídnout. Napomáhá k tomu značně geografická poloha ve středu Evropy, která zaručuje lepší dostupnost do všech částí Evropy, tedy jak na západ, tak na východ. Současně ČR poskytuje levnou kvalifikovanou pracovní sílu v porovnání se zeměmi západní Evropy a dobrou úroveň infrastruktury. Na druhou stranu je také potřeba zmínit, že k negativním specifickým ČR patří její malá rozloha. Pro Čínu, která je 4. největší zemí světa, představuje ČR velmi malý trh s nízkou kupní silou. Agentura CzechInvest se snaží tyto nedostatky kompenzovat a láka zahraniční investory do ČR, kterou

propaguje jako vhodnou destinaci pro realizaci investic. Od roku 2011 má agentura CzechInvest svou pobočku v Shanghai, kde je tak svým čínským investorům blíže a může více ovlivňovat jejich rozhodnutí investovat v ČR. Poskytuje, tak jako v ČR, poradenství a účastní se i řady akcí. Příkladem je Chinese Outbound Investment Summit z roku 2011, kde CzechInvest reprezentoval ČR a poskytoval čínským investorům výhody spojené s realizací investic v ČR. Čínské firmy teď také, podle informací CzechInvestu, poukazují na důležitost Plzeňského kraje, který by mohl být pro čínské investory lukrativní. Nejen že se jedná o kraj poblíž Prahy, jakožto hlavního centra rozvoje a přílivu čínských investic v ČR, ale nejdůležitějším faktorem je malá vzdálenost od německých hranic. Čína investuje v ČR převážně do automobilového průmyslu a strojírenství. Nejedná se však o jediné oblasti, do kterých čínští investoři realizují svou investiční činnost na území ČR. Čína je známá tím, že investuje i do odvětví ve kterých nemá, tak rozvinuté znalosti či potřebnou technologii. Velmi zjednodušeně řečeno, Čína investuje prakticky do všech odvětví. V ČR Čína investuje také v potravinářském či chemickém průmyslu, letectví, v bankovníctví či v oblasti sportu, kdy čínská společnost CEFC koupila pražský fotbalový klub Slavia. Za zmínku také stojí tendence Číny v oblasti jaderné energie. Dle poslední zpráv Čína plánuje do roku 2030 zvýšit výkon své jaderné energetiky na pětinasobek. S tímto souvisí zájem Číny na dostavbu bloků v jaderných elektrárnách Temelín a Dukovany. Nejedná se ovšem jen o rozvoj ČR v oblasti průmyslu či služeb, ale také tímto láká čínské turisty do ČR na dovolenou. Podle statistiky Českého statistického úřadu dochází k navýšení počtu čínských turistů a jedná se o národnost, která v průměru utrací na dovolené v ČR nejvíce.

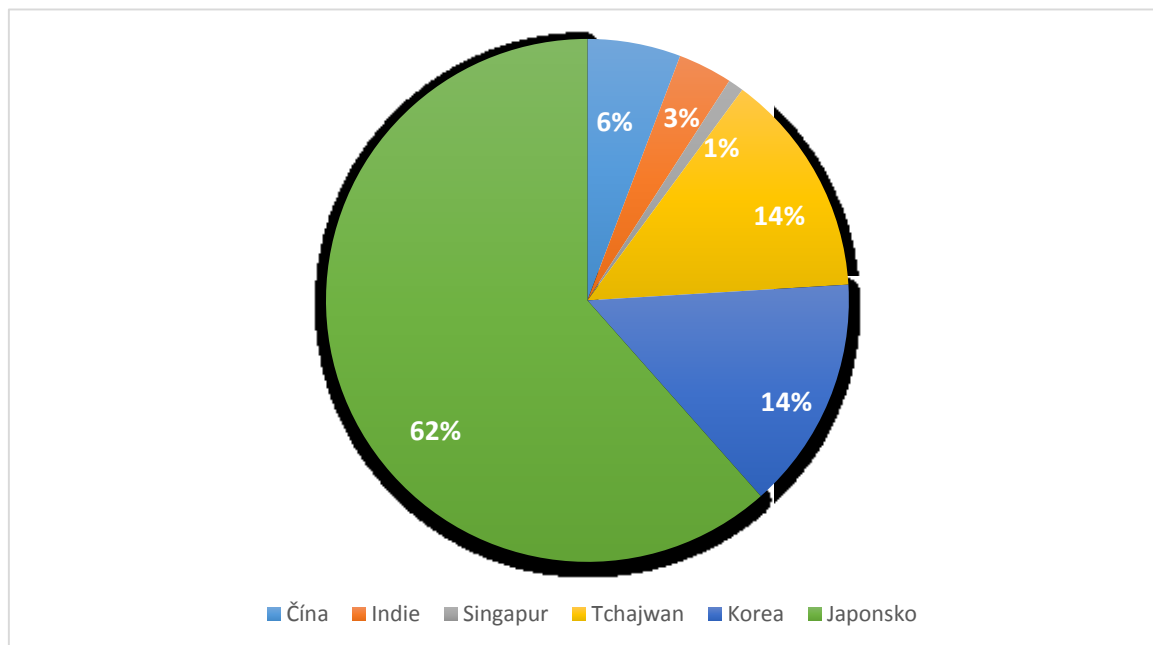
Česká republika se nesnaží přilákat čínské investory pouze za pomoci agentury CzechInvest. Faktor, na který česká vláda a agentury upozorňují čínské investory, je skutečnost, že ČR poskytuje nový trh v samém středu Evropy. Zároveň poukazují na dobrou infrastrukturu, relativně stabilní ekonomické prostředí, kvalitní pracovní sílu a levné zdroje. Levná produkce, pracovní síla a zdroje jsou navíc podporovány intervencemi České národní banky (dále jen ČNB) devalvující českou národní měnu. Nízké či žádné korporátní daně a veřejná podpora jsou příklady investičních pobídek ČR, které napomáhají lákat zahraniční investory. Čína také využívá zvýhodněných daňových pobídek pro zahraniční investory. Investiční pobídky, o které mohou v případě splnění potřebných kritérií požádat čínští investoři, je také například hmotná podpora pro vytváření nových pracovních míst, osvobození od daně z nemovitostí, hmotná podpora na pořízení majetku, hmotná podpora rekvalifikace a mnohé další. Dalšími pozitivy, které ovlivňují příliv čínských PZI je zavedení přímé letecké linky Praha – Peking, která

zjednodušuje dopravu čínských a českých investorů do druhé země. Také aktivní realizace investic čínských bank napomáhá ke zlepšení investorských možností čínských investorů, protože je v rámci těchto bank možno podnikat platební transakce v čínské národní měně. I politická sféra má dopad na příliv PZI Číny a celkově ekonomické a politické vztahy mezi ČR a Čínou. Napomohly k tomu politické změny v roce 2013, kdy v ČR došlo k pádu liberálně - konzervativního kabinetu. Intenzivnější navázání vztahů především v oblasti PZI začalo s příchodem prezidenta Miloše Zemana do úřadu, především s jeho návštěvou Číny na podzim roku 2014. Prezident Miloš Zeman usiluje o posílení spolupráce s Čínou a v některých věcech sympatizuje s čínským prezidentem Si Ťin-pchingem. Většinou však jsou čínští investoři lákáni v rámci pořádání akcí a summitů. Příkladem může být Česko-Čínské podnikatelské fórum uspořádané v červenci roku 2015 Svazem průmyslu a obchodu ve spolupráci s Čínskou komorou pro export a import elektronických a strojírenských výrobků. Z informací v rámci fóra vychází, že momentálně čínští investoři realizují svou činnost v ČR především v automobilovém průmyslu, strojírenství a elektrotechnice. Toto podnikatelské fórum, jehož se zúčastnilo přes sto podnikatelů z čínské i české strany, napomáhá k podpoře ekonomické spolupráce těchto zemí. Dalším příkladem spolupráce a vzájemného obohacování bylo třetí sympozium think-tanků na vysoké úrovni mezi Čínou a zeměmi střední a východní Evropy v Pekingu na konci roku 2015 či China Investment Forum, které posledně proběhlo v listopadu 2015 v Praze. V rámci China Investment Forum docházelo také kromě ekonomických záležitostí, k diskuzi ohledně spolupráce ČR a Číny v oblasti zdravotnictví a vysokých škol. Také se objevuje názor, že Čína navyšuje svou investorskou činnost v ČR, jelikož se jedná o krásnou zemi s historií a tradicemi, na čemž si Čína zakládá.

Jak již bylo zmíněno dříve v textu, podíl PZI Číny činí ve srovnání s celkovým objemem realizovaných investic v ČR pouhých 0,36 %. Je pochopitelné, že největšího objemu přílivu PZI do ČR plyne z členských zemí EU. Podle dat ČNB dosahuje podíl unijních PZI do ČR 92 % z celkového objemu PZI v ČR. Při bližším zaměření se na asijských kontinent, je z grafu č. 4.2 založeném na statistikách agentury CzechInvest k 31. prosinci 2015 viditelné, že i v této pomyslné kategorii Čína zaostává. Počet zprostředkovaných investic CzechInvestem v porovnání s ostatními asijskými státy se nepohybuje v závratných číslech. Jen Indie a Singapur se vyznačují nižším počtem zprostředkovaných investic v ČR. Naopak Japonsko realizovalo na území ČR 128 investičních záměrů a jedná se tak o nejvyšší počet realizovaných investic v rámci asijských zemí v ČR. Na tomto se podílejí všeobecně dobré vztahy ČR a Japonska. Dlouholetá spolupráce a zájem o automobilový průmysl a elektroniku napomáhá

k přílivu PZI. Druhých největších hodnot dosahuje Jižní Korea. Ta je známá především investicí v Nošovicích v Moravskoslezském kraji, která vedla k vybudování pobočky Hyundai v roce 2006. Zároveň je vhodné poznamenat, že se jedná o zatím největší zahraniční investici v ČR.

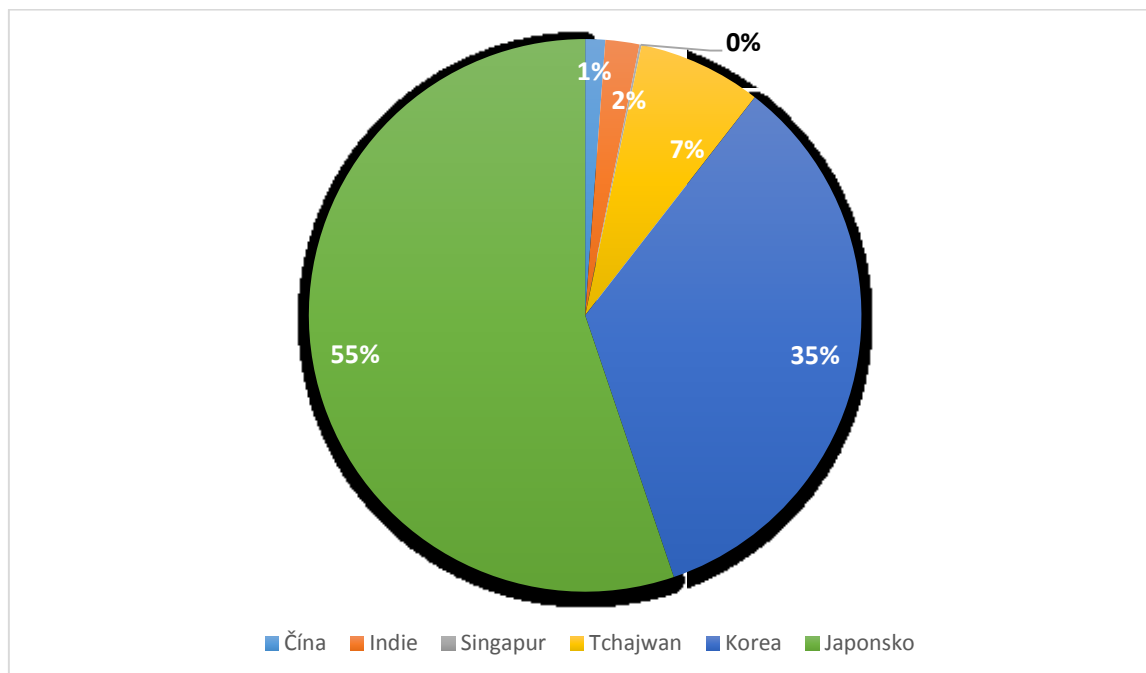
Graf č. 4.2 Počet CzechInvestem zprostředkovaných čínských investic v porovnání s ostatními asijskými zeměmi (v %)

Zdroj: CzechInvest, 2016; vlastní zpracování

Počet investic ale neukazuje zcela přesně investiční aktivitu zahraničního investora a z toho důvodu je ještě přiložen graf č. 4.3, který poukazuje na hodnotu těchto investic v peněžní hodnotě ke konci roku 2015. Z grafu č. 4.3 je viditelné, že Čína v porovnání s vybranými asijskými zeměmi poskytuje druhý nejvyšší objem investic v ČR. Například CzechInvest zprostředkoval pouhých sedm indických investičních záměrů, ale nakonec hodnota investic je téměř dvojnásobná v porovnání s objemem čínských investic. Čína investovala na území ČR do roku 2015 podle statistik agentury CzechInvest 2,6 miliard CZK, kdežto Indie 4,43 miliard CZK. Také i v tomto případě je Japonsko suverénním vítězem zprostředkovaných investic v rámci asijských zemí. Hodnota investic dosahovala přibližně 123 miliard CZK. Také je vhodné poukázat na hodnotu PZI Koreji. V grafu 4.2 bylo možno zaznamenat obdobné procento v rámci počtu zprostředkovaných investic CzechInvestem s Tchajwanem, ale v grafu č. 4.3 je možno vidět rapidní rozdíl v hodnotách zprostředkovaných investic. U Koreji se za hodnotu 76,4 miliard CZK převážně zasloužila společnost Hyundai působící v Moravskoslezské kraji.

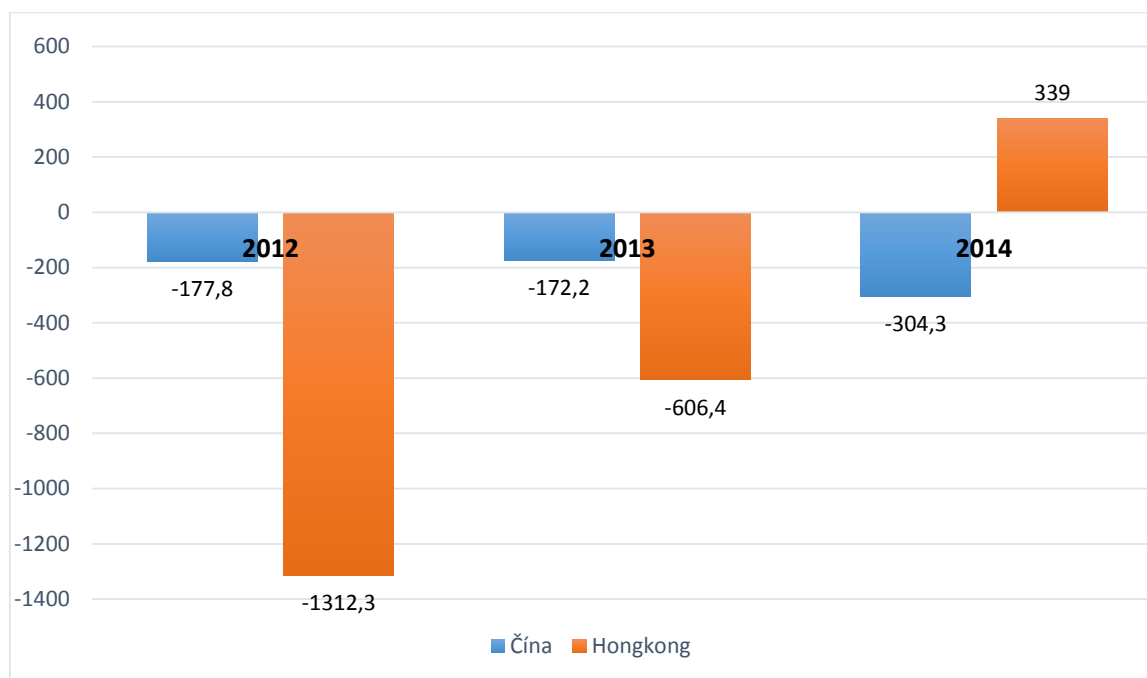
Graf č. 4.3 Objem CzechInvestem zprostředkovaných čínských investic v porovnání s ostatními asijskými zeměmi v milionech CZK (v %)

Zdroj: CzechInvest, 2016; vlastní zpracování

V číselných hodnotách ke konci roku 2015 bylo agenturou CzechInvest zprostředkováno přibližně 2,6 miliard CZK čínských PZI. Podle dat ČNB z roku 2014, představuje stav čínských PZI v ČR přibližně 304,3 milionů CZK v záporných hodnotách. K nahlédnutí na stav PZI Číny a Hongkongu v ČR v letech 2012 až 2014 slouží graf č. 4.4. Odůvodněním pro umístění Hongkongu do grafu je, že představuje část Čínské lidové republiky, ačkoliv se jedná o zvláštní správní oblast s vysokým stupněm autonomie. Jak je viditelné z dat v grafu č. 4.4, stav PZI Číny a Hongkongu se mezi těmito roky pohyboval na mínusových hodnotách, až na stav PZI Hongkongu v roce 2014. Stav těchto PZI nabýval hodnot ve výši 339 milionů CZK. Nárůst čínských PZI je tak možné zaznamenat od začátku tohoto století, převážně od vstupu ČR do EU. Nejzajímavější položku čínských PZI je reinvestovaný zisk, který představuje tu část, která nebyla odeslána do země investora, ale zůstala v hostitelské zemi. Reinvestovaný zisk je tedy položkou, která slouží k další činnosti investora v hostitelské zemi, v tomto případě ČR. Reinvestovaný zisk v rámci čínských a hongkongských PZI v ČR vykazuje vysokých hodnot na účtu finančního účtu platební bilance.

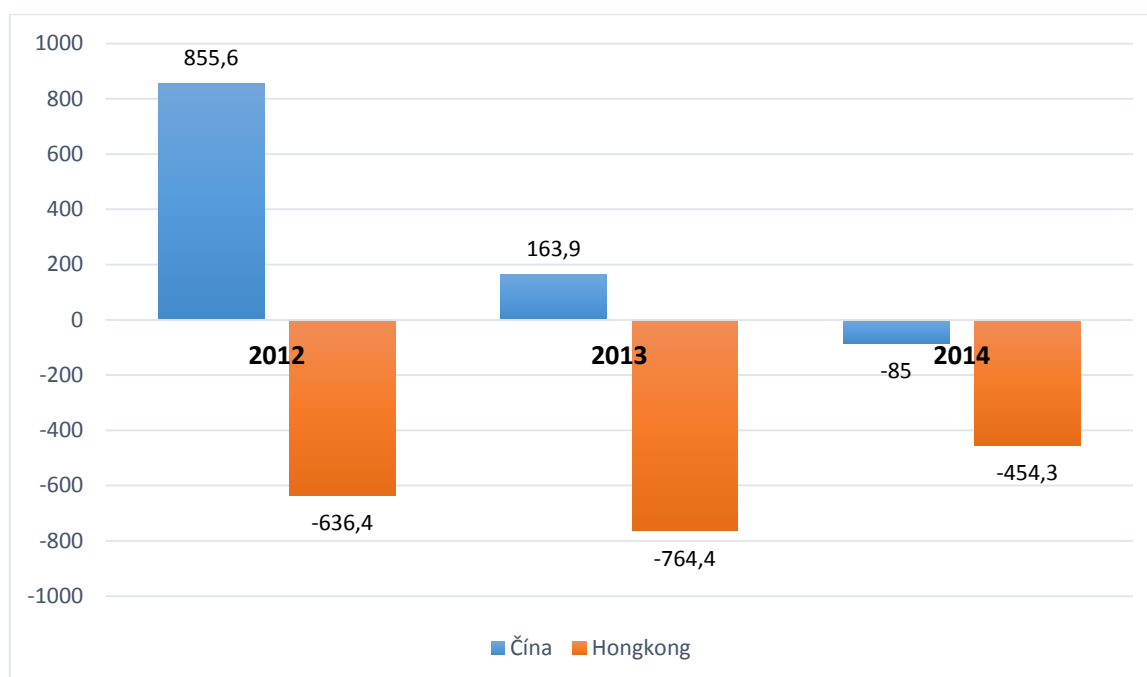
Graf č. 4.4 Stav PZI Číny a Hongkongu v ČR v letech 2012 – 2014 (v milionech CZK)

Zdroj: ČNB, 2016; vlastní zpracování

Graf č. 4.5 zobrazuje příliv PZI Číny a Hongkongu do ČR v letech 2012 až 2014 a navazuje dále na předchozí graf č. 4.4. Je viditelné, že příliv PZI Číny se v letech 2012 a 2013 pohyboval v kladných hodnotách. Přesněji pro rok 2012 se jednalo o 855,6 milionů CZK a v roce 2013 se objem přílivu PZI Číny snížila na 163,9 milionů CZK. V roce 2014 se ale příliv čínských PZI dostal do záporných hodnot a to ve výši 85 milionů CZK. Příliv hongkongských PZI v letech 2012 až 2014 dosahoval průměrně 618 milionů CZK v záporných hodnotách. I v případě přílivu PZI je významnou položkou reinvestovaný zisk. Příliv PZI by ovšem dle předpovědi ČNB, agentury CzechInvest, vlády ČR a mnohých dalších měl v nadcházejících letech narůstat. Dohody s Čínou napovídají, že bude docházet k zúžení spolupráce a to především v oblasti PZI. Informace ohledně zvyšujících se hodnot čínských PZI budou uvedeny v nadcházející tabulce č. 4.1 zobrazující přehled čínských investic v ČR vycházející z dat agentury CzechInvest.

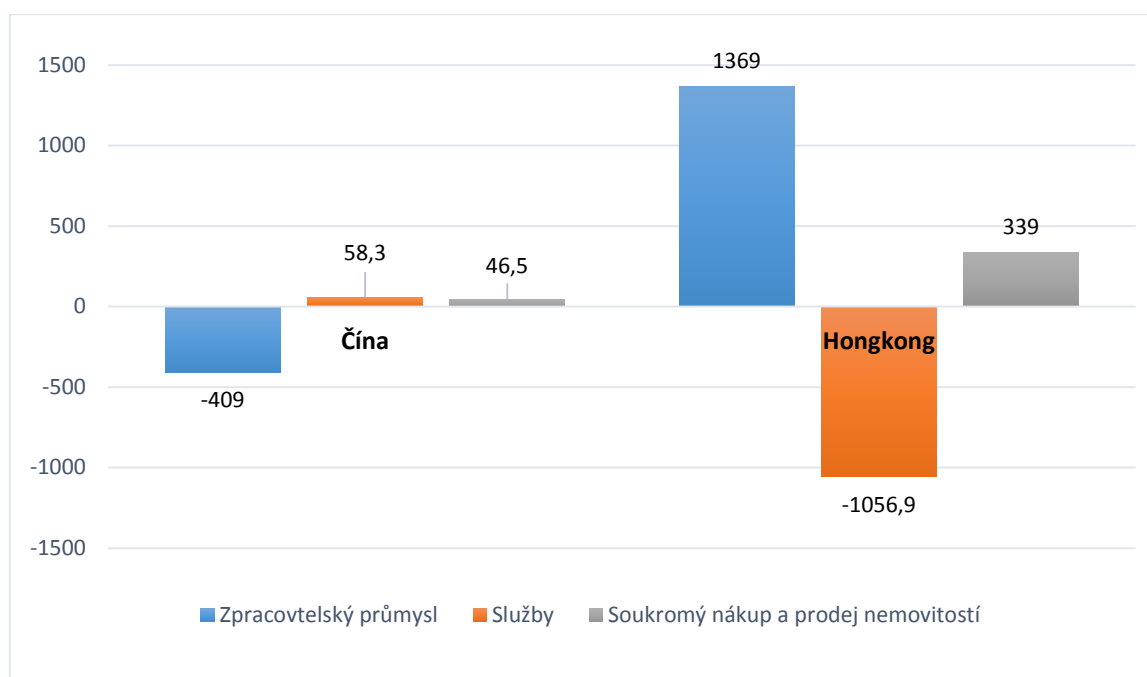
Graf č. 4.5 Příliv PZI Číny a Hongkongu v ČR v letech 2012 – 2014 (v milionech CZK)

Zdroj: ČNB, 2016; vlastní zpracování

K lepší představě struktury a činnosti čínských investic v ČR je potřeba se zaměřit na odvětvovou strukturu. Odvětvové členění je založeno na odvětvové klasifikaci ekonomických činností, která je založena na principech mezinárodně uznávané klasifikace NACE Rev. 2. V souladu s těmito mezinárodními principy je při publikování dat aplikován princip zachování statistické důvěryhodnosti dat, a proto některé z dat nejsou veřejně dostupné. Graf č. 4.6 vyjadřuje stav PZI Hongkongu a Číny v ČR podle odvětvové klasifikace NACE2. V grafu jsou uvedeny pouze základní sektory, ke kterým ČNB veřejně zpřístupnila svá data ve statistice za rok 2014. Data jsou neúplná, protože například v rámci oblasti velkoobchod, maloobchod, opravy automobilů nejsou žádná data uvedena z důvodu důvěrnosti dat. Ta samá situace platí pro informační a komunikační činnosti či finanční a pojišťovací činnosti. Navzdory tomu je z dat uvedených v grafu č. 4.6 viditelné, že čínské investice jsou spíše zaměřené na oblast zpracovatelského průmyslu. Čína, která ve značné míře rozvíjí svou činnost v ČR v průmyslu a technologiích, dosáhla v roce 2014 záporných hodnot objemu PZI ve zpracovatelském průmyslu ve výši 409 milionů CZK. Naopak hongkongské investice, které spíše inklinují k službám, dosahovaly v témže roce také záporných hodnot a to ve výši 1 056,9 milionů CZK.

Graf č. 4.6 Stav PZI podle odvětví v ČR k 31.12.2014 (v milionech CZK)

Zdroj: ČNB, 2016; vlastní zpracování

Na základě dat uvedených v příloze č. 3 je možné spatřit 12 čínských firem, jejichž aktivita v ČR byla zprostředkována agenturou CzechInvest. Pouze jedna z těchto čínských firem si nepřeje zveřejňovat podrobnosti o svém investičním záměru a taktéž ani jméno firmy. Čínské investice se zaměřily především do oblasti elektroniky, ale také dále do potravinářského a automobilového sektoru. Výše nově vytvořených pracovních míst za pomoci čínských firem pomáhá k pozitivnímu image mezi obyvateli a zároveň napomáhá ke snižování nezaměstnanosti v ČR. Ovšem téma míry nezaměstnanosti v ČR a levná produkce ze strany Číny jsou v jistém směru výrazně propojeny. Levná čínská produkce například skla, oceli či uhlí nutí české firmy snižovat produkci této činnosti z důvodu nízkých cen konkurence. S tímto souvisí zároveň propouštění zaměstnanců a zvyšování míry nezaměstnanosti. V rámci krajů byly investiční aktivity čínských firem uskutečňovány především na území Středočeského, Karlovarského a Ústeckého kraje. Jedním z důvodů umístění čínských firem v těchto krajích je bezprostřední blízkost hlavního města Prahy a Německa. Navíc právě Karlovarský a Ústecký kraj jsou známé svou vysokou mírou nezaměstnanosti, což představuje pro zahraniční investory vhodné místo pro výběr potenciálních zaměstnanců. Z hlediska způsobu vstupu investora na český trh je 5 čínských firem, zprostředkované agenturou CzechInvest, označeno jako expanze. Zbylých 7 je klasifikováno jako nový investiční projekt. Při bližším zaměření na souvislost mezi způsobem vstupu a počtem pracovních míst, je viditelné, že nové investiční projekty vytvářejí větší počet pracovních míst. Pochopitelně, nové investiční projekty potřebují najít větší počet nových zaměstnanců než již započaté firmy, které již mají své stálé zaměstnance.

Pro větší přehlednost je přiložena tabulka č. 4.1, která shrnuje některá data uvedená v příloze č. 3 podle roků. Dle dat agentury CzechInvest je možno vydedukovat, že nejúspěšnějším rokem zprostředkovaných čínských investorů agenturou CzechInvest byl rok 2015. V tomto roce došlo k nárůstu počtů projektů na tři a počet pracovních míst také dosáhl vysokých čísel, přesně 702 nově vytvořených pracovních míst. Zanedbatelná není ani hodnota investice dosahující 1 150 milionů CZK. Zároveň je důležité si povšimnout hodnoty investic v jednotlivých letech. Až na výjimky, docházelo každoročně k postupnému navyšování hodnot PZI čínských firem v ČR. Není ale možné data porovnat s čínským investorem, kterému byla agenturou CzechInvest zprostředkována investorská činnost na území ČR v roce 2014, jelikož nejsou tato data veřejně dostupná.

Tabulka č. 4.1 Přehled čínských investic dle agentury CzechInvest v jednotlivých letech (k 31.12.2015)

Rok	Počet projektů	Výše investice (mil CZK)	Počet pracovních míst
2005	1	212	300
2006	2	280	410
2008	1	1	10
2010	2	413	157
2011	1	195	100
2013	1	407	108
2014	1	n.s.	n.s.
2015	3	1 150	702

Zdroj: CzechInvest, 2016; vlastní zpracování

Čínské firmy zprostředkované agenturou CzechInvest, ale nejsou jedinými čínskými firmami vyvíjejícími snahu v oblasti PZI na území ČR. V médiích, ze statistik a zpráv různých agentur či vlády je zřejmé, že je v ČR větší počet čínských firem a také hodnota čínských investic dosahuje vyšších hodnot. Mezi příklady čínských firem, které uskutečnily či teprve plánují uskutečnit investice v ČR, patří CEFC, Xi'an Shaangu Power, Bank of China, Aviation Industry Corp, BWI, Hainan Airlines, Changhong a mnohé další. Nejznámější a v médiích nejčastěji zmiňovanou čínskou společností je CEFC. Jedná se o šestou největší soukromou společnost v Číně, která se značně angažuje také v ČR. Investice této firmy by měly mířit do oblasti cestovního ruchu, vědy a technologií či zemědělství. CEFC podepsala smlouvu o strategické spolupráci s finanční skupinou J&T, díky které by Čína získala až 50% podíl J&T Finance Group (HN, 2016). CEFC nejedná pouze s J&T Finance Group. Také se udává, že společně tyto dvě firmy vytvoří fond, který umožní profinancovat projekty přibližně za 135 miliard CZK. V současnosti se hovoří o další vlně investic CEFC, ovšem hodnota objemu PZI putující do ČR zásluhou této firmy se poněkud liší. Nejčastěji se hovoří o 10 až 20

miliardách CZK. Mezi diskutované případy patří také velký strojírenský podnik Žďas ve Žďáru nad Sázavou, který je z větší části vlastněn slovenskou firmou Železárne Podbrezová. Prodej podniku Žďas ve Žďáru nad Sázavou za 1,9 miliard CZK představuje nízkou částku (Deník.cz, 2016). Částka, za kterou je prodáván představuje 70 % ročních tržeb firmy, jejichž produkty obsahují vysokou přidanou hodnotu. Zároveň se jedná o finančně více méně stabilní firmu, jež zaměstnává přibližně 2 600 obyvatel. V oblasti automobilového průmyslu, který je pro ČR významný, se také objevují snahy čínských investorů o proniknutí do tohoto sektoru. Z řad politiků, ekonomů a veřejnosti se objevují názory, že je ČR pro Čínu pouze poskytovatel levných automobilových součástek, které jsou odvezeny do Číny a poté dále zpracovány. Další zpracovanou dohodou, jejichž detaily již byly oznámeny, je investice Volkswagenu do firmy na auta v Číně. Do roku 2020 by mělo být v rámci tohoto záměru investováno 56,8 miliard CZK do SUV, crossoverů, hybridních a elektrických automobilů. V tomto případě je ale spíše vhodné označit tuto investici jako německo-čínskou. Ve skutečnosti totiž investice plynou z Německa a ČR do Číny. Zároveň se ani nepředpokládá zvýšení počtu pracovních míst spojených s touto investicí.

Mezi další významné a diskutované téma patří zřízení přímé letecké linky Praha – Peking v září 2015. Účelem je umožnit rychlejší a pohodlnější obousměrnou dopravu mezi těmito městy, což pomůže obchodu, PZI či turismu těchto zemí. Takto bude pro čínské či české podnikatele přívětivější cestovat do druhé země za účelem vyjednávání obchodních či investičních dohod. Zároveň to také napomůže k zvýšení počtu turistů. Jak již bylo zmíněno dříve, pro ČR jsou čínští turisté důležití, jelikož v posledních letech dochází k jejich nárůstu v ČR. Skutečnosti napomáhají také investice čínských bank v ČR. Tyto banky umožňují transakce v čínské národní měně, jüanech. Po plánovaném vstupu Bank of China chce otevřít pobočku v ČR také jedna z největších čínských, a zároveň světových, bank. Tou je China Construction Bank (MFCR, 2015). Ta chce totiž vedle klasických služeb financovat dále i velké infrastrukturní projekty a provádět operace v jüanech. V ČR také dochází k rámcovým dohodám mezi Čínskou rozvojovou bankou a Českou exportní bankou či J&T Finance Group. Rámcová dohoda o finanční spolupráci mezi Čínskou rozvojovou bankou a J&T Finance Group v celkové hodnotě 21,6 miliard CZK, bude zasahovat do vybraných projektů. Rámcová dohoda o finanční spolupráci mezi Čínskou rozvojovou bankou a Českou exportní bankou dosahuje výše 13,5 miliard CZK. Příkladů čínských firem investujících do ČR je celá řada, ačkoliv velká část z nich je stále ve fázi projednávání či realizace projektů nebyla započata. Doposud největší čínskou investicí v ČR je činnost čínské firmy Changhong Europe Electric, která se zabývá

výrobou LCD a LED televizí. Hodnota této investice byla přibližně 330 milionů USD a její činnost byla prováděna v industriální zóně v Nymburku (MTA KRTK VGI, 2014). Tato investice byla přijata již před zavedením Varšavské iniciativy z roku 2012, která vedla k bližší spolupráci Číny se zeměmi střední a východní Evropy. Dalším velmi významným čínským investorem je firma Shanghai Maling, jejíž česká pobočka se nachází poblíž Teplic. Firma se pohybuje v potravinářském průmyslu, přesněji jde o výrobu konzervovaného masa. Jak je viditelné z uvedených příkladů čínských investic, velká část byla a bude realizována v již stávajících podnicích, ve formě join venture či nákupem podniku. Pro ČR to však z jisté strany není úplně výhodné, jelikož tyto typy investic nepřináší taková pozitiva, kterých by dosahovaly greenfield projekty. O výhodách a nevýhodách s tímto spojené se bude práce věnovat následovně v textu.

Objem čínského kapitálu každoročně narůstá. Mezi lety 2014 až 2015 došlo k nárůstu o celých 110 % a Čína se tak stala 21. největším zahraničním majitelem v ČR. Sice se čínské investice a jejich vliv v řadě českých médií horlivě diskutuje, ale je viditelné, že nejsou natolik významné jako například korejské PZI. V budoucnu se ale očekává nárůst čínských PZI v ČR. Čínský kapitál je v současnosti přítomen ve 2 100 českých firmách, což vyplývá z analýzy vlastnické struktury české podnikatelské sféry, kterou pravidelně zveřejňuje poradenská společnost Bisnode. Data v tabulce č. 4.2 představují 15 nevýznamnějších čínských investic v českých firmách podle kapitálu upsaného v základním jmění. Z uvedených dat je viditelné, že nadpoloviční podíl čínských firem na kapitál v základním jmění je ve většině těchto firem. Dokonce 6 z 15 firem dosahuje 100% podílu čínských firem na základním kapitálu. Zároveň je možno vidět, že čínské firmy investují do rozličných odvětví, jako jsou finanční služby, průmysl, textil či dokonce mediálně známý případ týkající se čínských investic ve fotbalovém klubu Slavia.

Tabulka č. 4.2 Patnáct nejvýznamnějších čínských investic v českých firmách podle kapitálu upsaného v základním jmění (k 21.3.2016)

Název společnosti	Název vlastníka	Podíl na ZK
J&T Finance Group SE	CEFC Shanghai International Group Limited	5 %
J&T FINANCE GROUP SE	CEFC Hainan International Holdings CO., Ltd.	4,9 %
Wistron InfoComm s.r.o.	Wistron Corporation	100 %
LAPASAN s.r.o.	China International Group Corporation Limited	77,78 %
SK Slavia Praha – fotbal a. s.	Shanghai CEFC Financial Holding Co., Ltd.	59,97 %
YAPP Czech Automotive Systems Co., s.r.o.	YAPP Automotive Parts Co., Ltd.,	100 %
Kenvelo Holding a.s.	Kenvelo (H.K.) Limited	100 %
EMULZ a.s.	EXcellent Wide Industrial Limited	100 %
Shanghai Maling a.s.	Shanghai Maling Aquarius Co., Ltd	70 %
Changhong Europe Electric s.r.o.	Sichuan Changhong Electric Co., Ltd.	100 %
Sungwoo Hitech s.r.o.	Beijing Sung Woo Che Hitech Co. Ltd.	6,64 %
Buzuluk a.s	DXS Hongkong Investment Enterprise Limited	90 %
ZTE Czech, s.r.o.	ZTE (H.K.) Limited	100 %
MÉDEA, a.s.	Shanghai CEFC Financial Holding Co., Ltd.	30 %
Travel Service, a.s.	Shanghai CEFC Financial Holding Co., Ltd.	10 %

Zdroj: Bisnode, 2016; vlastní zpracování

Může se zdát, že čínské investice jsou v ČR natolik rozsáhlé, že již neexistuje oblast, do které by svou investorskou činnost čínské firmy nepřesunuly. Mnohé vysoké podíly čínských investorů na základním jmění českých firem také nejsou zanedbatelné. Podle analýzy Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR určuje celkovou výši čínských investic mezi lety 2003 až 2015 na 381,7 milionů USD. Kdežto celková výše PZI v ČR mezi lety 1993 až 2014 dosahovala 106,01 miliard USD. Dále také analýza zmiňuje, že čínské investice v letech 2003 až 2015 přispěly ke zniku 3 148 nových pracovních míst v ČR. V porovnání například s Jižní Koreou se jedna pouze o jednu čtvrtinu. Korejské investice doposud vytvořily 12 000 nových pracovních míst. Na tuto skutečnost má vliv vyšší počet a objem PZI plynoucí z Koreje do ČR. Na druhou stranu Čína spíše investuje většinou do započatých podniků a nedává tak vzniku

novým pracovním místům. Čína je často srovnávána v oblasti PZI s Jižní Koreou, která je v současnosti třetím největším investorem v ČR, nepočítaje české investory. Korea společně s Japonskem je v podmínkách ČR představována jako významný investor, jehož PZI napomáhají české ekonomice. Naopak Čína je velmi mediálně diskutovaná, ale podíl čínských PZI v ČR dosahuje velmi malého procenta. I tato skutečnost je ale poněkud zkreslená. Generální ředitel agentury CzechInvest Karel Kučera se k situaci čínských investic vyjádřil následovně: „*Je nutné dát ta čísla do souvislosti. Čínské investice nejsou tak vysoké jako například ty jihokorejské nebo japonské. My měříme investice do nově vznikajících závodů. Jenže čínské firmy v první fázi preferují spíše růst pomocí joint venture nebo nákupem podniku. Takže pokud by se to měřilo kapitálovou silou, statistiky by pro Čínu byly lepší (Český rozhlas, 2015).*“ Z tohoto je pochopitelné, že ačkoliv podíl čínských PZI na celkovém objemu PZI ČR je zanedbatelný, tak pokud by se PZI měřily z pohledu kapitálové síly jednotlivých zemí, Čína by jistě své procento navýšila.

4.2 Vyhodnocení dopadů čínských přímých zahraničních investic na Českou republiku

Vliv Číny na českou ekonomiku je možno vidět spíše v oblasti mezinárodního obchodu než v oblasti PZI. Čína je totiž významným obchodním partnerem ČR, ačkoliv je obchodní účet platební bilance dlouhodobě v záporných hodnotách. Je to způsobeno tím, že import z Číny do ČR nabývá vyšších hodnot než export ČR do Číny. Zároveň má na to vliv současná situace na čínském trhu, kdy dochází ke zpomalení čínské ekonomiky, což má na ČR přímý a hlavně nepřímý důsledek. V oblasti PZI je intenzivnější spolupráce mezi ČR a Čínou poněkud čerstvá. Po rozpadu Východního bloku, kdy docházelo v ČR k rozsáhlé transformaci ekonomiky, byla sjednána spolupráce s Čínou. Navzdory tomu, k rozsáhlejšímu přílivu PZI Číny docházelo až v období hospodářské krize z roku 2008. Čína zvýšila svou iniciativu v oblasti PZI nejen v ČR, ale v celé EU. Čína využila příležitosti krize, klesajících cen v Evropě a začala nakupovat majetek. V ČR čínské investice představují v porovnání se státy EU poměrně malý podíl. Dle zprávy Chinese FDI in Europe and Germany je ČR až 18. v pořadí objemu čínských investic v EU mezi lety 2000 – 2014. Jednotlivé pozice zemí závisí na ekonomické, politické a geografické povaze země, ale i na překážkách spojené se vstupem zahraničních investorů do hostitelské země. Tato skutečnost se poněkud liší od tvrzení vlády ČR, politiků a řady médií, které mluví o ČR jako o jednom z hlavních partnerů Číny v oblasti PZI. Současně také hovoří, že objem čínských investic v ČR dosahuje velkých čísel a jejich dopad na českou ekonomiku bude pozitivní. S tímto tvrzením ale nesouhlasí mnoho českých ekonomů. Je pravda, že čínské

investice přinášejí své *know how*, vytváří nová pracovní místa, zachovávají stávající pracovní místa, vedou k rozvoji infrastruktury a průmyslu, přínosu levnějšího zboží, budoucímu nárůstu čínských PZI, možnosti nových investic tuzemských investorů, napomáhají ke zlepšení politických vztahů mezi zeměmi a k poznání nové kultury. Vstup čínských investorů také vede k odbytu českých firem do Číny. Příkladem je automobilka Škoda Auto, která hodlá navýšit do roku 2020 dodávky svých vozů v Číně na půl milionu aut. Nebo také pivovar Lobkowicz, který v současnosti obsahuje většinový podíl čínských investorů. Podle generálního ředitele agentury CzechInvest mají pivovary v Číně velký potenciál. Poukazuje tak na Jižní Koreu, kde podle jeho slov má skoro každá restaurace na seznamu i české pivo. Vstup do ČR, která je zemí střední Evropy, je pro Čínu svým způsobem atraktivní, protože vykazuje vyšší tempo ekonomického růstu než západní země EU a čínským investorům se tak nabízí nevyužitý potenciál. Dalším tvrzením podporující vhodnou pozici ČR jakožto destinace pro čínské investory je, že zde není investování tolik nákladné jako v některých západních zemích. Jedním z pozitivních dopadů čínských investic je tvorba nových pracovních míst a zachování stávajících míst ve firmách, které se potýkaly s finančními problémy. Problematika pracovních míst a Číny je v jisté míře poněkud diskutabilní. Čínské investice v ČR přispěly ke vzniku 3 148 novým pracovním místům mezi lety 2003 až 2015, což představuje 0,4 % veškerých nově vytvořených pracovních míst čínskými investory ve světě. V porovnání s počtem zaměstnaných osob dle statistiky Českého statistického úřadu, který k 31. prosinci 2015 v ČR dosahoval 5 075 900 osob, představuje počet nově vytvořených míst v ČR čínskými investory pouze 0,62 %. Nízké procento je spojeno s typem investic, které Čína na území ČR realizuje. Greenfield jsou sice finančně náročnější, ale dávají vzniku většímu počtu nových pracovních míst. Problémem je, že valná část čínských investic v ČR je typu akvizice a fúze, které nedávají vzniku nových pracovních míst. Prakticky docházejí pouze ke změně vlastníka a ne k rozšíření pracovních míst v dané firmě. Pro Čínu je typické, že do již založených podniků investuje v rozvinutých zemích, mezi které patří i ČR. Tímto totiž získává již funkční podnik, bez potřebných povolení k výstavbě, časové ztráty při budování podniku apod. Dále takto čínští investoři získají *know how* dané firmy, její technologie, které jsou ve většině případů na vysoké úrovni a známou značku. Naopak v rozvojových zemích, jakými jsou země Afriky, Čína investuje především do greenfield projektů. Je vhodné také poznamenat, že v neprospěch Číny v ohledu nových pracovních míst hovoří skutečnost levné oceli a sklářských výrobků. Jejich levná cena působí na české podniky, které nejsou schopny konkurovat nízké ceně, a proto dochází k uzavírání firem v tomto odvětví či ke snižování počtu zaměstnanců v těchto firmách. Na druhou stranu čínské investice napomáhají v sanaci některých českých podniků, které se potýkají s finančními

či jinými potížemi. V neprospěch tvorby nových pracovních míst čínskými investory v ČR hovoří skutečnost, že některé čínské firmy dovezou i vlastní pracovní sílu, a tak nepřispívají ke snížení nezaměstnanosti v ČR.

V případě rozvoje infrastruktury a průmyslu je také vidět podíl Číny. Ačkoliv oblast rozvoje infrastruktury je často zmiňována v souvislosti s korejskou investicí Hyundai v Nošovicích, tak i čínské investice k tomuto směřují. Příkladem je zřízení přímé letecké linky mezi ČR a Čínou a předpokládá se, že rozvoj infrastruktury teprve bude narůstat. Vliv čínských investic na český trh je možno zpozorovat zpravidla v levnějších cenách zboží v porovnání se západními zeměmi a působí tak na rozšíření nabídky v ČR. Tento trend je výrazně patrný především v high - tech zboží jako jsou například telefony a počítače. Úspěšnými čínskými výrobci jsou například Huawei či ZTE. Má to na jednu stranu pozitivní vliv, protože se tak v ČR rozšířila nabídka a lidé mají k dispozici širší výběr v rámci svých omezených příjmů a také levnější variantu nějakého zboží. Také tlak narůstající konkurence může vést řadu tuzemských firem ke změnách, které jim pomohou tuto konkurenci zvládat. Navzdory tomu většina firem, převážně malých a středních podniků, nemá prostředky této příliš levné konkurenci vzdorovat a tak jsou nuceny propouštět zaměstnance či dokonce ukončit svou činnost. Z druhého pohledu, větší ekonomická propojenost těchto zemí vede k vyvážení některých českých výrobků, vlastněných čínskými investory, do Číny, kde zde nacházejí své další odbytiště a dochází tak k jejich propagaci na čínském trhu. Případně mohou být tyto výrobky následně zavedeny na trhy jiných asijských zemí a rozšířit svou dobrou pověst, jako má například Škoda Auto díky své kvalitě.

Příležitost získání nových investic tuzemskými investory obsahuje svá pozitiva i negativa. Většina čínských investic směřuje do akvizic firem či jejich podílů. To znamená, že čínský investor musí původního vlastníka vyplatit. Ten tedy dostane peníze, ale co se týče výnosu pro stát, tak se nejedná o žádnou změnu a výnos z tohoto převzetí je prakticky nulový. Je pravdou, že předešlí vlastníci dostanou peníze, které mohou znovu investovat do jiné činnosti, ale příliv peněz je vyvážen také ztrátou vlastnictví firmy. Protože pokud vlastník měl fungující a prosperující firmu, jakou je již výše zmíněný Žďas ve Žďáru nad Sázavou, ztratil tím hodnotu, kterou pro něj daný podnik představoval. Zároveň nová investice do nového podniku se začínající značkou je spojena také s vysokými vstupními náklady. Dalším problémem je případ, kdy firma není pouze česká. Žďas může být opět příkladem, protože se jedná o firmu majoritně vlastněnou slovenskou firmou Železárne Podbrezová. S tímto souvisí fakt, že v rámci čínských investic je vysoký podíl reinvestovaného zisku. Reinvestovaný zisk

představuje tu část, která byla zadržena v podniku se zahraničním investorem a nebyla ve formě dividend převedena do zahraničí, ale reinvestována v hostitelské zemi, tedy ČR.

Častým argumentem proti přílivu čínských PZI je obava z vytěžení technologií a transportu cenných aktiv do Číny. Dle některých ekonomů čínští investoři cílí v zásadě na podniky potýkající se s problémy, které ale disponují lehce přístupným *know how* nebo kupují firmy výhradně kvůli unikátnímu vybavení, které chtějí po reorganizaci aktiv a propouštění zaměstnanců vyvézt. Někdy investor sleduje jen vidinu rychlého obrátu kapitálu, zavedení výroby levných subdodávek či zřídí v zemi levnou montovnu. To je často v očích veřejnosti a českých ekonomů problém, protože v současnosti čínští investoři na území ČR realizují investice do tuzemských firem a pak dále vyvážejí produkt ke konečnému zpracování do Číny. Zajímavou zprávou je dodávka letadel za 3 miliardy CZK od společnosti Aircraft Industries (bývalé Lety Kunovice) a také to, že se má stavět společná firma v Číně (Aircraft Industries, 2016). Ovšem veřejnost a čeští ekonomové namítají, že pro ČR firma nemá prakticky význam, protože bude vytvářet pracovní místa, ale ne v ČR. Co se týče společnosti Aircraft Industries, tak je to pro ČR prakticky stejný případ. Aircraft Industries patří ruskému podnikateli Machmudovovi.

Příliv PZI Číny do ČR a jejich zvyšování intenzity napomáhá k užší spolupráci těchto zemí nejen v oblasti PZI, ale celkově v zahraničním obchodě. Spolupráce některých českých a čínských firem, spolupráce v oblasti vzdělání a studijních pobytů nebo v oblasti zdravotnictví v současnosti nejsou ničím překvapivým. V oblasti zdravotnictví je příkladem nemocnice v Hradci Králové, která v září 2015 otevřela první české centrum čínské medicíny. Do následujících dvou let by měla na pozemku královehradecké fakultní nemocnice být vybudována celá klinika za 250 milionů CZK (HN, 2016). Fakultní nemocnice zprostředkuje pozemek a čínští investoři vše zaplatí, za předpokladu, že časem na sebe nemocnice vezme podstatnou část provozních nákladů. Očekává se, že v budově bude přibližně 300 českých a čínských zaměstnanců. Zároveň Čína má zájem vybudovat v ČR univerzitu čínské medicíny, která by měla být odnoží univerzity v Šanghaji. S tímto souvisí také otázka nejistoty, zda některé slibované projekty dosáhnou zdárného konce či zda budou vůbec započaty. Velmi diskutovaným projektem je dohoda mezi čínskou společností Sinohydro a společností DOE Europe ohledně spolupráce analytické fáze budování kanálu Dunaj-Odra-Labe. Jednalo by se o projekt mezinárodní vodní cesty, který by měl spojit tři zmiňované řeky pro vodní dopravu. V současnosti je projekt v projednávání a bylo zahájeno výběrové řízení studie proveditelnosti vodního koridoru Dunaj-Odra-Labe. Stále je však proveditelnost projektu nejistá. Příkladem

nejistoty v rámci dohod s Čínou může být i zkušenost východního souseda ČR, Polska. To v roce 2011 uzavřelo s Čínou smlouvu o strategickém partnerství, ale po více jak čtyřech letech Poláci stále na její reálné naplnění vyčkávají. Většina významných PZI tedy plyne stále z jiných asijských zemích, tak jak je tomu v ČR. Vzájemné vztahy Polska a Číny jsou příliš jednostranné, protože Čína prosazuje výhradně své zájmy. Jako příklad se často uvádí projekty nákladné vlakové přepravy mezi Varšavou a Su-čou a Lodží a Čcheng-tu, kdy z Číny přijíždějí vagóny plné zboží, kdežto zpět se vrací téměř prázdné. V současnosti se ale očekává, že čínské firmy již jsou dostatečně vyspělé, aby mohly konkurovat i vyspělým firmám v západních zemích a soutěžit s nimi. Některé čínské firmy už nepotřebují získávat západní technologie, protože je vlastní. Proto se do budoucna predikuje, že se Čína soustředí na ochranu vlastního domácího trhu. Čína by tam měla mnohem větší kontrolu nad domácím trhem, pokud by vedoucí pozici udržely čínské firmy a mohla by tak lépe řídit svou ekonomiku. Současně většina čínských společností je státních či státem velmi podporována, takže by se chovala v souladu s plány čínské vlády. To by mohlo být pro ČR a mnohé další země značně nevýhodné, protože by ztratily možnost dostat se na lukrativní asijský trh nebo by byl přístup na něj spojen s řadou záležitostí. Jedná se ale momentálně jen o pouhé názory některých českých i světových ekonomů. V současnosti je oblast PZI mezi ČR a Čínou ve fázi růstu. Čínští investoři nejenže realizují svou investiční činnost na území ČR, ale také lákají české investory do Číny či propagují jejich výrobky na asijském trhu.

Veřejnost je často pobouřena tím, proč se česká vláda a agentury tolik přizpůsobují Číně a lákají čínské investory na území ČR. Navíc vnímání české společnosti k Číně vzhledem ke komunisticky založené vládě a nedodržování lidských práv vede k přehnaně negativnímu postoji veřejnosti. Veřejnosti se nelíbí, že vláda ČR je ochotna čínským investorům prodat podíly či celé firmy, které mají pro ČR význam. Často se také v médiích hovoří, že se jedná o čínskou formu převzetí moci nad určitými odvětvími v zemi a jejich vykořistění. Česká vláda se brání tím, že čínské investice jsou do budoucna velmi důležité, jelikož dochází v poslední letech k jejich rapidnímu nárůstu nejen v Evropě a budou vést k zlepšení situace české ekonomiky a k zavádění nových pracovních míst. Což podněcuje jejich důležitost a vliv na český trh, ačkoliv není zřetelně viditelný. V současnosti vzhledem k omezeným informacím dostupných veřejnosti nejde říci, že by čínské PZI v rámci platební bilance hrály významnou roli, což se ale v budoucnosti pravděpodobně změní. Za předpokladu, že bude pokračovat příliv čínských PZI na území ČR ve stále vyšších hodnotách než je tomu doposud. Tomu ale nepřispívá současné zpomalování čínské ekonomiky, které poukazuje na slábnoucí sílu Číny.

Ačkoliv se stále jedná o růst HDP, který by byl ve vyspělých západních zemích vítán, pro řadu ekonomů je čínská situace chápána jako nebezpečná pro celý svět. Případně poukazují na kolaps světového ekonomického systému srovnatelného s rokem 2008. Objevují se zde domněnky, že v případě, kdyby nastala nová krize vyvolána Čínou, došlo by k omezení nejen čínského obchodu, ale také investic. Hypotézy poukazují, že by mohlo docházet k odlivu čínských investic z ČR, které by pak byly aktivizovány v Číně. V souvislosti s ekonomickou situací v Číně řada českých investorů opustila pro jistotu její území.

Čínské investice v ČR nemají jen ekonomické dopady na zemi. Ale také na politiku, turismus či sociální život českých obyvatel. Dopad PZI Číny se po politické stránce promítá nejen do národní úrovně, ale má své dopady také na jednotlivé regiony a obce ČR. Prostřednictvím investic dochází ke zlepšování vzájemného porozumění a politické spolupráce mezi ČR a Čínou. Zároveň spolupráce na úrovni hlav státu obou zemí výrazně přispěla k navázání bližších politických vztahů. Příkladem může být návštěva čínského prezidenta Si Ťin-pchinga, kdy na konci března 2016 navštívil ČR a stal se první čínským prezidentem, který zavítal na území ČR. Mediální viditelností by měl být zaručen razantnější nárůst přílivu PZI Číny na území ČR a pomoci tak k podpoře stability a rozvoje regionů ČR. V oblasti turistiky došlo ke zvýšení pozornosti ze strany čínských turistů, což přináší pro ČR svá pozitiva. V posledních letech došlo k vysokému nárůstu čínských turistů, kteří se dle statistiky Českého statistického úřadu zdrží v ČR průměrně tři noci. Na druhou stranu Čína patří mezi národy, které v ČR nejvíce během své dovolené utrácejí. K rozvoji turismu pomohlo nejen větší podvědomí čínských podnikatelů, propagace některých českých produktů, ale také zřízení přímé linky Praha-Peking. V souvislosti s rozvojem obchodu a čínských investic v ČR se také objevují první jazykové kurzy čínštiny, české učebnice čínštiny apod.

Do budoucna se očekává nárůst přílivu čínských PZI do ČR. Podle zpráv, 29. března 2016 prezident Miloš Zeman a jeho čínský protějšek Si Ťin-pching podepsali smlouvu o strategické spolupráci mezi ČR a Čínou (MZV, 2016). Podle vyjádření prezidenta Zemana se proinvestuje v tomto roce 95 miliard CZK, což je zhruba desetinásobek toho, co čínští investoři realizovali v ČR v letech 2003 až 2015. V současnosti ale nejsou podrobnější informace ohledně těchto čínských investic na území ČR známy. Řada českých analytiků a ekonomů jsou názoru, že tento rok se takovéto výše čínských investic ČR nedočká. Ačkoliv je pro Čínu ČR značně atraktivní v rámci mnoha aspektů, neočekává se skokový nárůst během jednoho roku. Spíše, dle slov generálního ředitele agentury CzechInvest, se očekává postupný nárůst, tak jak tomu bylo v případě Jižní Koreji či Japonska. Čínské investice se v ČR zaměřují

především na automobilový průmysl a strojírenství. Proto se i do budoucna očekávají investice převážně do těchto odvětví, jelikož český průmysl má ve světě dobré jméno. Představitelé ČR na Čínském investičním fóru 2015 vyzvaly čínské investory k investicím do tuzemských průmyslových podniků, převážně do nových závodů. V současnosti je známa celá řada projektů z různých odvětví, do kterých chce Čína realizovat svou investiční činnost. Příkladem je navýšení podílu čínských investorů v J&T, získání významné části portálu Invia.cz, Fond China-CEE oznámil koupi druhé největší české solární firmy Energy 21 a měli by také zájem vstoupit do Tatry. Dále se uvažuje o zřízení finančního centra čínských investorů, které by mělo napomoci přilákat čínské investory do ČR a také zpříjemnit investorům realizaci jejich projektů (CCEF, 2016). Veřejnost a někteří čeští ekonomové nesouhlasí s tím, že by čínské investice napomohli k rozvoji ČR. Nákup částí podílů významných českých firem čínskými investory se zdá do budoucna nevýhodné a někteří ekonomové jsou toho názoru, že ČR tímto ztrácí svou rozhodující sílu na českém trhu. Zároveň politické kauzy českých politiků, které se odehrávají okolo čínských investic nebo neúplné informace ohledně čínských PZI nepomáhají ke zvýšení jejich popularity mezi českými občany.

Čínské investice momentálně dle statistik představují v ČR pouhých 0,36 %, ale do budoucna se očekává jejich razantní nárůst. Ovšem v porovnání s jinými asijskými zeměmi nepředstavuje Čína momentálně významného investičního partnera, co se týče objemu PZI na území ČR. V současnosti je ale viditelné, že Čína investuje do různorodých odvětví a také ve významných českých firmách. Není možno říci, že by čínské investice přinášely pouze pozitivní efekt na českou ekonomiku. Je poukazováno také na velké množství negativ PZI Číny v ČR, které mohou vést například k ohrožení konkurenceschopnosti českých firem. Pro Čínu ČR představuje vhodné místo pro svou realizaci, navzdory tomu, že její trh je velmi malý v porovnání s Německem či Francií. Také dobré politické vztahy napomáhají k užší spolupráci mezi ČR a Čínou. Nejznámější a nejvíce aktivní firmou v oblasti PZI v ČR představuje CEFC, proto je potřeba zaměřit na ni svou pozornost. Očekávaný růst čínských investic může být pozastaven v případě započetí krize způsobené zpomalením čínské ekonomiky. Také může nastat situace, kdy ČR nebude schopna jednat z důvodu budoucí vyšší konkurence v EU v přilákání čínských investic na území svého státu. Což zároveň může vést k oslabení vztahů mezi zeměmi EU. To jsou ale prozatím jen pouhé hypotézy.

5 Závěr

PZI jsou jedním z nejdůležitějších prvků současné světové ekonomiky, které napomáhají k rozvoji jednotlivých zemí světa. Navzdory tomu, že jsou PZI přesně definovány mezinárodními organizacemi dle řady kritérií, tak snahy přilákat zahraniční investory závisí do jisté míry na jednotlivých zemích. S tímto také souvisí mnohá pozitiva a rizika, které vlády jednotlivých zemí musí umět vyhodnotit a předvídat. Zároveň je nutností jednotlivých zemí konat v souladu s mezinárodně uznávanými právy a povinnostmi v oblasti PZI, jako je poskytování legalních investičních pobídek či chránit zahraniční investory před diskriminací na trhu hostitelské země.

EU je významným účastníkem v dnešní globalizované světové ekonomice, ačkoliv již není její pozice natolik jednoznačná jako tomu bylo před hospodářskou krizí. Velmi výrazného postavení se totiž dostává také zemím jako jsou BRIC. Je nutno podotknout, že i přes negativní dopady hospodářské a dluhové krize na EU, které jsou dodnes znatelné, dochází k postupnému zlepšení postavení EU v mezinárodním obchodě, ale také v oblasti PZI. EU je jedním z nejdůležitějších účastníků v oblasti PZI na světě. Důležitý milník v rámci PZI byl pro EU rok 2009, kdy byla uvedena v platnost Lisabonská smlouva, která zavedla výlučnou pravomoc EU v oblasti PZI. Formováním institucionálních podmínek PZI v EU se věnovala především třetí kapitola práce. Zavedením Lisabonské smlouvy v platnost získaly orgány EU pravomoci související s PZI a jejich kontrolou v jednotlivých členských zemích. Spolupráce v této oblasti měla zúžit spolupráci mezi jednotlivými členskými zeměmi EU či EU a třetími zeměmi. Zároveň bylo cílem stabilizovat trhy jednotlivých členských zemí v důsledku hospodářské krize. Bylo potřeba zavést společná pravidla EU pro oblast PZI, která by snížila pravomoci členských zemí EU, ačkoliv stále nedošlo ke vzniku společné investiční politiky EU. Potřebnými změnami bylo sjednotit BIT EU a BIT členských zemí EU, které vznikly před zavedením Lisabonské smlouvy v platnost. Docházelo tedy především k nahrazení jednotlivých smluv členských států na BIT EU. Zároveň v současné době není dán jasný postup pro řešení sporů vzniklých dříve uzavřenými BIT členskými zeměmi EU nebo kdo bude zodpovědný za případné nesrovnalosti mezi zahraničním investorem a členskou zemí či samotnou EU jako celku. Snahy na zpřehlednění výlučné pravomoci v oblasti PZI jsou tedy stále v procesu, což je vzhledem k její relativně novému zavedení pochopitelné.

EU již uzavřela řadu smluv s mnohými třetími zeměmi, které se převážně zabíraly problematikou vzájemného obchodu. V současnosti dochází k většímu zaměření se na investiční dohody s třetími zeměmi, které by přesně stanovily pravidla a povinnosti hostitelské

země a zahraničního investora. V současnosti ovšem není žádná z dohod přijatých od zavedení Lisabonské smlouvy v platnost investičního charakteru. Probíhají významná jednání například s Čínou. Cílem těchto jednání je nahrazení 26 BIT členských zemí EU za jednu investiční dohodu mezi EU a Čínou. Nejedná se pouze o jedinou sjednávanou smlouvu. EU se snaží vyjednat smlouvu s Kanadou, USA, Japonskem, Vietnamem a mnohými dalšími zeměmi, ve kterých by byla otázka PZI řádně zakomponována.

V oblasti PZI jsou světově významnými účastíky EU, USA a v posledních letech také Čína. Čína od roku 2014 je, dle statistik, největším příjemcem PZI na světě. Čína z období hospodářské krize těžila, protože silné ekonomiky jako USA a EU byly v recesi, čehož mohla Čína náležitě využít. Snižování cen v průběhu krize dovolily Číně nakoupit zahraniční firmy či jejich podíly za nižší částky než tomu bylo v období před krizí. V současnosti opět narůstá atraktivita EU pro zahraniční investory a zároveň EU podporuje unijní investory k realizaci investic v zahraničí. Její atraktivita sice znovu v očích zahraničních investorů narůstá, ale je téměř jisté, že již nedosáhne hodnot před krizí. Největšími příjemci PZI v rámci EU v roce 2014 byla Velká Británie, Nizozemsko a Španělsko. Tyto země jsou tradičními příjemci PZI, především Velká Británie, která dosáhla více než dvojnásobné hodnoty objemu přílivu PZI Nizozemska. Naopak největší odliv PZI proudí z Německa.

Čtvrtá kapitola směřuje pozornost na vývoj a současnou situaci čínských PZI v ČR. Čína a ČR jsou dvě rozdílné země ať z geografického, politického, ekonomického či sociálního pohledu, navzdory tomu obě země navázaly v posledních pěti letech užší vztahy. Především došlo k rozvoji vztahů v oblasti PZI, kdy Čína začala investovat do ČR ve větší míře. ČR, jakožto členská země EU s geografickou polohou uprostřed Evropy, levnou pracovní silou a ekonomicky relativně stabilním prostředím, představuje pro čínské investory vhodné místo pro investice. Ačkoliv jsou PZI Číny v ČR médií značně diskutovány a reprezentovány jako čisté pozitivum, které zvýší ekonomickou úroveň země, je jejich hodnota rovna pouze 0,36 % na celkovém podílu všech PZI v ČR. Pokud je tento podíl čínských investic porovnáván s podílem PZI v ČR asijských zemí jako je Jižní Korea či Japonsko, jedná se o nízké procento. Čína investuje v řadě odvětví, ale nejvíce se v ČR zaměřuje na strojírenství a automobilový průmysl, který má ve světě dobrou pověst díky kvalitě a vyspělým technologiím. Vláda ČR a agentura CzechInvest se snaží více upoutat pozornost čínských investorů nejen prostřednictvím investičních pobídek, ale také různými typy akcí či aktivitami pobočky CzechInvest v Číně. To se dle slov české vlády a prezidenta Miloše Zemana daří, protože předpokládaný objem čínských PZI pro rok 2016 je 95 miliard CZK, na čemž se má podílet

převážně známá čínská společnost CEFC. Dopady čínských investic na českou ekonomiku, ale nemusejí být zcela pozitivní. V současnosti je většina čínských investic ve formě akvizic a ty nevytváří potřebné hodnoty pro českou ekonomiku ani nové pracovní místa pro české občany. Případně se také objevují z řad ekonomů obavy týkající se snížení plánovaného přílivu čínských PZI v souvislosti se současným zpomalováním růstu čínské ekonomiky. Naopak pozitiva související se vstupem PZI Číny na území ČR nejsou pouze ekonomického charakteru, ale vedou také k rozvoji turistiky či možnému obohacení obou kultur.

Přestože ČR nepatří k členským zemím EU, ve kterých by docházelo k přílivu velkého objemu PZI, srovnatelného s objemem přílivu PZI ve Velké Británii, je její potenciál vzhledem k teritoriální velikosti a jejím možnostem velký. Je současně 18. zemí EU, co se týče přílivu čínských PZI a očekává se v budoucnu jejich nárůst, vzhledem ke zvyšující se míře spolupráce obou zemí. Zda bude potenciál ČR čínskými investory využit záleží na obou zemích a světovém ekonomickém vývoji.

Použité literární a internetové zdroje

ALON, I., M. FETSCHERIN and P. GUGLER. Chinese international investment. New York: Palgrave Macmillan, 2012. 448 s. ISBN 978-0230361577.

AIRCRAFT INDUSTRIES. *Aircraft Industries, a. s., vstupuje na čínský trh*. AI [1.5.2016]. Dostupné z: http://www.let.cz/files/file/Media/NapsaliONas/2016-CZ/05-16_Kunovjan.pdf.

ASOCIACE MALÝCH A STŘEDNÍCH PODNIKŮ A ŽIVNOSTNÍKŮ V ČR. *Analýza AMSP ČR, Obchodní a investiční aktivity mezi ČR a Čínou*. AMSP ČR [25.3.2016]. Dostupné z: http://www.amspace.cz/uploads/dokumenty_2015/Aktuality/Analýza_obchodnich_a_investicnich_h_aktivit_mezi_CR_a_Cinou_final.pdf.

BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. *Ochrana přímých zahraničních investic v Evropské unii*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2010. 390 s. ISBN 978-80-7400-345-5.

BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. *Ochrana přímých zahraničních investic v energetice*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2011. 448 s. ISBN 978-80-7400-392-9.

BIDNODE. *Objem čínského kapitálu v českých firmách loni vzrostl o 110 %*. BISNODE [25.3.2016]. Dostupné z: <http://www.bisnode.cz/tiskove-zpravy/objem-cinskeho-kapitalu-v-ceskych-firmach-loni-vzrostl-o-110-procent/>.

CZECH CHINA ENTREPRENEURS FORUM BLOG. *Čínský byznys na vlastní kůži*. CCEF [25.3.2016]. Dostupné z: <https://ccefblog.wordpress.com/2016/02/20/cinsky-byznys-na-vlastni-kuzi/>.

CZECHINVEST. *Čínské investice zprostředkované CzechInvest*. CZECHINVEST [25.3.2016]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/data/files/tz-cina-priloha-11-02-2016-5401.pdf>.

CZECHINVEST. *Investiční pobídky*. CZECHINVEST [25.1.2016]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/investicni-pobidky-nove>.

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Přímé zahraniční investice*. ČNB [25.3.2016]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/analytics/saw.dll?Portal>.

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Přímé zahraniční investice za rok 2013*. ČNB [25.3.2016]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/pzi/PZI_2013_CZ.pdf.

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Přímé zahraniční investice za rok 2012*. ČNB [25.3.2016].

Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/pzi/PZI_2012_CZ.pdf.

ČESKÝ ROZHLAS. *Řeči peněz ze dne 4.12.2015*. ČESKÝ ROZHLAS [25.3.2016]. Dostupné z: <http://hledani.rozhlas.cz/iRadio/?stanice%5B%5D=%C4%8CRo+Plus&porad%5B%5D=%C5%98e%C4%8D%C3%AD+pen%C4%9Bz&zobrazNevysilane=1&offset=10>.

DENÍK.CZ. *Čínská skupina má získat stoprocentní podíl ve Žďasu*. DENÍK.CZ [2.4.2016]. Dostupné z: <http://www.denik.cz/kraj-vysocina/cinska-skupina-ma-ziskat-stoprocentni-podil-ve-zdasu-20160331-ebxo.html>.

DEUTSCHE BANK. *Recent Trends in FDI Activity in Europe*. [online]. DEUTSCHE BANK [15.2.2016]. Dostupné z: https://www.dbresearch.de/PROD/DBR_INTERNET_EN-PROD/PROD000000000340841/Recent+trends+in+FDI+activity+in+Europe%3A+Regainin+g.pdf.

EUROPEAN COMMISSION. *EU Investment Policy: State of Play*. [online]. EUROPEAN COMMISSION [15.2.2016]. Brusel, 2013. Dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/april/tradoc_150853.pdf.

EUROPEAN COMMISSION. *The EU's bilateral trade and investment agreements – where are we?* [online]. EUROPEAN COMMISSION [15.3.2016]. Brusel, 2013. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-734_en.htm.

EUROPEAN COMMISSION. *Overview of FTA and Other Trade Negotiations*. [online]. EUROPEAN COMMISSION [15.3.2016]. Brusel 2016. Dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/december/tradoc_118238.pdf.

EUROSTAT. *EU Direct Investment positions, Breakdown by country and economic activity (BPM6)*. EUROSTAT [15.2.2016]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do>.

EVROPSKÁ KOMISE. *Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví přechodná úprava pro dvoustranné dohody o investicích mezi členskými státy a třetími zeměmi*. EK [15.2.2016]. Brusel, 2010. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010PC0344>.

EVROPSKÁ KOMISE. *Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1219/2002 ze dne 12. prosince 2012, kterým se stanoví přechodná úprava pro dvoustranné dohody o investicích mezi členskými státy a třetími zeměmi*. EK [29.2.2016]. Brusel, 2012. Dostupné z: http://data.idnes.cz/soubory/pravo/A130105_VR_1219_2012_EU.PDF.

ERNST and YOUNG. *European Attractiveness Survey 2015*. E&Y [15.2.2016]. Dostupné z: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-european-attractiveness-survey-2015/\\$FILE/EY-european-attractiveness-survey-2015.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-european-attractiveness-survey-2015/$FILE/EY-european-attractiveness-survey-2015.pdf).

EVROPSKÁ UNIE. *Lisabonská smlouva pozměňující smlouvu o Evropské unii a smlouvu o založení Evropské unie*. Brusel: Konference zástupců vlád členských států, 2007. 287 s. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/2/738-lisabonska_smlouva.pdf. ISSN 1725-5163.

FOJTÍKOVÁ, Lenka a kol. *Postavení Evropské unie v podmínkách globalizované světové ekonomiky*. Ostrava: VŠB-TUO Ostrava, 2014. 390 s. ISBN 978-80-248-3333-0.

HANEMANN T. and M. HUOTARI. *Chinese FDI in Europe and Germany*. Mercator Institute for China Studies and Rhodium Group. [15.2.2016]. Dostupné z: http://rhg.com/wp-content/uploads/2015/06/ChineseFDI_Europe_Full.pdf.

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. *Hrad počítá čínské stamiliardy, mnohé obchody jsou ale jen v počáteční fázi*. HN [2.4.2016]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-65226560-ceska-a-cinska-strana-podepisi-na-30-obchodnich-dohod-zeman-zminil-kanal-dunaj-odra-labe>.

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. *Expremiér Nečas domlouvá obchody s Čínou. Dohodl spolupráci s nejstarší klinikou čínské medicíny*. HN [2.4.2016]. Dostupné z: <http://domaci.ihned.cz/c1-65222900-expremier-necas-domlouva-obchody-s-cinou-dohodl-spolupraci-s-nejstarsi-klinikou-cinske-mediciny>.

INSTITUTE OF WORLD ECONOMICS, CENTRE FOR ECONOMIC AND REGIONAL STUDIES OF THE HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES; AND VISEGRAD FUND. *Chinese Investments and Financial Engagement in Visegrad Countries: Myth or Reality?* MTA KRTK VGI [25.3.2016]. Dostupné z: <http://www.krtk.mta.hu/publications/Chinese-investments-and-financial-engagement-in-Visegrad-countries/129/>.

JUREČKA, Václav a kol. *Makroekonomie*. Praha: Nakladatelství Grada, 2013. 352 s. ISBN 978-80-247-4386-8.

KALÍNSKÁ, Emilie. *Přímé zahraniční investice a jejich úloha v regionu střední a východní Evropy*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 1999. 21 s. ISBN 80-7079-287-6.

KEPYCH, Taras. *Rozšíření základních oblastí společné obchodní politiky Evropské unie o přímé zahraniční investice*. Brno, 2014. Mendelova univerzita v Brně, Ústav práva a humanitních věd.

LISTY. *Světový rozměr čínských zahraničních investic, roč. 2010, č.2*. [cit. 2016-03-23]. ISSN 1210-1222. Dostupné z: <http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=102&clanek=021016>.

MARKOVÁ, Jana. *Komparace vlivu přímých zahraničních investic na běžný účet platební bilance České republiky a Slovenska po vstupu do Evropské unie*. Praha: Český finanční a účetní časopis. 2014, č. 1 [cit. 2016-02-01] ISSN 1802-2200. Dostupné z: <http://www.vse.cz/cfuc/378>.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *China Construction Bank otevře pobočku v Praze*. MFCR [28.4.2016]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2015/china-construction-bank-otevre-pobocku-v-20880>.

MOOSA, Imad A. *Foreign Direct Investment: Theory, Evidence and Practise*. New York: Palgrave Macmillan, 2002. 329 s. ISBN 978-0333945902.

OBDRŽÁLEK, Oto. *Návrh opatření atraktivity ČR pro vstup zahraničních investorů*. Praha, 2007. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta národohospodářská, Hospodářská politika.

ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT. *Investment Insights*. OECD [15.2.2016]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/investment/InvestmentInsights-Nov2014.pdf>.

PLOEG, Poelhekke van der. *Foreign Direct Investment and Urban Concentrations: Unbundling Spatial Lags*. Journal of Regional Science, Vol 49, Issue 4 [cit. 2016-02-01]. ISSN 1467-9787. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jors.2009.49.issue-4/issuetoc>.

SLEZÁK, David. *Vliv přímých zahraniční investic na platební bilanci ČR*. Brno, 2007. Diplomová práce. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Provozně ekonomická fakulta, Ústav ekonomie.

SRHOLEC, Martin. *Přímé zahraniční investice v České republice*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004. 171 s. ISBN 80- 86131-52-1.

STRIK, Philip. *Shaping the Single European Market in the Field of Foreign Direct Investment*. Oxford: Hart Publishing, 2014. 318 s. ISBN 13: 978-1849465427.

UNITED NATIONS CONFERENCE ON TRADE AND DEVELOPMENT. *UNCTAD: Gross domestic product: Total and per capita, current and constant (2005) prices, annual, 1970-2014*. UNCTAD [25.1.2016]. Dostupné z: <http://unctadstat.unctad.org/wds/TableView/tableView.aspx?ReportId=96>.

UNITED NATIONS CONFERENCE ON TRADE AND DEVELOPMENT. *UNCTAD: World Investment Report* [online]. UNCTAD [25.1.2016]. Dostupné z: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2015_en.pdf.

UNITED NATIONS CONFERENCE ON TRADE AND DEVELOPMENT. *UNCTAD: Foreign Direct Investment: Inward and outward flows and stock, annual, 1980-2014*. UNCTAD [20.2.2016]. Dostupné z: <http://unctadstat.unctad.org/wds/TableView/tableView.aspx>.

VELVYSLANECTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY V PEKINGU. *Státní návštěva prezidenta Čínské lidové republiky Xi Jipinga v České republice*. MZV [5.4.2016]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/beijing/cz/vzajemne_vztahy/statni_navsteva_prezidenta_cinski.html.

WOKOUN, René, Josef TVRDONĚ a kol. *Přímé zahraniční investice a regionální rozvoj*. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2010. 204 s. ISBN 978-80-245-1736-0.

ZEMPLINEROVA, Alena. *Effects of foreign direct investment: The case of Czech economy*. Praha: Centrum pro ekonomický výzkum a doktorské studium, 2012. 161 s. ISBN 978-80-7343-269-0.

Seznam zkratek

BIT – Bilaterální mezinárodní smlouva

CZK – Koruna česká

ČNB – Česká národní banka

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

EUR – Euro

HDP – Hrubý domácí produkt

PZI – Přímé zahraniční investice

SFEU – Smlouva o fungování Evropské unie

UNCTAD – Konference OSN o obchodu a rozvoji

USA – Spojené státy americké

USD – Americký dolar

WTO – Světová obchodní organizace

Prohlášení o využití výsledků diplomové (bakalářské) práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou (bakalářskou) práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová (bakalářská) práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou (bakalářskou) práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

.....
jméno a příjmení studenta

Seznam příloh

Příloha č. 1: Příliv a odliv PZI do zemí EU mezi lety 2012 – 2014 (v miliardách USD)

Příloha č. 2: Podíl PZI na HDP členských zemí EU v letech 2012 – 2014 (v %)

Příloha č. 3: Čínské firmy zprostředkované agenturou CzechInvest (k 31.12.2015)

Přílohy

Příloha č. 1 Příliv a odliv PZI do zemí EU mezi lety 2012 – 2014 (v miliardách USD)

	Příliv PZI			Odliv PZI		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Belgie	9,31	23,40	-4,98	33,99	17,94	8,53
Bulharsko	1,70	1,84	1,73	0,33	0,19	0,51
Česká republika	7,98	3,64	5,91	1,79	4,02	-0,53
Dánsko	0,42	-0,74	3,65	7,36	9,54	10,95
Estonsko	1,57	0,55	0,98	1,03	0,38	0,24
Finsko	4,16	-5,17	18,63	7,54	-7,52	0,57
Francie	16,98	42,89	15,19	31,64	25,00	42,87
Chorvatsko	1,45	0,96	3,45	-0,06	-0,18	1,89
Irsko	45,21	37,03	7,70	15,29	23,98	31,80
Itálie	0,093	25,00	11,45	7,98	30,76	23,45
Kypr	1,26	3,50	0,68	-0,28	3,47	2,18
Litva	1,11	0,90	0,47	0,19	0,41	0,14
Lotyšsko	0,70	0,47	0,22	0,39	0,19	-0,04
Lucembursko	79,65	23,25	7,10	68,43	34,56	-4,31
Maďarsko	14,38	3,10	4,04	11,68	1,87	3,38
Malta	12,06	9,58	9,28	2,57	2,60	2,34
Německo	20,32	18,19	1,83	66,09	30,12	112,23
Nizozemsko	17,66	32,04	30,25	5,24	56,93	40,81
Polsko	7,12	0,12	13,88	-2,66	-3,30	5,20
Portugalsko	8,24	2,23	8,81	-9,16	-0,09	6,66
Rakousko	3,99	10,38	4,68	13,12	16,22	7,69
Rumunsko	3,12	3,60	3,23	-0,14	-0,28	-0,08
Řecko	1,74	2,82	2,17	0,68	-0,79	0,86
Slovensko	2,98	0,59	0,48	0,01	-0,42	-0,12
Slovinsko	0,34	-0,14	0,48	-0,26	-0,22	-0,01
Španělsko	25,70	41,73	22,90	-3,98	25,83	30,69
Švédsko	16,33	3,57	10,04	28,95	28,88	12,16
Velká Británie	59,38	47,68	78,24	28,94	-14,97	-59,63

Zdroj: UNCTAD, 2015; vlastní zpracování

Příloha č. 2 Podíl PZI na HDP členských zemí EU v letech 2012 – 2014 (v %)

	Příliv PZI/HDP			Odliv PZI/HDP		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Belgie	1,87	4,46	-0,93	6,81	3,42	1,60
Bulharsko	3,23	3,37	3,11	0,62	0,34	0,91
Česká republika	3,86	1,74	2,88	0,87	1,92	-0,26
Dánsko	0,13	-0,22	1,07	2,29	2,83	3,20
Estonsko	6,93	2,22	3,79	4,55	1,51	0,91
Finsko	1,63	-1,93	6,90	2,95	-2,81	0,21
Francie	0,63	1,52	0,53	1,18	0,89	1,50
Chorvatsko	2,57	1,65	6,03	-0,10	-0,31	3,30
Irsko	20,37	15,96	3,13	6,89	10,33	12,92
Itálie	0,00	1,16	0,53	0,38	1,43	1,09
Kypr	5,04	14,54	2,92	-1,13	14,43	9,37
Litva	3,88	2,92	1,48	0,67	1,33	0,43
Lotyšsko	1,64	1,01	0,45	0,92	0,41	-0,07
Lucembursko	141,48	38,66	11,36	121,56	57,47	-6,90
Maďarsko	11,33	2,32	2,95	9,21	1,40	2,47
Malta	130,76	96,03	88,60	27,90	26,10	22,30
Německo	0,58	0,49	0,05	1,87	0,81	2,91
Nizozemsko	2,14	3,75	3,50	0,64	6,67	4,72
Polsko	1,43	0,02	2,54	-0,54	-0,63	0,95
Portugalsko	3,78	0,98	3,80	-4,20	-0,04	2,87
Rakousko	0,98	2,42	1,07	3,22	3,79	1,76
Rumunsko	1,86	1,87	1,62	-0,07	-0,15	-0,04
Řecko	0,70	1,16	0,91	0,27	-0,32	0,36
Slovensko	3,21	0,60	0,48	0,01	-0,43	-0,12
Slovinsko	0,73	-0,30	3,17	-0,56	-0,46	-0,02
Španělsko	1,90	3,00	1,63	-0,29	1,85	2,19
Švédsko	3,00	0,62	1,76	5,32	4,98	2,13
Velká Británie	2,27	1,78	2,45	1,11	-0,56	-2,02

Zdroj: UNCTAD, 2015; vlastní zpracování

Příloha č. 3 Čínské firmy zprostředkované agenturou CzechInvest (k 31. prosinci 2015)

Název	Sektor	Investice (mil CZK)	Počet pracovních míst	Rok	Kraj	Způsob vstupu
Changhong Europe Electric s.r.o.	Elektronický	212	300	2005	Středočeský kraj	Nový investiční projekt
SHANGHAI MALING (CZECH) a.s.	Potravinářský	235	200	2006	Ústecký kraj	Nový investiční projekt
Shanghai Yuncheng Plate-Making	Kovodělný a kovo­zpracující	45	210	2006	Středočeský kraj	Nový investiční projekt
Longway Czech s.r.o.	Výroba motorových vozidel	1	10	2008	Jihomoravský kraj	Nový investiční projekt
SOLAR EXPRESS s.r.o.	Elektrická zařízení	160	77	2010	Olomoucký kraj	Expanze
YAPP CZECH AUTOMOTIVE SYSTEMS Co.,s.r.o.	Výroba motorových vozidel	253	80	2010	Středočeský kraj	Expanze
SHANGHAI MALING (CZECH) a.s.	Potravinářský	195	100	2011	Ústecký kraj	Expanze
Saar Gummi Czech s.r.o.	Chemický a petrochemický	407	108	2013	Královéhradecký kraj	Expanze
CNR (Czech) Science and Technology Development Corporation 20246Limited s.r.n.s.o.	Strojírenský	n.s.	n.s.	2014	Hl. m. Praha	Nový investiční projekt
YAPP 742CZECH AUTOMOTIVE SYSTEMS Co.,s.r.o.	Výroba motorových vozidel	246	87	2015	Středočeský kraj	Expanze
n.s.²	Elektronický	n.s.	n.s.	2015	n.s.	Nový investiční projekt
BWI Czech Republic s.r.o.	Automobilový	742	315	2015	Karlovarský kraj	Nový investiční projekt

Zdroj: CzechInvest, 2016; vlastní zpracování

² n.s. (non specified) znamená, že investor si nepřál zveřejňovat podrobnosti o svém záměru